

גאשו אסנאקו אלמו Gashaw Asnakew Alamo

00:00:05:03 00:00:02:13
שמי גשאו אֶסְנַקְאוּ אלמו,

00:00:10:18 00:00:06:15
יש לי שם שני
שהוא קסאו מר.

00:00:17:10 00:00:11:00
קיבלתי את השם קסאו מר,
מכיוון ששלושה מאחיי נפטרו,

00:00:24:08 00:00:17:24
המשמעות של השם היא
אתה הפיצוי על האחים שנפטרו.

00:00:29:23 00:00:24:13
אמי קוראת לי קסאו מר,
אבי ואחיי קוראים לי גשאו.

00:00:35:00 00:00:30:14
השם גשאו הפך לרשמי
כאשר התגייסתי לצבא,

00:00:42:11 00:00:37:22
מכיוון שלא התגייסתי מבחירה
אלא הכריחו אותי להתגייס לצבא.

00:00:47:04 00:00:43:08
אהבתי את ארץ מולדתי,
לכן קראתי לעצמי גשאו.

00:00:52:01 00:00:47:17
היום בארץ קוראים לי בשם הזה,
וגם באתיופיה קראו לי ככה.

00:00:54:20 00:00:52:14
מה המשמעות של השם גשאו?

00:01:00:11 00:00:54:24
המשמעות של גשאו היא
יד ימינם והמשענת של אחיו.

00:01:05:15 00:01:02:14
מי קרא לך בשם גשאו?
- האחים שלי קראו לי גשאו.

00:01:09:12 00:01:06:04
הם אמרו, אתה המשענת שלנו,

לכן הם קראו לי בשם גשאו.

00:01:15:23 00:01:09:21
היו אחים ששמו אווקה אסנקאו,
אנדרג'ה אסנקאו, הם קראו לי ככה.

00:01:22:13 00:01:16:11
בהמשך, כשהתגייסתי לצבא, זנחתי
את השם קסאו-מרה ועברתי לשם גשאו.

00:01:24:12 00:01:22:17
מאז ועד היום קוראים לי גשאו.

00:01:25:18 00:01:24:16
בשם שהחלפת בגיוס?
- כן.

00:01:35:01 00:01:29:07
ספר לנו כיצד נקראים אמך ואביך.

00:01:44:04 00:01:35:23
לאבי קוראים אסנקאו אלמו,
ואמי קוראים אסרסה יטא-ברה.

00:01:47:23 00:01:44:14
שניהם כבר לא בחיים,
זיכרונם לברכה.

00:01:53:16 00:01:48:08
אתה יודע למנות את הדורות אחורה,
הדורות של אביך ושל אמך?

00:02:02:21 00:01:54:10
אני יודע. מצד אבי הם נקראים
אלמו, ישאלן, גואלו, וקסם.

00:02:09:13 00:02:03:16
ומצד אמי הם נקראים
אסרסץ', אברה וסהלו.

00:02:15:00 00:02:10:08
אוקיי, מתי נולדת?

00:02:22:04 00:02:15:15
נולדתי בשנת 1947.

00:02:32:14 00:02:25:06
כיום אני בן 63.

00:02:39:01 00:02:35:10

היכן נולדת?
- במקום שנקרא וויינייה-קוסטה.

00:02:47:02 00:02:40:05
למעשה משפחתי חיו באמבובר, אבי הלך
מאמבובר לוויינייה והתחתן עם אמי.

00:02:55:16 00:02:47:20
קודם לכן אבי היה נשוי לאמם של
אנדרג'או אפנקאו ומנגסט אפנקאו.

00:03:04:06 00:02:56:15
אמי הייתה יפת מראה.
אבי הגיע מאמבובר

00:03:14:10 00:03:05:05
אחרי שאמי החורגת נפטרה, ואז
הוא נישא לאמי והם גרו בוולייה.

00:03:21:23 00:03:15:16
תספר קצת את סיפורו של אביך,
איך הוא הגיע לאמבובר,

00:03:32:19 00:03:22:07
ספר לי בהרחבה עליו, מהיכן הגיע,
איך הוא עזב את אמבובר,

00:03:40:08 00:03:33:00
לאחר מכן למה הוא עזב לוויינייה?
ספר לי את ההיסטוריה שלו בהרחבה.

00:03:49:04 00:03:40:21
תודה לך. לאבי היו קרובי משפחה
ממחוז וולו ועד מחוז דמבייה.

00:03:55:09 00:03:50:07
במקרה, כשהוא היה ברכו לדמבייה,
הוא עצר לבקר במקום שנקרא אזזו.

00:04:09:02 00:03:55:15
כשהחשיך הוא הלך לישון אצל
בלאיי מלקו ואחיו קייס טוואבה.

00:04:15:14 00:04:09:13
הקייס שאל את אבי מהיכן הוא הגיע,
אבי השיב לו שהגיע ממחוז וולו.

00:04:17:12 00:04:15:18
הוא שאל את אבי,
לאן אתם הולכים,

00:04:24:24 00:04:17:14
אבי השיב לו שהם הולכים לדמבייה
לבקר את קרובי משפחתו.

00:04:31:12 00:04:25:08
הם אירחו אותם מאוד יפה, ערכו להם
סעודה ונתנו להם לישון בביתם.

00:04:40:10 00:04:31:16
למחרת הקייס קם מוקדם, אחרי שהוא
סיים את תפילתו וחזר מבית הכנסת,

00:04:46:11 00:04:41:09
הוא אמר לאבי, "אתם בחורים חסונים
שעובדים טוב ואתם גם אנשים טובים,

00:04:54:21 00:04:46:19
"במקום שתלכו כל פעם מוולו לדמבייה
למה שלא תישארו אצלי ותעבדו?"

00:05:05:08 00:04:56:03
ואז חברו של אבי שהלך איתו אמר
להם שהוא צריך ללכת מיד ליעד שלו.

00:05:13:20 00:05:05:20
אבל אבי, ששמו אֶסְנֶקָאוּ אלמו,
אמר שהוא מסכים להישאר איתם.

00:05:21:23 00:05:14:01
הוא אמר להם שהוא יישאר לחרוש
את השדות ונשאר לגור איתם.

00:05:25:09 00:05:22:02
אבל למה הם רצו
ללכת לדמבייה מלכתחילה?

00:05:29:22 00:05:25:11
כיוון שבדמבייה חיו קרוביו
של אבי והוא הלך לבקר אותם.

00:05:31:24 00:05:30:03
הוא הכיר אותם?
- הוא לא הכיר אותם.

00:05:34:04 00:05:32:15
הוא הלך לשם בשביל למצוא
אותם ולהכיר אותם.

00:05:39:14 00:05:34:10

במקור כל משפחתו
של אבי הייתה מדמבייה.

00:05:44:08 00:05:40:03
מכיוון שבדמבייה הייתה בצורת,
הוריו של אבי עזבו למחוז וולו.

00:05:52:00 00:05:45:09
אבי נולד כשסבי
הגיע למחוז וולו.

00:06:01:24 00:05:52:10
מאז הוא לימד את אבי
שכל קרובי משפחתו חיים בדמבייה.

00:06:05:02 00:06:02:05
כך שלאבי היה רצון עז להכיר
את קרובי משפחתו.

00:06:15:01 00:06:05:19
הוא החליט ללכת לשם כדי להכיר
את הדודים שעליהם סיפר לו אביו.

00:06:17:01 00:06:15:04
אוקיי, הבנתי, ואז...

00:06:27:03 00:06:17:11
אחרי ששכנעו אותו להישאר,
אבי נשאר שם והתחיל לחרוש.

00:06:33:06 00:06:27:07
הוא נשאר אצלם וחרש את השדות
שלהם בצורה מאוד טובה במשך שנה.

00:06:39:02 00:06:33:09
אבי חרש להם את השדות ומילא את
ביתם בתבואה, הקייס מאוד שמח.

00:06:47:22 00:06:39:11
ואז הקייס פנה לאבי ואמר לו,
אפנקאו בני היקר,

00:06:52:01 00:06:48:20
"אני מאוד מרוצה ממך,
אתה אדם טוב וגם חקלאי טוב,

00:07:02:07 00:06:52:16
"במקום שתלך לדמבייה, אתה יכול
להישאר איתי ולחרוש את השדות,

00:07:11:00 00:07:02:24
"בנוסף לזה יש לי אחות יפיפיה,
אני אחתן אתכם, ותישאר לגור כאן."

00:07:15:22 00:07:11:04
אבי הסכים להצעתו
ונשאר לגור איתם.

00:07:22:01 00:07:16:07
אבי המשיך לחרוש את השדות,
ואז הוא חיתן אותנו עם אחותו.

00:07:24:22 00:07:23:00
הם התחתנו והתחילו לחיות ביחד.

00:07:28:16 00:07:25:04
איך קוראים לאשתו?
- טרו מלקו.

00:07:35:10 00:07:29:08
לאחר שהם נישאו והתחילו לחיות יחד,
היא נכנסה להריון וילדה ילדים.

00:07:45:15 00:07:35:23
לאחר שהיא ילדה שני ילדים,
האיטלקים כבשו את אתיופיה.

00:07:50:08 00:07:45:23
ואז הכוחות הצבאיים חנו
בסמוך לאזור המגורים שלהם.

00:07:58:03 00:07:50:21
כל החיילים באו אליהם תמיד ודרשו
שיתנו להם אנג'רה, רוטב עוף וחלב.

00:08:01:12 00:07:58:05
הם באו כל בוקר ודרשו אוכל,
הם מיררו את חייהם.

00:08:07:23 00:08:02:00
הם נתנו להם מה שהיה להם, הם היו
חקלאים, נתנו להם את התבואה,

00:08:15:01 00:08:08:05
אבל מרוב שהחיילים היו מפונקים,
הם התחילו לחשוק בבנות המשפחה.

00:08:20:14 00:08:15:23
מה זאת אומרת?
- הם רצו לאנוס את הנשים שלהם.

00:08:26:08 00:08:20:21
זה הכעיס אותם מאוד.
היה אדם בשם בלאיי מלקו,

00:08:30:03 00:08:27:07
הוא היה אחיה של אשת אבי,
אחיו של הקייס.

00:08:36:01 00:08:30:17
בנוסף היה גם אביהם ששמו ברהנו,
כולם נפטרו זיכרונם לברכה.

00:08:46:12 00:08:36:20
כולם התאגדו יחד והתייעצו, במקום
למרוד באיטליקים נמתין בסבלנות

00:08:52:18 00:08:46:15
"אם נאזרים בסבלנות, מים
וחיילים ממשיכים לזרום הלאה."

00:08:54:16 00:08:53:00
כמו ששיטפון של מים
מציף הכול ואז ממשיך לזרום,

00:09:02:01 00:08:55:16
כך גם חייילים מתעכבים קצת
וממשיכים בדרכם, ככה אמרו.

00:09:08:23 00:09:02:11
ואז אביו של זימנה ברהנו,
לואי ברהנו, הוא היה מהיר במיוחד.

00:09:16:03 00:09:09:02
כשהם חשבו לאן לעזוב,
הוא הציע לעלות על הגבעה הרחוקה.

00:09:21:16 00:09:16:20
ואז אבי של זימנה ברהנו,
לואי ברהנו, הלך לגבעה ראשון.

00:09:25:20 00:09:21:23
הוא הלך לבדו לגבעה לפני שאבי
ובלאיי מלקו הלכו לשם.

00:09:28:18 00:09:26:02
הוא הלך לגבעה
וסרק את כל האזור.

00:09:36:06 00:09:29:11

ואז הוא הגיע למקום שנקרא
סרמלה מרים שהיה בסמוך לכנסייה,

00:09:42:22 00:09:36:08
זה היה אזור יפה ופורח ליד נהר.
הוא הסתובב שם ומצא את המים.

00:09:49:22 00:09:43:13
ואז הוא החליט שמאותו יום
הוא נשאר לגור שם, ברה ברהנו.

00:09:56:19 00:09:50:10
הוא סימן את האזור באבנים,
והמשיך בדרכו לאזו.

00:10:03:04 00:09:57:05
הוא הגיע לאזו והתייעץ על זה
עם אבי אפנקאו אלו ובלאי מלקו.

00:10:08:06 00:10:03:14
הוא סיפר להם שהוא ראה את המקום
וחזר (סרמלה מרים), מקום טוב.

00:10:14:23 00:10:09:03
הם אמרו לו, בסדר, והלכו
להתייעץ עם אביהם הקייס.

00:10:22:09 00:10:15:11
הקייס השיב להם, "בסדר גמור,
אנחנו לא נילחם נגד הלבנים,

00:10:27:03 00:10:22:19
"זה רעיון טוב, תלכו לשם ותראו
את המקום." כך הקייס אמר להם.

00:10:33:16 00:10:27:09
הקייס החליט להישאר מאחור
ושלושתם הלכו יחד לאותו המקום.

00:10:34:20 00:10:33:18
אוקיי.
- אחרי שהם הלכו לשם...

00:10:38:07 00:10:34:22
מה הם לקחו איתם לדרך,
לפי מה ששמעת מהסיפורים?

00:10:42:20 00:10:38:18
הם לקחו איתם גרזנים, מסור וכדומה...
הם לקחו איתם רק כלי עבודה

00:10:46:07 00:10:42:22
המקום לא היה כל כך רחוק,
אז לא היה צורך בצידה לדרך.

00:10:51:12 00:10:46:13
כמה שעות הליכה זה היה מהבית שלהם?
- בערך שעתיים הליכה.

00:10:55:23 00:10:52:05
זה לא היה כל כך רחוק,
המרחק היה אולי 90 ק"מ.

00:11:00:24 00:10:56:15
הם פילסו לעצמם
את הדרך והגיעו לשם.

00:11:08:11 00:11:01:01
אביו של זימנה אמר, "תפסתי
את המקום הזה, אני נשאר כאן."

00:11:14:11 00:11:09:06
הוא נשאר באותו מקום,
וכל השאר הלכו לראות את האזור.

00:11:18:00 00:11:14:23
הם אמרו לו שהם לא רוצים
לעבור לשם שם מיד.

00:11:22:00 00:11:18:10
ואז בלאיי מלקו ואֶסְנְקָאוּ אלמו
הלכו יחד לאמבובר.

00:11:31:07 00:11:22:18
הם הגיעו לאמבובר וראו את האזור,
הם מצאו שם מעיינות בשפע.

00:11:38:18 00:11:32:22
האזור היה מדברי,
חיות טרף הסתובבו שם לאור יום.

00:11:48:20 00:11:39:00
הם הגיעו לשם וראו אנשי "זלן"
שהביאו לשם את הבקר לעונת החורף.

00:11:55:04 00:11:49:10
אחרי שהם ראו את כל הבקר,
הם אמרו שהם נשארים לגור שם.

00:12:01:06 00:11:55:06

מה זה "זלן" ?
- זלן הם אנשים עשירים שגידלו בקר.

00:12:06:05 00:12:01:13
ואז הם עזבו את דמבייה
ועברו לאמבובר לתקופה ארוכה.

00:12:10:16 00:12:06:07
כיוון שאמבובר ווייניה קרובות
זו לזו, המשפחות שלהם חיו בווייניה.

00:12:13:10 00:12:11:01
בווייניה היה חי אדם
בשם בלטה מניילו.

00:12:18:17 00:12:14:01
אחרי שהם החליטו
שהם נשארים לגור באותו מקום,

00:12:24:08 00:12:19:05
הם הלכו ללואי ברהנו ואמרו לו
שהם מצאו מקום טוב לחיות בו.

00:12:29:07 00:12:24:21
הם אמרו לו "אתה תישאר היכן שאתה
גר ואנחנו עוברים לגור באמבובר."

00:12:35:16 00:12:30:04
ואז הם חזרו יחד לאזזו,

00:12:41:23 00:12:36:11
וסיפרו לקייס שהם מצאו
מקום טוב ויפה לגור בו.

00:12:46:13 00:12:42:18
המקום טוב לגידול בקר,
יש שם מים, הכול מוכן שם.

00:12:55:16 00:12:46:17
נעבור לגור שם במקום להילחם כאן
עם האיטלקים, ככה הם אמרו לקייס.

00:13:03:07 00:12:56:01
הקייס השיב להם, "אני שמח מאוד.
אתם תלכו לשם ותתפסו את המקום,

00:13:06:21 00:13:03:20
"אני אגיע אחריכם."
ככה הקייס אמר להם.

00:13:12:17 00:13:06:24
לאחר מכן, אבי אסנקאו אלמו,
בלאיי מלקו ולואי ברהנו,

00:13:19:09 00:13:12:19
כולם העמיסו את החמורים שלהם,
פילסו את הדרך והלכו עם הבקר.

00:13:24:24 00:13:19:16
הם לקחו גם את המשפחות שלהם?
- לא, המשפחות שלהם נשארו באזזו.

00:13:30:17 00:13:25:02
ואז הם הלכו לאמבובר עם הבקר
שלהם, ובנו שם רפת לבקר.

00:13:40:01 00:13:31:09
הם השאירו את הבקר ברפת,
ואז במקרה אבא שלי...

00:13:44:11 00:13:40:17
יש דבר שנקרא "קנוא-ליג".
- מה זה?

00:13:52:19 00:13:44:13
"קנוא-ליג" זה כמו חבר מאוד טוב,
זה מה שהמבוגרים מכנים "ילד מונק".

00:14:02:06 00:13:52:22
זהו ילד של אדם אחר? מה זה אומר?
- זו ילדה גדולה שהכריזו עליה כזאת.

00:14:09:12 00:14:02:13
אמרו שיש להם "ילדה מונקת",
קראו לה טייטו סלמון.

00:14:15:21 00:14:09:23
היא עמדה להתחתן, והם כבר ערכו
את כל הסעודה והמשקאות...

00:14:17:20 00:14:16:02
כל זה התרחש באזזו?
- כן, הכול התרחש באזזו.

00:14:25:16 00:14:17:24
ואז אבי הוא הלך לחתן את אותה ילדה.
הם הכינו סעודה ואת כל שאר הדברים.

00:14:31:10 00:14:25:21
הוא אמר לבלאיי מלקו, אתה תישאר

לשמור על הבקר, הוא היה הגיס שלו.

00:14:39:20 00:14:31:24

אבי אמר לו שהוא הולך לחתן
את בתו והלך חזרה לאזזו.

00:14:48:05 00:14:40:01

הוא הלך לאזזו ערך סעודה מפוארת
וחיתן את הילדה הזאת.

00:14:54:11 00:14:48:24

באותו יום שאבי הלך לאזזו,
הצבועים טרפו את הבקר שלו.

00:14:59:13 00:14:54:17

הצבועים הבריחו את האיש ששמר
על הבקר וטרפו את כל הבקר.

00:15:03:06 00:14:59:20

אחרי שהצבועים טרפו את הבקר
של אבי, כשהוא חזר אמרו לו...

00:15:05:18 00:15:03:12

מר אֶסְנָקָאוּ, הצבועים טרפו
את הבקר שלך.

00:15:09:22 00:15:06:00

אבי אמר לו, אמרתי לך לשמור
עליהם לפני שעזבתי, איך זה קרה?

00:15:15:11 00:15:10:01

הוא השיב לו שהבקר נטרף.
אבי אמר, שיהיה, אין מה לעשות!

00:15:22:22 00:15:15:15

יש דבר שנקרא "וּוּף". אבי אמר,
אני לא נדבק ב"וּוּף" במקום הזה.

00:15:28:06 00:15:23:05

תסביר לנו מה זה אומר.
- "וּוּף" אומר, לא קיבל את פניי,

00:15:36:00 00:15:28:10

זה אומר שאין לי מזל
במקום שהלכתי לגור בו.

00:15:41:05 00:15:36:07

אבי התכוון שעל ההתחלה
הצבועים טרפו את הבקר שלו.

00:15:45:19 00:15:41:12
כשהוא התייעץ עם אנשים אחרים,

00:15:52:06 00:15:45:23
הם אמרו לו, הבקר נטרף כדי לכפר
על עוונותיך, טוב שהבקר נטרף.

00:16:00:01 00:15:53:02
אם הבקר לא היה נטרף,
היית נשאר עם פחדים!

00:16:04:06 00:16:00:08
הם אמרו לו, אבל עכשיו זה עבר לך
בזכות הבקר שנטרף, ואז הוא נרגע.

00:16:10:07 00:16:04:16
מייד לאחר מכן הקייס
עבר לגור באותו כפר.

00:16:20:01 00:16:11:05
אבי, לואי ברהנו ובלאיי מלקו
בנו ביחד בית כנסת בשביל הקייס.

00:16:27:10 00:16:20:05
לא היה מחסור בעצים, לכן הם בנו לו
את בית הכנסת, שם הקייס מתפלל תמיד.

00:16:30:21 00:16:27:17
רגע, בלאיי ואסנקאו...
- אסנקאו זה אבי.

00:16:32:18 00:16:31:02
הם היו באמבובר?
- כן.

00:16:35:14 00:16:32:20
לואי היה במקום אחר?
- כן, הוא היה בסרמלה, זה קרוב.

00:16:37:18 00:16:35:16
זה היה קרוב לאמבובר?
-כן, זה קרוב.

00:16:41:01 00:16:37:21
זה באותו אזור, אחד ליד השני.
- אוקיי.

00:16:45:04 00:16:41:07
הם היו עוברים את הגבעה ונפגשים.
- אוקיי.

00:16:50:22 00:16:45:23
בית הכנסת כבר נבנה,
והקיים התחיל להתפלל שם,

00:17:01:16 00:16:50:24
באו לגור שם זאודיטו דניאל, בזונש
דניאל, האמא של קייס ברקו וגדליה.

00:17:06:01 00:17:02:07
גם הם וגם הקייס עברו
לגור שם אחד אחרי השני.

00:17:13:19 00:17:06:08
לאט לאט נוספו עוד קרובי משפחה
לאותו כפר, והכפר הפך לעיר.

00:17:24:00 00:17:14:14
ואז הקימו בית ספר,
הכפר התפתח והפך למקום טוב.

00:17:32:09 00:17:24:13
ואז אנשים לבנים מישראל
התחילו להגיע לכפר.

00:17:41:12 00:17:32:21
בנוסף גם יונה בוגלה הגיע
איתם והכיר להם את הכפר,

00:17:44:05 00:17:41:17
הכפר הלך והתפתח.

00:17:51:04 00:17:44:23
ואז, בזמן שהם חרשו את שדותיהם,
האיטלקים עדיין שלטו באתיופיה,

00:17:57:17 00:17:51:06
בזמן שהם חרשו את השדות, האיטלקים
זרקו סוג של פצצה לשדה של אבי.

00:18:01:23 00:17:58:06
הם זרקו לשם סוג של פצצה.
- כן, הבנתי.

00:18:07:16 00:18:02:04
הם זרקו לשדה את הפצצה,
והפצצה לא הייתה תקין.

00:18:15:19 00:18:08:00
אבי אמר, אם הפצצה הזאת תתפוצץ

זה יהרוג את ילדיי ואת הבקר שלי.

00:18:22:14 00:18:16:06
אבי היה שמאלי, הוא חרש ביד שמאל
הוא עשה הכול ביד שמאל.

00:18:29:24 00:18:22:21
הוא הרים את הפצצה
ועמד לזרוק אותה, ואז...

00:18:32:02 00:18:30:05
הפצצה התפוצצה!
- בידיים שלו?

00:18:39:08 00:18:32:05
התפוצצה לו על היד,
כל היד שלו נשברה לרסיסים.

00:18:46:13 00:18:40:01
חברים שלו לקחו אותו לבית חולים
שנקרא צ'צ'לה בעיר גונדר.

00:18:49:22 00:18:47:00
אחרי שלקחו אותו לבית חולים,
הם חתכו את ידו.

00:18:55:14 00:18:50:06
הוא סבל שם זמן רב,
אבל בסוף זה עבר לו!

00:19:06:03 00:18:55:19
ואז כשהוא חזר מבית החולים לכפר,
הקייס אמר לו, בני, אשתך מתה...

00:19:09:15 00:19:06:08
היא מתה? האישה ששמה טרו מלקו?
- כן, היא מתה.

00:19:13:18 00:19:09:17
ממה היא מתה?
- היא מתה ממחלה.

00:19:20:01 00:19:13:21
לכן הקייס אמר לאבי,
אתה לא יכול לגדל ילדים לבדך.

00:19:25:23 00:19:20:09
אתה צריך להתחתן עם אישה
שמתאימה לך ותגדל את ילדיך.

00:19:30:14 00:19:26:11
הילדים היו אנדרג'או ומנגסט,
הקייס אמר לאבי לגדל אותם.

00:19:36:21 00:19:30:19
ואז אבי התייעץ איתו עם מי
כדאי לו להתחתן,

00:19:43:16 00:19:37:22
במקרה אביה של אמי
היה חי בווייניה,

00:19:47:19 00:19:43:19
אמבור ווייניה קרובים מאוד,
היה להם את אותו איגוד חקלאים.

00:19:54:18 00:19:47:23
הקייס אמר לאבי, בתו של פלוני
התגרשה מבעלה וחזרה לגור בכפר שלנו,

00:20:03:22 00:19:55:06
ואז הקייס הלך לסבי אבא-אברה וביקש
שייתן לו את ידה של בתו בשביל אבי.

00:20:08:10 00:20:04:01
הקייס אמר לו, הוא כמו בן אהוב שלי.
לכן הוא הלך לבקש את ידה בשביל אבי.

00:20:13:15 00:20:08:22
הוא הסכים לתת את ידה,
ואז חיתנו אותם.

00:20:20:24 00:20:14:03
חמיו של אבי חיתן אותו
עם אישה אחרת כיוון שאשתו נפטרה.

00:20:26:06 00:20:21:05
ואז אבי החליט לעזוב את אמבור
ולעבור לגור בווייניה.

00:20:37:20 00:20:26:24
לאחר מכן אמי ילדה בת בכורה,
היא קראה לה בשם אקמרה.

00:20:45:12 00:20:39:02
אקמרה פירשו, הענקת מחילה,
האל מחל לאביך בזכות זה שנולדת.

00:20:49:05 00:20:45:14
אם זה היה אחרת הוא היה מת,

לכן היא קרא לה בשם אַמְרָה.

00:20:52:13 00:20:50:00
גם אבי קרא לה בשם אַמְרָה.

00:21:02:20 00:20:52:20
לאחר מכן נולדו עוד ועוד ילדים,
חלק מהילדים נפטרו,

00:21:08:02 00:21:03:00
ואז אני נולדתי,
אמי קראה לי בשם קסאו מאר.

00:21:11:04 00:21:08:06
"האל נתן לי אותך כפיצוי"
לכן קראה לי קסאו מאר,

00:21:16:07 00:21:11:21
אבי קרא לי בשם טרו סאו,
שמשמעותו האל נתן לי אדם טוב,

00:21:19:05 00:21:16:10
לכן אבי קרא לי בשם טרונוך,
שפירושו אתה אדם טוב.

00:21:26:19 00:21:19:15
האחים שלי קראו לי בשם גשאו,
אתה יד ימיננו והמשענת שלנו.

00:21:31:21 00:21:27:06
אבי אבא-אברה ז"ל
קרא לי גם עין-עלם,

00:21:37:01 00:21:32:08
שפירושו אתה הפרח שמשתקף בעיניי,
ככה הוא קרא לי.

00:21:41:07 00:21:37:06
יפה, זה סיפור מדהים.
- יש הרבה סיפורים על אבי.

00:21:50:10 00:21:42:02
עד שהם עלו לארץ, הבית שהיה
לאבי באַמְבוּר עבר מאיש לאיש,

00:21:57:00 00:21:50:18
הבית נשמר בכבוד עד שהם עלו לארץ,
ומאז אף אחד מאיתנו לא חזר לשם.

00:22:01:15 00:21:57:04

למעשה הבת של אחותי,
שקוראים לה וורקית אדמאסו,

00:22:11:03 00:22:02:04
הקימה עמותה עם אספה גטה
ועם כמה אנשים נוספים,

00:22:15:12 00:22:11:07
ואז הם נסעו לאמבובר,
שיפצו וחידשו שם הכול,

00:22:23:06 00:22:15:20
הם דאגו שכל הקהילה תחגוג את החג,
והם משמרים את המקום במצב טוב.

00:22:25:14 00:22:23:17
הם נוסעים לשם עכשיו בחגים?
- כן, הם נוסעים לשם.

00:22:28:06 00:22:25:16
באמת? באיזה חג?
- בחג הסיגד.

00:22:29:07 00:22:28:10
בחג הסיגד!
- כן.

00:22:31:13 00:22:29:10
הרבה אנשים הולכים לשם בחג?
- כן, הרבה אנשים הולכים לשם.

00:22:34:03 00:22:31:19
בחודש נובמבר הם הולכים לשם.
- אוקיי.

00:22:38:00 00:22:34:05
הם הולכים לשם ונפגשים
עם התושבים, גם אם הם נוצרים.

00:22:42:17 00:22:38:05
חיים שם אנשים שעברו איתנו
הרבה תקופות של שמחות ועצב,

00:22:46:18 00:22:42:22
וכלם מתאספים וחוגגים את החג.
- איזה יופי!

00:22:52:15 00:22:47:10
אז נולדת וגדלת בווייניה?
- כן נולדתי וגדלתי בווייניה.

00:22:59:05 00:22:53:09
איך נראה האזור של ווייניה?
מה אתה זוכר משם בתור ילד?

00:23:06:21 00:23:00:11
כמו כן, איך היו נראים החיים
שלכם כשחייתם עם הנוצרים?

00:23:12:15 00:23:07:01
אילו הבדלים היו ביניכם,
שהרי אתם מביתא ישראל?

00:23:16:09 00:23:13:01
האם הם היו מקניטים אתכם?
איך היו נראים החיים שלכם?

00:23:21:10 00:23:16:18
כן, המצב היה טוב...
- ספר מה שאתה זוכר בתור ילד.

00:23:26:14 00:23:21:13
כפי שסיפרתי לך,
נולדתי בשנת 1947.

00:23:34:02 00:23:27:21
במשך כל הילדות שלי,
השכנים שלנו היו נוצרים.

00:23:37:08 00:23:34:15
היינו מתייחסים אליהם כמו
אחים שלנו, הם היו אנשים טובים.

00:23:42:12 00:23:38:03
כשהם התחתנו, חגגנו איתם,
אף שלא אכלנו ושתינו ביחד.

00:23:50:08 00:23:42:22
הם נתנו לנו דברים שהיינו צריכים,
ואנחנו היינו הולכים לשם עם סירים,

00:23:57:19 00:23:50:18
ואז היינו שוחטים בעצמנו,
הכנו את האוכל בעצמנו בכלים שלנו,

00:24:02:06 00:23:57:22
ואז היינו אוכלים ושותים,
לאחר מכן יש את הברכות.

00:24:09:08 00:24:02:23

היה נהוג לתת להם מתנות,
היינו נותנים להם את המתנות בערב,

00:24:16:20 00:24:09:12
רוקדים וחוגגים איתם עד הלילה,
ואז ההורים שלנו היו חוזרים לביתם.

00:24:18:19 00:24:17:15
ואנחנו...

00:24:26:13 00:24:19:14
הם לא מעליבים או מקללים אתכם?
- לא! אף אחד לא היה מקלל!

00:24:28:22 00:24:26:16
היינו כמו אחים!

00:24:38:16 00:24:29:23
אם מישהו רצה לריב,
הוא היה מקלל.

00:24:45:23 00:24:38:22
אבל מכיוון שהם לא חיפשו
לריב, להסתכסך או לנקום,

00:24:48:24 00:24:46:02
הם לא היו מקללים
וגם לא רבים איתנו.

00:24:52:15 00:24:49:02
אנחנו חרשנו בשדות שלהם
והם חרשו בשדות שלנו,

00:24:59:01 00:24:52:17
היינו עושים קציר ביחד, ככה גדלנו.
ווייניה היה מקום טוב מאוד!

00:25:04:12 00:24:59:23
כשחיינו שם...
- אתה זוכר ריבים שהיו בין הילדים?

00:25:13:15 00:25:05:04
היינו משחקים ורוקדים ביחד,
אבל אני לא זוכר שום ריב בינינו.

00:25:16:09 00:25:13:19
הייתם הולכים לשמור על הצאן ביחד?
- כן.

00:25:24:12 00:25:17:16

שמרנו על הצאן באותו מקום,
נתנו להם לשתות מים בנהר בזבה.

00:25:30:17 00:25:24:17
הם הביאו את הצאן לנהר לשתות מים
וגם אנחנו לקחנו את הצאן שלנו לשם.

00:25:37:03 00:25:31:17
בסמוך למקום מגורינו...

00:25:45:17 00:25:37:19
הכפרים ווגלו וווייניה הם באותו
אזור, אנחנו גרנו בשני האזורים.

00:25:49:22 00:25:46:00
ליד הכפרים האלה ישנו
בית קברות של קהילת ביתא ישראל.

00:25:58:17 00:25:50:14
כשהם הקימו את בית הקברות, היה אדם
בשם סמואל סמהון, שהיה דוד של אמי,

00:26:01:12 00:25:58:19
הראשונים שנקברו שם
היו בנו או אשתו.

00:26:14:12 00:26:01:16
מאז באו מווזבה, אמבובר, מצ'ה
ואמדיל וקוברים שם את הגופות.

00:26:21:23 00:26:15:13
בזמן שהיו קוברים שם...
אמי הייתה אישה מאוד חרוצה!

00:26:25:00 00:26:22:00
מה זאת אומרת?
- אסרסץ' אברה הייתה אישה טובה.

00:26:34:13 00:26:25:16
כשמישהו היה נפטר,
היו מודיעים לנו ראשונים.

00:26:40:10 00:26:35:01
מאותו רגע אמי הייתה מביאה מים
מהנהר יחד עם כולם כל היום.

00:26:45:17 00:26:40:16
היא קמה השכם בבוקר, הביאה מים
מהנהר ומילאה את כל המיכלים בבית,

00:26:53:10 00:26:45:20

כשאנשים חזרו מהקבורה
הם היו מבקשים מים,

00:27:00:07 00:26:53:14

ואנחנו הילדים היינו מוזגים מים
מהמיכלים ונותנים לכל האנשים.

00:27:05:17 00:27:00:13

אמי הייתה עומדת לידנו ואומרת,
"תגישו מים לפלוני ולפלוני."

00:27:09:03 00:27:06:03

יש לי אימא שקיבלה אורחים
בצורה מכובדת כזאת.

00:27:18:14 00:27:09:08

ואז היא הייתה מכינה קפה,
לחם וקולה גרגירים.

00:27:23:22 00:27:18:20

היא הייתה מגישה להם את כל זה
ואז הם היו הולכים לדרכם.

00:27:27:14 00:27:24:00

עד שהיא עלתה לארץ
היא עשתה מעשים גדולים כאלה.

00:27:34:01 00:27:27:17

אמי הייתה אשת חיל!
כך חיינו.

00:27:44:07 00:27:34:24

דיברת על בית הקברות. כשקרוב משפחה
מת, איך ביתא ישראל ערכו את הקבורה?

00:27:53:03 00:27:45:06

אתה זוכר משהו מזה?
- טקס הקבורה היה כמו פה בארץ,

00:27:59:10 00:27:53:06

בארץ חופרים בור לגופה...
- אתה זוכר מקרה מסוים מאתיופיה?

00:28:05:12 00:27:59:18

אפשר לומר שזה אותו דבר,
היה מקום ייעודי לבית קברות.

00:28:12:15 00:28:06:07

לא כל אחד אדם יכול לגעת בגופה,

אסור לגעת באדם המת!

00:28:17:21 00:28:13:06
אנשים מסוימים סחבו את גופת המת,
קרובי משפחה של המת.

00:28:24:18 00:28:18:08
שוטפים ומכסים את גופתו,
ואז מודיעים לאנשים.

00:28:28:18 00:28:24:21
למה שוטפים את הגופה? איך שטפו
אותה ואיך הכינו את גופת המת?

00:28:32:14 00:28:28:23
הם היו שופכים מים על הגופה
ושוטפים אותה ככה,

00:28:40:24 00:28:32:18
ואז מכסים את הגופה בבגד לבן
וקושרים היטב כדי שלא ישתחרר.

00:28:49:04 00:28:41:10
ואז מניחים את הגופה על מיטת הסחיבה
והקייסים באים ומתפללים על המת.

00:28:57:12 00:28:51:09
לאחר שהקייסים עושים תפילת מפטיר
למת, לוקחים אותו לבית הקברות,

00:29:05:16 00:28:58:08
ואז אנשים מסוימים סוחבים את הגופה.
חוץ מהם, אסור לאף איש לגעת בגופה!

00:29:12:10 00:29:05:19
סיפרתי כבר שהנוצרים שחיו איתנו
היו אנשים טובים, וגם בזה עזרו.

00:29:23:07 00:29:12:20
הנוצרים עזרו לסחוב את הגופה
לבית הקברות ולהוריד אותה לקבר.

00:29:27:07 00:29:24:01
אחרי שקוברים את המת, הם היו
מברכים וחוזרים לניחום אבלים,

00:29:36:18 00:29:29:01
חלק מאנשים הגישו גרגירים, חלק
שחטו וכדומה... כל אחד לפי יכולתו.

00:29:41:16 00:29:37:13
מי שהיה עשיר,
היה שוחט בקר לניחום אבלים.

00:29:50:12 00:29:42:00
מי שהיה עני היה משרה וקולה
גרגירי חומוס לניחום אבלים,

00:29:57:06 00:29:51:04
ואז מגישים את האוכל והמים לאורחים
ואומרים ברכה לעילוי נשמת המת.

00:30:03:02 00:29:57:16
אוקיי.
מי היה בשלטון בזמן שנולדת?

00:30:06:08 00:30:03:15
כשאני נולדת?
- כן, מי היה בשלטון כשנולדת?

00:30:07:22 00:30:06:19
נולדתי בתקופה של היילה סלאסי.

00:30:10:24 00:30:08:06
איך היה באותה התקופה?
מה אתה זוכר מאותה התקופה?

00:30:20:16 00:30:11:01
נולדתי בזמן כהונתו של היילה סלאסי,
האמת, אפשר לומר שהוא היה אדם טיפש.

00:30:27:19 00:30:21:08
הוא לא ידע להבחין בין סוגי האנשים,
הוא לא ידע מה זה להיות בן אדם.

00:30:31:10 00:30:27:22
אם מישהו אדם עני,
לפי תפישתו הוא יהיה עני כל חייו!

00:30:36:02 00:30:32:05
הוא לא האמין שאדם יכול להחליף
ולשנות את גורלו בחיים.

00:30:40:11 00:30:36:20
הוא נתן לנוצרים
בעלות על הקרקעות.

00:30:51:04 00:30:41:08
הוא אמר שהיהודים והמוסלמים
צריכים לשלם לנוצרים דמי חכירה.

00:30:53:21 00:30:51:08
היו לכם אדמות משלכם?

00:30:57:12 00:30:54:01
מכיוון שהם בנו את הבתים שלהם ביער
בכוחות עצמם, האדמות היו שלנו.

00:31:09:21 00:30:58:00
אפילו כשקרוב רצה לעבור לגור שם,
אבי היה נותן להם קרקעות.

00:31:14:06 00:31:10:12
אוקיי, אבל לפי החוק
אביך יכול היה לעשות את זה?

00:31:19:17 00:31:14:15
כיוון שזו הייתה ערבה,
אף אחד לא העז להיכנס לשם.

00:31:24:12 00:31:20:19
למעט חיות טרף,
איש לא היה מתקרב לשם.

00:31:30:10 00:31:24:23
באותו זמן כל הקרקעות שם היו
שייכות לאבי והוא החליט לגביהן.

00:31:33:10 00:31:30:12
אבל בכפר ווייניה
היו לנו בעלי קרקעות,

00:31:41:02 00:31:34:01
אנשים כמו בלטה מנילו ועוד...
הם היו בעלי הקרקעות בווייניה.

00:31:48:01 00:31:41:14
הם... סליחה,
שכחתי לספר לך משהו.

00:31:56:08 00:31:48:16
כאשר אבי ובלאיי מלקו
עברו להתיישב במקום של אנשי "זלן",

00:32:01:15 00:31:57:08
אנשי "זלן" סירבו שהם יתיישבו שם,
אנשי "זלן" הם אלה שמגדלים בקר.

00:32:08:04 00:32:02:03
כשהם סירבו לתת להם להתיישב שם,

פרצה קטטה בינם ובין אבי.

00:32:16:10 00:32:08:07

אבי היה זריז וגם שמאלי,
והוא פצע את מגדלי הבקר.

00:32:21:15 00:32:17:04

ואז אנשי ה"זלן" אמרו
לבלטה מנילו, שהיה בעל הקרקע,

00:32:27:20 00:32:21:24

"היהודי הזה בא למקום שלנו, השתלט
על המקום שלנו והכה אותנו ככה."

00:32:32:20 00:32:28:14

הם ביקשו שבלטה מנילו יעזור להם,
יאמר לאבי לעזוב את הקרקע שלהם.

00:32:40:15 00:32:33:12

ואז בלטה מנילו קרא לאבי, אבי הגיע
לשם וגם איש ה"זלן" הגיע אליו.

00:32:43:13 00:32:41:10

הוא שאל את אבי מה קרה,
מה גרם לכם לריב,

00:32:47:21 00:32:43:17

אבי השיב, כאשר הגעתי להתיישב שם,
הוא סירב לתת לי להתיישב ואמר לי,

00:32:53:11 00:32:48:00

"יהודי קניבל, מה גרם לך להגיע
לכאן," ואז הוא ניסה להכות אותי,

00:32:54:16 00:32:53:19

ואז אני הכיתי אותו בחזרה!

00:32:58:01 00:32:56:05

הוא אמר לאבי, אתה הכית אותו?
אבי השיב שכן.

00:33:03:17 00:32:58:07

בעל הקרקע אמר לאיש ה"זלן",

00:33:11:16 00:33:04:00

"אני הייתי עולה להר מדי יום,
ומצליף באוויר בשוט 40 פעם ביום,

00:33:17:15 00:33:11:24

"התחננתי שאנשים ישמעו את הרעש

של השוט ויבוא להתיישב פה אצלי,

00:33:24:24 00:33:17:23

"בסך הכול אתה נותן לי

מעט חלב מדי שנה."

00:33:31:08 00:33:25:10

"אבל אם הם יתיישבו כאן, הם יכינו

קפה עבורי ויגישו לי כיבודים,

00:33:35:12 00:33:31:17

"אני יכול לאכול ולשתות אצלם

ולהיות מאושר מזה,

00:33:40:17 00:33:35:21

"אבל אתה נותן לי רק חלב."

ככה הוא אמר וסילק את איש ה"זלן".

00:33:43:16 00:33:40:23

ואז אבי וקרוביי נשארנו לגור שם.

00:33:49:10 00:33:43:22

כשהוא ביקש חלב וקפה, הם היו חייבים

להגיש לו כיוון שהוא בעל הקרקע?

00:33:51:00 00:33:49:12

הוא היה בעל הקרקע.

- כן.

00:33:56:07 00:33:51:10

כיוון שהאזור נמצא בערבה

הוא רצה שיגורו שם אנשים,

00:33:58:15 00:33:56:09

בעל הקרקע רצה רק להתארח

אצלם כשהוא מגיע לשם,

00:34:03:17 00:33:58:18

ולא כיוון שרצה את הקפה שלהם.

גם לו לא היה חסר שום דבר.

00:34:09:13 00:34:04:12

לכן כשבעל הקרקע הגיע אליהם,

הזמינו אותו לאכול ולשתות קפה.

00:34:12:19 00:34:09:24

אבל הם לא היו מוכרחים לעשות את זה.

- לא, הם לא היו מוכרחים.

00:34:18:01 00:34:12:24

זה היה כמו יחסי שכנות!
בעל הקרקע גירש את איש ה"זלן",

00:34:24:05 00:34:18:07
וככה אבי ובלאיי מלקו
עברו להתיישב שם.

00:34:28:13 00:34:24:09
אוקיי, כפי שסיפרת, גם בכפר ווייניה
כיוון שאביך וחברו הפשירו את הקרקע,

00:34:32:08 00:34:28:16
הקרקע הייתה שייכת להם.
- כן, הקרקע הייתה שלהם.

00:34:37:15 00:34:32:14
עד שעלינו לארץ גם אני
הייתי חקלאי וחרשתי את השדות,

00:34:40:13 00:34:38:09
הקרקע הייתה שלנו,
לא הייתי צריך לשלם עליה!

00:34:44:07 00:34:41:07
בהתחלה הייתי חורש יחד עם אבי,
אבל גם כשהתחלתי לחרוש באופן עצמאי,

00:34:47:05 00:34:44:11
אף פעם לא שילמתי
שום דבר לבעל קרקע.

00:34:53:05 00:34:47:10
אוקיי, אם זה היה המצב,
למשל אם נגרמת בעיה כלשהי,

00:35:02:17 00:34:53:09
מי הייתה המשטרה המקומית שעשתה סדר,
מי גישר בין התושבים כשהם הסתכסכו?

00:35:09:05 00:35:03:00
אם היה סכסוך בין התושבים...
- אתה זוכר מקרה מסוים בהקשר הזה?

00:35:17:03 00:35:09:07
בעל הקרקע בלטה מנילו היה כמו שופט,
הוא האחראי כי הוא היה בעל הקרקע.

00:35:25:09 00:35:17:19
כל הקרקעות באותו אזור היו שלו,
לכן הוא היה שופט את כולם.

00:35:33:24 00:35:26:17
הוא השיב קרקעות שנגנבו לאחרים
וחילק קרקעות למי שצריך.

00:35:36:15 00:35:34:06
הוא היה כמו שופט.

00:35:43:18 00:35:36:23
אתה זוכר מקרה מסוים שמשפחתך נתקלה
בבעיה והייתם צריכים לפנות אליו?

00:35:48:10 00:35:44:06
יש לך סיפור בנושא הזה?
- אני לא זוכר סיפור מסוים.

00:35:54:17 00:35:48:24
מכיוון שאבי היה נחשב
בעל הקרקע, לא היו לנו בעיות.

00:36:00:00 00:35:54:20
אני רק זוכר שהיו פונים לאבי
בכבוד ומבקשים ממנו מה שרוצים.

00:36:03:16 00:36:00:19
אני לא זוכר מקרה שהלכתי לבעל קרקע
לבקש עזרה כשחיינו בכפר ווייניה.

00:36:14:08 00:36:03:18
זה גם סיפור טוב, אתה זוכר סיפור
שאנשים רבו ופנו לאביך לעזרה?

00:36:22:08 00:36:15:04
בארצנו יש מנהג. כאשר מישהו
רב או מסתכסך עם מישהו אחר,

00:36:33:10 00:36:22:20
ממיינים ובוחרים זקני שבט,
ואז זקני השבט קוראים לשני הצדדים,

00:36:38:23 00:36:34:24
הם נוזפים בשני הצדדים.
אם נגרם נזק הם מטילים פיצוי,

00:36:45:09 00:36:40:12
ומרגיעים את הצד שקיבל פיצוי,
וככה הם היו מסדירים הכול.

00:36:54:01 00:36:46:13
יש היסטוריה ייחודית לכפר ווייניה?

- אין היסטוריה ייחודית לוויינייה.

00:37:01:02 00:36:54:15
הסיפור זה האנשים שייסדו את המקום,
האנשים מהקהילה היהודית שלנו.

00:37:07:03 00:37:01:23
האנשים הראשונים שהגיעו לשם
אחרי בעלי הקרקעות הקודמים,

00:37:17:05 00:37:07:11
היה סבי ששמו אברה סהלו, אחריו הגיע
אבא קאלה, אביהם של ברהנה ומר ובה.

00:37:25:14 00:37:19:11
הם היו הראשונים
שהגיעו לוויינייה,

00:37:34:13 00:37:25:23
אבא בריהון ואבא אברה,
לסבי קוראים אבא אברה.

00:37:37:02 00:37:35:01
הם הראשונים שהגיעו לשם.

00:37:41:23 00:37:37:14
הם היו מצד אמך?
- כן, הם מצד אמי.

00:37:49:16 00:37:42:16
אני רק רוצה להבין לפני שנמשיך,
תחילה אביך חשב ללכת לכפר דנבייה,

00:37:58:21 00:37:50:03
הם ירדו מהסיפור הזה בסוף?
- הם לא ירדו מהסיפור הזה...

00:38:05:14 00:38:00:05
בהתחלה בנו, ששמו אנדרג'או
אסנקאו, התבגר ונהיה עצמאי.

00:38:15:17 00:38:06:01
ואז... המחשבה שלא ראה
את ארצו לא עזבה את אבי.

00:38:22:00 00:38:16:08
ואז אחי אנדרג'או אסנקאו הלך
למקום שנקרא טנקל-טקלה הימנוט.

00:38:29:23 00:38:23:14

הוא הלך לשם לדבר עם בעלי הקרקעות,
ואז אני נולדתי.

00:38:40:11 00:38:30:10
אחי אמר להם שנולד תינוק להוריו
וקיבל מהם קרקע באזור מסוים.

00:38:46:06 00:38:40:22
הוא זכה בקרקע, ואז הוא מכר
יבולים וחי שם חיים טובים.

00:38:49:12 00:38:46:23
...ולכן...
- כל זה קרה בדנבייה?

00:38:53:15 00:38:49:15
כן, הכול קרה בכפר דנבייה.

00:39:00:18 00:38:53:24
בנו של אבי אנדרג'או הוא הנציח
את סיפורו של אבי בצורה כזאת.

00:39:03:10 00:39:01:21
קראו לו אנדרג'או אֶסְנְקָאו.
- כן.

00:39:10:21 00:39:04:10
בכפר אַרְמְצ'או בשנת 12
לפי הספירה האתיופית,

00:39:16:24 00:39:11:03
אחי הלך לכפר אַרְמְצ'או,
הוא היה חקלאי חמוש בנשק.

00:39:21:14 00:39:17:10
הוא היה חכם וידע הרבה
דברים, הוא גם היה עשיר.

00:39:27:01 00:39:22:09
הוא היה המנהיג הנבחר של השכונה,
הם הכתירו אותו כמו מפקד צבאי.

00:39:33:07 00:39:27:09
ואז הוא התארגן עם החיילים
שלו ועזב לוולקה,

00:39:37:12 00:39:33:10
בוולקה הוא אסף את כולם,
ואז כולם עזבו לאַרְמְצ'או.

00:39:43:03 00:39:37:17
הוא נלחם בארמז'או ונשאר שם,
אנחנו לא יודעים אם הוא חי או מת.

00:39:45:15 00:39:43:10
אתם לא יודעים עד היום?
- אנחנו לא יודעים,

00:39:49:00 00:39:45:18
אבל חושבים שהוא מת,
לכן ישבו עליו שבעה.

00:39:52:19 00:39:50:15
הוא נשאר שם ולא חזר יותר,
מה לעשות!

00:39:58:21 00:39:52:21
בן כמה אתה היית כשזה קרה?
- אני הייתי בצבא כשזה קרה.

00:40:01:14 00:39:59:04
כמה אחים ואחיות
היו לך בסך הכול?

00:40:10:15 00:40:03:17
חמישה אחים ושלוש אחיות.
- אוקיי.

00:40:14:24 00:40:10:21
אבל בסך הכול אנחנו 12 אחים,
יש לי אחים גם מצד אבא.

00:40:16:22 00:40:15:06
אז אתם 12 אחים ביחד.
- כן.

00:40:27:02 00:40:19:14
אוקיי, אחרי שכבר גדלת,
איך נכנסת לבית הספר?

00:40:32:02 00:40:27:14
באיזה גיל נכנסת לבית ספר?
האם היה לך רצון ללמוד?

00:40:36:08 00:40:34:09
איך בית הספר היה נראה?

00:40:42:01 00:40:36:12
בנוגע לבית הספר...
מאז שנולדתי וגדלתי אצל הוריי,

00:40:52:00 00:40:42:07
כפי שסיפרתי, בכפר נהוג לשלוח את הילד לשמור על העגלים.

00:40:56:21 00:40:52:09
לאחר מכן הילד עובר לשמור על העזים ועל הבקר.

00:41:04:05 00:40:57:18
ואז לאט לאט הילד עובר לגזום שיחים ולחרוש שדות.

00:41:07:01 00:41:04:10
תספר לי את הסיפור שלך.
- כן, אני מספר לך.

00:41:12:00 00:41:07:10
הילדים הולכים לקושש עצים, ואז כשהילד גדל מספיק,

00:41:17:05 00:41:12:22
הוא נהיה חקלאי עצמאי.

00:41:24:23 00:41:17:13
כשהתחלתי לעבוד כחקלאי, אבי היה איש מאוד חרוץ,

00:41:32:13 00:41:25:16
הוא אמר לי, בני, תלך ללמוד! יש בית ספר באמבובר.

00:41:35:17 00:41:32:20
אני הסכמתי, ואז הוא הלך ורשם אותי לבית הספר.

00:41:42:12 00:41:36:18
כל יום הלכתי ללמוד ואז הלכתי לעבוד וככה הגעתי לכיתה ז'.

00:41:51:09 00:41:42:17
אמרת שעבדת בחקלאות, מה זה אומר? אל תדלג על כל הסיפורים.

00:41:57:21 00:41:51:13
החקלאי צריך לקום בבוקר לפתוח את הרפת ולשחרר את הבקר.

00:42:03:15 00:41:58:23
אחרי שמשחררים את הבקר,

רצים לבית הספר.

00:42:07:21 00:42:03:19

אני לומד כל היום בבית ספר,
ואז כשאני חוזר הביתה...

00:42:12:17 00:42:08:04

מה היה המרחק מביתך לבית הספר?
- מכפר ווייניה לאמבובר...

00:42:17:11 00:42:13:15

בערך חצי שעה, אפילו 45 דקות.
ברגל זה רחוק, כל הדרך עליות.

00:42:24:18 00:42:18:15

אני מבלה כל היום בבית הספר,
כשאני מסיים ללמוד אני חוזר הביתה,

00:42:29:14 00:42:25:02

ואז אני הולך לשמור על הבקר,
לחרוש שדות או לקושש עצים.

00:42:33:10 00:42:29:18

ככה אני עובד עד שמחשיך,
ואז למחרת אני שוב הולך לבית הספר.

00:42:36:15 00:42:33:20

ככה למדתי עד כיתה ז'.

00:42:40:21 00:42:36:20

רגע... הלכת ברגל 45 דקות לבית ספר.
- כן.

00:42:45:16 00:42:41:09

מי דאג לך למחברות ולכלי כתיבה?
- אבא שלי.

00:42:49:21 00:42:45:20

ספר לנו על זה.
מהיכן הביאו את הציוד?

00:42:53:21 00:42:50:09

לא היית מתעייף כשהלכת לבית הספר?
כמה זמן היית לומד ביום?

00:43:01:01 00:42:54:12

אמרתי לך שאבי רשם אותי
לבית הספר, והלכתי ללמוד.

00:43:08:13 00:43:01:19

בבוקר אני חייב להגיע לבית הספר
משעה 8:00 עד 9:00.

00:43:12:12 00:43:09:01
אם לא היית מגיע בשעה הזאת?
- אם לא הייתי מגיע, הייתי נענש.

00:43:18:12 00:43:12:14
מה היה העונש?
- להתכופף על הברכיים, מקבלים מכות.

00:43:26:16 00:43:19:00
ילדים שהתחנכו שם וילדים שהתחנכו פה
ההבדלים ביניהם זה שמיים וארץ.

00:43:32:05 00:43:26:20
ילד שהתחנך באתיופיה
נענש וננזף על המעשים שלו,

00:43:34:13 00:43:32:11
המורים באתיופיה היו
כמו ההורים של הילד!

00:43:40:06 00:43:34:18
איזה עונש קיבלת? איחרת פעם?
אתה זוכר מקרה כזה?

00:43:45:01 00:43:40:09
הייתי נענש, היו מכניסים עט
בין אצבעותיי ולוחצים על ידי.

00:43:52:19 00:43:45:09
וגם היו מרביצים לנו עם גבעול דק,
מפזרים אותנו, והיינו נכנסים לכיתה.

00:43:55:16 00:43:53:01
מי היה נותן לך את העונש?
- המורה.

00:44:02:16 00:43:56:12
המורים המחליפים לא עשו שום דבר,
הם רק ישבו במשרד ועבדו.

00:44:07:03 00:44:02:19
המורים עצמם היו עושים את כל זה,
הם היו המורים וגם ההורים לתלמידים.

00:44:16:06 00:44:07:10
הם לא רצו להזיק לנו, הם לא אנשים
שהצליפו בנו במקלות בכוונה.

00:44:22:19 00:44:16:13
אבל היו מורים שהענישו אותנו
ונזפו בנו כמו הורים, ככה התחנכנו.

00:44:27:07 00:44:23:05
איך בית הספר היה נראה?
כמה תלמידים הייתם בכיתה אחת?

00:44:30:00 00:44:27:12
אילו מקצועות למדתם?

00:44:38:01 00:44:30:12
בית הספר היה בית ספר טוב,
תחילה הבתים היו בנויים מקש.

00:44:42:19 00:44:38:03
הקש משך אליהם כל מיני מזיקים,
לכן החליטו לשרוף את כל הבתים.

00:44:50:13 00:44:43:06
אבל אחרי זה הם בנו את הבתים
מאבנים ובית הספר נהיה מקום טוב.

00:44:56:06 00:44:50:21
ואז היו נכנסים לתוך הכיתה
20-30 ילדים ולומדים ביחד.

00:45:01:16 00:44:56:19
לא היו לנו בעיות.
אבל הלימודים עצמם היו ייחודיים.

00:45:05:09 00:45:01:23
כל התלמידים שיתפו פעולה ביניהם,
הם כיבדו מאוד את המורים שלהם.

00:45:10:16 00:45:05:19
המורה מתייחס לתמיד כמו הבן שלו
ומבקש מהתלמיד לעשות דברים.

00:45:13:02 00:45:10:20
ככה זה היה בתקופה שלנו.

00:45:19:14 00:45:13:14
איך היו היחסים בין התלמידים
למורה בתוך הכיתה?

00:45:25:10 00:45:19:21
כיצד התלמידים נהגו כאשר המורה
נכנס לכיתה? ספר לנו על זה.

00:45:30:04 00:45:25:14
סיפרתי לך שבתקופה שלנו התייחסנו
למורים שלנו כמו ההורים שלנו.

00:45:34:15 00:45:30:18
אני לא יודע איך זה היום,
אבל פעם, בתקופה שלנו...

00:45:44:19 00:45:34:22
המורים היו נכנסים לכיתה ואומרים
בוקר טוב או צהריים טובים,

00:45:52:03 00:45:45:19
כל ברכה בזמן שמתאים לה,
או צהריים טובים או בוקר טוב.

00:45:59:12 00:45:53:11
בבוקר הם אמרו לנו בוקר טוב,
בצהריים הם אמרו לנו צהריים טובים.

00:46:03:04 00:45:59:21
כך נהגו?
- זה מה שהיה נהוג.

00:46:06:24 00:46:03:06
לפי זמן הכניסה של המורה לכיתה,
אם זה בוקר הוא אומר לנו בוקר טוב,

00:46:11:07 00:46:07:05
כל התלמידים עונים לו,
"השבח לאל" ועומדים יחד.

00:46:14:21 00:46:12:02
ואז המורה אומר לנו לשבת
ואנחנו יושבים.

00:46:24:12 00:46:15:03
אחרי זה המורה עומד ליד הלוח
עם גיר ורושם את התאריך וכדומה.

00:46:30:22 00:46:25:06
הוא אומר לנו מה התאריך וגם רושם
על הלוח, ואז הוא אומר לנו לכתוב.

00:46:35:02 00:46:31:09
אנחנו כותבים הכול, ההורים שלנו
קנו לנו מחברות וכלי כתיבה.

00:46:39:23 00:46:35:04

באותה תקופה
לא ידענו מה זה כסף!

00:46:45:10 00:46:40:01
בכפר ידענו רק לעבוד,
לא ידענו איך משיגים כסף.

00:46:48:03 00:46:45:16
רק ההורים שלנו ידעו,
אנחנו לא ידענו מה זה כסף.

00:46:55:00 00:46:48:16
לכן ההורים שלנו קנו לנו מחברות,
ב-10-5 אגורות הם קנו 2-3 מחברות.

00:46:58:13 00:46:55:03
ב-25 אגורות אפשר
היה לקנות הרבה דברים.

00:47:03:06 00:46:58:23
הם קנו לנו את המחברות והביאו לנו,
ואנחנו השתמשנו והסתדרנו עם זה.

00:47:06:07 00:47:03:09
פעם היו דברים טובים!

00:47:12:11 00:47:06:13
אילו מקצועות היו מלמדים אתכם?
- לימדו אותנו את כל סוגי המקצועות.

00:47:15:13 00:47:12:15
אפילו לפעמים היינו לומדים עברית.

00:47:28:21 00:47:17:18
למדנו אמהרית, אנגלית, חשבון,
היסטוריה ועוד כל מיני מקצועות.

00:47:33:10 00:47:29:00
היה מקצוע שאהבת במיוחד?

00:47:40:12 00:47:34:00
אני אהבתי את כל המקצועות,
וגם ניסיתי ללמוד את כל המקצועות.

00:47:44:08 00:47:40:21
היית תלמיד טוב?
- כן, הייתי תלמיד טוב.

00:47:51:05 00:47:44:18
אפילו אם הייתי נכנס לשיעור באמצע,

היה לי ראש שקולט הכול בקלות.

00:47:56:13 00:47:51:12
הייתי נכנס לכיתה ואחרי זמן קצר
הייתי מבין וקולט את החומר.

00:48:02:18 00:47:57:13
היו לנו חיים מאוד טובים,
החיים בכפר היו מאוד יפים.

00:48:10:08 00:48:03:08
אתה היית היחידי מבין משפחתך שהלך
לבית הספר או שגם האחים שלך הלכו?

00:48:18:09 00:48:10:22
אחי הקטן למד עד כיתה ט' בערך,
שמו ברהנו אֶסְנָקָה והוא שכן שלי פה.

00:48:25:21 00:48:19:09
היום הוא גר לידינו,
הוא גם למד מהמשפחה שלנו.

00:48:31:19 00:48:26:24
אבל אחי אנדרג'או, שסיפרתי לך
שהוא הגיע ראשון לכפר דמבייה,

00:48:39:01 00:48:32:00
הוא היה חכם וידען גדול,
המוח שלו היה שונה.

00:48:41:05 00:48:39:08
הוא היה אדם מיוחד
מאוד במשפחה שלנו.

00:48:45:16 00:48:41:09
מה היית רואה אצלו בתור ילד?
- צורת החשיבה שלו, ההסתכלות שלו.

00:48:55:18 00:48:46:21
יכולת השפיטה שלו ואומץ הלב שלו,
הוא היה מיוחד במינו.

00:49:02:06 00:48:55:21
כאשר הייתי ילד וחרשתי את השדות,
אהבתי את המולדת שלי!

00:49:05:01 00:49:02:12
הייתי מוכן למות למען מולדתי!

00:49:07:14 00:49:05:03

למה?

- אני אוהב את מולדתי ואת הוריי.

00:49:14:17 00:49:08:06

אם היו אומרים שכבשו את ארצי
או נכנסו שודדים לגנוב וכדומה...

00:49:19:07 00:49:14:20

הייתי מתייצב ראשון כדי להילחם.

00:49:28:20 00:49:19:16

אני ואחי נלחמנו נגד הרבה גנבים
כדי לסלק את הגנבים מהכפר שלנו.

00:49:32:16 00:49:29:00

כשהיו מודיעים לנו שנכנסו
גנבים לאזור מסוים,

00:49:39:14 00:49:32:19

או שהיינו שומעים שסוחרי בני אדם
נכנסו לאזור מסוים, באותו רגע...

00:49:43:23 00:49:40:00

אתה זוכר מקרה מסוים שמכרו
בן אדם ואתם החזרתם אותו?

00:49:51:09 00:49:45:07

לי באופן אישי לא יצא לחלץ,
אבל אחי הצליח לחלץ כמה אנשים.

00:49:52:08 00:49:51:13

תספר לנו...

00:50:03:12 00:49:52:12

בדרך מהכפר שלנו לעיר גונדר
יש נהר שנקרא צ'נדרה,

00:50:10:17 00:50:04:00

השודדים והגנבים היו מתחבאים
שם ומוכרים את העבדים.

00:50:16:11 00:50:11:15

אני יודע על אנשים שנחטפו
כשהיו בדרך לשוק.

00:50:21:02 00:50:16:17

מי נחטף, השכנים או תושבי הסביבה?
- התושבים של הסביבה.

00:50:25:00 00:50:21:05

אני רוצה שתספר לי עליהם.
- אלה אנשים מאזור שנקרא בלסה.

00:50:30:11 00:50:25:19
לאחר מכן התחילה מהומה,
ואז הם הלכו והחזירו את הנחטפים.

00:50:35:01 00:50:30:13
הם חטפו ילדים קטנים או מבוגרים?
- הם בוגרים, הם היו בדרכם לשוק.

00:50:36:19 00:50:35:13
הם היו מבוגרים?
- כן.

00:50:44:18 00:50:38:09
חטפו אותם, ואז כשזה נודע לכולם
התחילו מהומות וכולם יצאו לסייע.

00:50:50:23 00:50:45:06
יש מקום שנקר "פֶּנְטֵר",
לידו היה נהר שנקרא "מגץ".

00:50:54:19 00:50:51:02
שם תפסו את החוטפים,
ואז החזירו את הנחטפים לכפרים שלהם.

00:50:58:13 00:50:54:24
באיזו דרך חטפו את האנשים?
- השודדים עזבו את החטופים וברחו...

00:51:04:24 00:50:59:11
הם ברחו והילדים החטופים נשארו שם,
ואז החזירו את כולם לבתיהם.

00:51:08:15 00:51:05:09
הם לא יכלו לתפוס את החוטפים,
כי הם היו חמושים, היו יורים בהם.

00:51:18:13 00:51:09:02
התושבים עשו מהומה נגד החוטפים,
והם שחררו את הנחטפים וברחו.

00:51:21:21 00:51:18:23
הם היו חוטפים הרבה ילדים ככה?

00:51:25:23 00:51:22:13
אני יודע על ילד-שניים שנחטפו,
וגם הם השתחררו מהחוטפים.

00:51:28:03 00:51:26:07
הם היו בגילך?
- כן.

00:51:32:11 00:51:28:07
אתה מכיר את הילדים האלו?
- אני לא מכיר אותם, הם באו מבבלסה.

00:51:35:08 00:51:32:17
האם היו מקרים שגנבו לכם בקר?

00:51:39:04 00:51:36:04
כיוון שאבי היה אדם חזק...
- אף אחד לא העז להתקרב אליכם?

00:51:42:01 00:51:39:07
אף אחד לא העז להתעסק אתו,
אבי היה אדם גיבור.

00:51:48:24 00:51:42:11
הוא היה יורה בנשק ביד אחת,
מקושש עצים וחורש את השדות.

00:51:53:23 00:51:49:20
כל הכפר יודע להעיד על גבורתו,
אני לא יודע איך לתאר לך את זה.

00:52:00:06 00:51:54:14
כל התושבים יודעים על גבורתו
של אבי, הם הכירו את הסיפור שלו.

00:52:02:09 00:52:01:00
הרבה אנשים מספרים על גבורתו.

00:52:07:05 00:52:02:21
בוא נמשיך, אמרת שלמדת
בבית ספר עד כיתה ז'...

00:52:13:13 00:52:07:09
כן, למדתי בבית ספר עד כיתה ז',
ואז בכיתה ז' עזבתי את הלימודים,

00:52:19:02 00:52:14:12
והמשכתי לעבוד בחקלאות.
- למה עזבת את הלימודים?

00:52:26:18 00:52:20:07
אחי הגדול, הוא רצה להיות עצמאי.
הוא לא רצה לחרוש שדות יחד עם אבי.

00:52:33:04 00:52:27:13
כשהוא אמר שהוא רוצה להיות עצמאי,
אני התחלתי לעבוד בחרישת שדות.

00:52:38:03 00:52:33:20
בזמן שחרשתי שדות... כפי שסיפרתי,
אהבתי מאוד את המולדת.

00:52:50:10 00:52:39:00
באזורים כמו בלסה, דנבייה, ווגרה
כשהיו שמועות שישנם שודדים,

00:52:53:17 00:52:50:16
כשהיו אומרים שהם גנבו בקר
ופגעו באנשים,

00:53:00:02 00:52:54:07
הייתי הולך איתם לאיגוד החקלאים
המקומי או לבית משפט המקומי,

00:53:03:20 00:53:00:19
הייתי אחראי לשמור על הסדר הציבורי,
שמרתי שיהיה שקט.

00:53:09:23 00:53:04:04
מה זאת אומרת, שמרת שיהיה "שקט"?
- היינו מסלקים מהאזור את הבריונים.

00:53:14:04 00:53:10:04
יש סיפור מסוים שאתה זוכר
בנוגע לבריונים?

00:53:18:09 00:53:15:00
הבריונים הם האויבים, נלחמנו בהם...
- הבנתי, אבל אתה זוכר מקרה מסוים?

00:53:22:04 00:53:18:12
אנחנו ירינו עליהם, והם ירו עלינו
בחזרה ואז הם היו מסתלקים מהאזור.

00:53:27:10 00:53:22:15
ואז נהיה שקט בכל האזור,
התושבים יוצאים ונכנסים לכפר בשלום.

00:53:30:16 00:53:27:24
גם החקלאים וגם אנשים שהלכו לשוק,
הם עברו בשלום וללא חשש.

00:53:36:22 00:53:30:20
מאיפה השודדים היו מגיעים?

- יש להם מקום שממנו הם מגיעים.

00:53:39:21 00:53:37:04

חלקם הגיעו מאזור בלסה,
הם הגיעו מכל מיני מקומות.

00:53:46:17 00:53:40:00

אם מישהו החזיק נשק, הוא היה אורב
לאנשים ושוודד אותם, אלו הבריונים.

00:53:51:21 00:53:47:15

בנוסף הם היו באים בלילה,
פותחים את הרפת וגונבים את הבקר.

00:53:53:20 00:53:52:01

אלו היו הגנבים ובריונים.
- כן.

00:53:58:14 00:53:53:23

ככה הם היו פועלים,
היו הרבה כאלה באזור של החקלאים.

00:54:06:23 00:53:58:22

זה היה כמו צבא, אם רצית
להילחם או רצית לתפוס מישהו,

00:54:11:16 00:54:07:10

אותו אדם שרצית לתפוס יכול לפגוע
ברך כי הוא חושש שאתה תפגע בו קודם.

00:54:16:23 00:54:12:09

לכן הלכתי להילחם בכל המקרים האלו
ופשוט קיוויתי שאני אצא מזה חי.

00:54:25:18 00:54:17:17

עברתי הרבה קרב יריות וכדומה...
נלחמתי יחד עם החקלאים ועם חברי.

00:54:30:05 00:54:25:23

נוסף על כך,
מכיוון שאהבתי את המולדת,

00:54:39:17 00:54:30:18

בזמן נלחמתי נגד השודדים בצפון,
במזרח ובעוד אזורים נוספים,

00:54:41:18 00:54:39:20

מנגסטו היילה-מרים
קרא לנו להתגייס לצבא!

00:54:46:15 00:54:42:04
הוא אמר "מי שגיבור האומה
האתיופית, כל מי שאזרח אתיופי,

00:54:50:05 00:54:46:18
"ארצכם נכבש, קומו להתחמש ולהילחם."
בזמן שהוא הכריז את זה,

00:54:58:05 00:54:51:09
באותו רגע גם אני, כמו כל
האזרחים, החלטתי להתגייס לצבא.

00:55:03:04 00:54:58:14
עזבתי את אשתי
וילדיי והלכתי לצבא.

00:55:08:15 00:55:03:13
איך קיבלתם את הזימון להתגייס לצבא,
קיבלתם מכתב הביתה, איך זה היה?

00:55:12:19 00:55:08:21
הם הודיעו ברדיו!

00:55:15:03 00:55:13:00
מנגיסטו היילה-מרים קרא
לכולם להתגייס דרך רדיו,

00:55:19:11 00:55:15:06
הוא לא עבר מדלת לדלת או לכל איגוד
החקלאים וקרא לכל אחד להתגייס.

00:55:22:03 00:55:19:14
היה לכם רדיו בבית?
- כן.

00:55:30:15 00:55:23:08
בנוסף כשהלכנו לעיר שמענו על המצב
הפוליטי, על ההתארגנות של המורדים.

00:55:38:15 00:55:30:23
ואז כשחזרנו לביתנו היינו דנים,
מה נכון לעשות ומה צריך להיות.

00:55:42:04 00:55:38:24
כל הצעירים התכנסו ודיברנו על זה.
- אוקיי.

00:55:47:22 00:55:42:08
תכננו ללכת להילחם במורדים, להחרים
את נשקיהם ולקחת את הנשק אל הכפר.

00:55:52:03 00:55:48:01
מה זה אומר להחרים להם את הנשקים?
תסביר לי הכול, אל תדלג.

00:55:58:23 00:55:52:06
תחילה התגייסנו לצבא, זאת אומרת,
כשמישהו הולך להילחם הוא מקבל נשק.

00:56:05:00 00:55:59:14
אחרי שנלחמת עם הנשק שקיבלת,
כאשר הלוחם חוזר לביתו...

00:56:13:06 00:56:06:14
הם נותנים לו את הנשק כשכר על
השירות הצבאי שהוא תרם למדינה.

00:56:20:11 00:56:14:12
לכן תכננו לקבל נשקים בדרך הזו,
הייתה תקופה שחולקו נשקים לחקלאים.

00:56:27:14 00:56:21:09
כל החקלאים קיבלו נשקים בתקופה
שנקראת "רזה-זמ'ה" בשנת 1968.

00:56:32:09 00:56:28:14
הם קראו לזה "רזה-זמ'ה", החקלאים
נלחמו והביאו איתם נשקים בדרך הזאת.

00:56:35:18 00:56:32:13
גם אנחנו רצינו לשדרג
את הנשקים שהיו לנו,

00:56:42:07 00:56:36:00
לכן תכננו ללכת להילחם ולהביא
נשקים, לא חשבנו שניהרג במלחמה.

00:56:47:23 00:56:42:16
חשבנו, נביא נשקים לעצמנו בלי שנמות
במלחמה, ככה כל הצעירים תכננו יחד.

00:56:51:16 00:56:48:02
לכמה זמן חשבתם שאתם הולכים,
אחרי שתתגייסו לצבא?

00:56:59:11 00:56:52:13
הם אמרו שזה שירות לאומי,
זה לא היה מסודר כמו פה בארץ.

00:57:02:17 00:57:00:00

חשבתם שאתם הולכים וחוזרים כל פעם?
- כן, חשבנו שנלך ונחזור.

00:57:10:02 00:57:03:07
חשבנו שנלך להילחם שבוע, נחרים
את הנשקים שלהם ונחזור לביתנו.

00:57:14:23 00:57:11:00
זהו, ואז הלכנו להילחם...
- לפני שאתה הולך למלחמה,

00:57:20:02 00:57:15:14
למי סיפרת מהמשפחה שלך?
האם סיפרת להוריך?

00:57:24:23 00:57:20:21
היית לך אישה באותה התקופה,
האם היית נשוי, האם היו לך ילדים?

00:57:30:19 00:57:25:04
איזו החלטה קיבלת אז? האם סיפרת להם
שאתה הולך למלחמה, ומה הם אמרו לך?

00:57:37:03 00:57:30:21
דבר ראשון, הרצון שלך קובע הכול,
כל אדם החליט על פי רצונו.

00:57:45:01 00:57:37:12
כשמנגיסטו היילה-מרים קרא לאזרחים
להתגייס לצבא זה היה בשנת 1969.

00:57:50:02 00:57:45:16
המלחמה המשיכה גם בשנות ה-70,
במזרח סומליה,

00:57:55:17 00:57:50:05
בצפון המדינה מפלגת שלטה "וויינה",
שכיום היא המפלגה השולטת במדינה.

00:57:59:18 00:57:56:05
הוא הכריז, "גיבורי האומה האתיופית,
המדינה נכבשת, צאו להילחם למענה."

00:58:06:03 00:57:59:22
בצפון היו מורדים שנקראו "וויינה",
לא, בעצם הם נקראו "טאהת".

00:58:12:14 00:58:06:24
היו להם עוד הרבה שמות כמו "שאביה",
"ג'אבה", "פאדה" "מייסול" "מצ'ת".

00:58:19:13 00:58:14:01
במזרח המדינה היו את סומליה,
במרכז היו את "אידאו", ו"איאפא".

00:58:22:23 00:58:20:02
כאשר הוכרז שכל האויבים
האלו כבשו את המדינה,

00:58:30:21 00:58:23:12
כפי שסיפרתי, באותו זמן חשבנו שנלך
להילחם שבוע ונחזור לביתנו עם נשק,

00:58:36:18 00:58:31:00
לכן באותו זמן החלטתי שאני הולך
להילחם והתחלתי לריב עם בני משפחתי.

00:58:44:13 00:58:37:17
אם לא הייתי רב עם בני משפחתי,
הם היו משכנעים אותי לא ללכת.

00:58:51:12 00:58:44:17
ואז התחלתי סתם לריב,
לומר לאשתי, "מה איכפת לך?"

00:58:57:05 00:58:52:12
רבתי איתם בלי שום סיבה,
ואז ברחתי בסתר למלחמה.

00:59:00:07 00:58:57:08
אף אחד מהם לא רצה שתלך למלחמה.
- אף אחד לא רצה שאני אלך למלחמה.

00:59:02:05 00:59:00:13
אף אחד לא רצה שהילדים
שלו ילכו למלחמה!

00:59:08:01 00:59:02:19
אפילו שמדובר באדם כמוני שהיה חקלאי
אדם חסון, שהחזיק בית בפני עצמו,

00:59:12:09 00:59:08:04
או באדם שמקושש עצים,
אף אחד לא רצה שבנו ילך למלחמה.

00:59:16:23 00:59:13:09
ואז הלכתי לגונדר למקום
שנקרא "אבו"...

00:59:22:15 00:59:17:01

אתה זוכר את היום שבו החלטת לעזוב?
איך קמת בבוקר והגעת לגונדר?

00:59:26:08 00:59:22:20
הרי לא טסת במטוס לשם.
תסביר לי את זה.

00:59:34:14 00:59:27:04
לאחר שהחלטתי ללכת לשם,
היו את החמורים של הוריי.

00:59:38:14 00:59:35:13
אני כבר הייתי עצמאי
והיה לי בית משל עצמי.

00:59:45:16 00:59:38:22
היה לי דגן "טף" שקצרתי ואחסנתי.
מילאתי את השק שלי בדגן "טף".

00:59:50:16 00:59:46:07
רציתי לקחת את זה איתי לגונדר,
למכור את זה וללכת משם למלחמה.

00:59:55:12 00:59:50:23
מתי עזבת, בבוקר או אחר הצהריים?
- בבוקר, על הבוקר!

01:00:00:10 00:59:55:24
מילאתי את השק ועמדתי לסחוב אותו
על גבי, אשתי התחילה לצרוח מבכי,

01:00:05:03 01:00:00:23
ואז אמי הגיעה מיד,
ואבי הגיע אחריה ודיבר,

01:00:12:23 01:00:05:08
אמרתי, אף אחד לא ישאיר אותי.
איש לא יכול היה לעמוד בדרכי!

01:00:18:23 01:00:13:12
ואז השארתי את השק
והלכתי בלי כלום.

01:00:24:20 01:00:19:10
כבר התחלתי ללכת
ואז הגעתי לגונדר.

01:00:32:22 01:00:25:03
כמה זמן הליכה מווינייה לגונדר?
- מהכפר שלנו לגונדר המרחק 90 ק"מ.

01:00:34:06 01:00:33:01
אז הלכת לשם ברגל?
- כן, הלכתי ברגל.

01:00:38:08 01:00:34:08
כמה זמן לקח לך להגיע לשם?
- אולי שעה ומשהו.

01:00:44:07 01:00:39:08
הגעתי לשם ושאלתי איפה מאמנים את
החיילים, השיבו לי, במקום בשם אבו.

01:00:46:14 01:00:44:12
את מי פגשת כשהגעת לגונדר?

01:00:50:16 01:00:46:17
שאלתי סתם מישהו והוא אמר לי
שהחיילים מתאמנים באבו.

01:00:57:12 01:00:50:19
ואז הלכתי ישר לשם, ואז המפקד
הסתכל עליי מכף רגל ועד הראש,

01:01:02:11 01:00:58:04
ואז אמר לי, "בריון,
תצטרף לחיילים". הצטרפתי אליהם.

01:01:08:09 01:01:02:20
אחרי שהצטרפתי, למחרת אבי
הגיע לשם והתחיל להתעצבן עליי.

01:01:13:03 01:01:08:15
רגע, מה כוונתך, ישבת איתם?
- הצטרפתי אליהם.

01:01:15:24 01:01:13:07
תסביר לי מה ראית שם לראשונה...
- חיילים.

01:01:19:23 01:01:16:01
כשהצטרפת אליהם לראשונה היית חקלאי?
- כל החיילים היו צעירים,

01:01:23:24 01:01:20:00
כולם היו צעירים כמוני
שהתגייסו להילחם מרצונם,

01:01:31:00 01:01:24:08
חלק מהחיילים גויסו בניגוד לרצונם,

כל החיילים התכנסו במקום אחד.

01:01:35:13 01:01:31:17
כולכם הייתם בתוך חדר?
- זו הייתה חצר גדולה.

01:01:40:01 01:01:36:11
זה היה מקום פתוח?
- לא, זה היה סוג של בית.

01:01:44:13 01:01:40:07
מה עם השמש?
- היה לזה תקרה כמו בית.

01:01:48:04 01:01:44:15
זה כמו אוהל?
- כמו בית, כולנו נכנסנו לשם.

01:01:53:05 01:01:48:10
כשאבי הגיע לשם וחיפש אותי,
הייתי בפנים ולא ראיתי אותו.

01:01:57:07 01:01:53:13
ואז אבי בכה וחזר לביתו.

01:02:03:21 01:01:57:15
מתי שמעת שאביך הגיע לחפש אותך?
- שמעתי אחרי שהגעתי לאדיס אבבה.

01:02:08:06 01:02:03:24
לאחר מכן, ביום השלישי,
לקחו אותנו לאדיס אבבה.

01:02:15:08 01:02:08:10
מה עשיתם שם במשך שלושה ימים?
- עשינו ספורט, התעמלנו ורצנו.

01:02:19:21 01:02:15:16
היו מעמידים אותנו בתור, ואז מריצים
אותנו עד שכונת "ארדה" ובחזרה,

01:02:26:08 01:02:20:10
ואז חוזרים למחנה, אוכלים ושותים
תה, אחרי זה היינו עושים ספורט.

01:02:29:11 01:02:26:18
וביום השלישי נסעתי לאדיס אבבה.

01:02:33:23 01:02:29:15
איך לקחו אתכם לאדיס אבבה?

- נסענו לאדיס אבבה באוטובוס.

01:02:39:16 01:02:34:15
באדיס אבבה התחמשנו ונכנסנו
לשכונות, ואז בכל אזור...

01:02:43:17 01:02:39:22
זאת הפעם הראשונה שלך באדיס אבבה,
איך היו נראים המחנות שם?

01:02:48:17 01:02:43:20
באדיס אבבה היה טוב,
נכנסנו לשכונה שמועדת לחיילים.

01:02:57:22 01:02:49:11
הם בנו שם בתים גדולים
בשביל 100-200 אנשים,

01:03:07:16 01:02:58:01
המיטות היו מסודרות אחת מעל השנייה,
ואז הקצו מיטה לכל אחד מאיתנו.

01:03:12:15 01:03:08:01
ואז כל המתחם היה מגודר,
היו בו רק חיילים.

01:03:21:10 01:03:13:08
בתוך המחנה היינו עושים ספורט,
אוכלים, שותים ואז שוב מתאמנים,

01:03:30:14 01:03:21:15
ואז הפכנו למאומנים,
לאחר מכן חילקו אותנו לקבוצות.

01:03:35:24 01:03:31:10
ואז כל בוקר קמנו להתאמן ולרוץ,
ושוב רצים, קמים ונופלים.

01:03:40:24 01:03:36:04
איך היו מאמנים אתכם?
- זה היה אימון של חיילים.

01:03:47:17 01:03:41:18
אימנו אתכם עם נשקים?
- בהתחלה זה היה רק אימון גופני.

01:03:53:10 01:03:48:09
אימנו אותנו איך לשכב כשהאויב
תוקף אותנו, איך להילחם נגדם,

01:03:57:19 01:03:53:13
איך לסגת לאחור,
לימדו אותנו את כל הדברים האלו.

01:04:04:05 01:03:58:01
התאמנו ככה במשך שלושה חודשים,

01:04:13:08 01:04:04:20
אחרי שסיימנו להתאמן, פיקדתי על 127
חיילים, והלכנו יחד להילחם בצפון.

01:04:17:10 01:04:13:10
למה הם מינו אותך למפקד?

01:04:22:10 01:04:17:13
הם מינו אותי למפקד של 127 חיילים.
- כן, כן, כן...

01:04:25:01 01:04:22:12
השאלה שלי היא למה בחרו בך?

01:04:29:06 01:04:25:04
נבחרתי בגלל הפעילות שלי
והחיבור שהיה לי לתושבים.

01:04:37:06 01:04:29:21
אני אוהב אנשים וגם אוהב את חבריי,
נוסף על כך הייתה לי קליטה מהירה.

01:04:45:03 01:04:37:14
הייתי מבין הכול מהר,
הייתי קולט מהר ומלמד את חבריי.

01:04:52:11 01:04:45:20
בגלל זה הם החליטו שאני יכול
לפקד על חיילים במלחמה,

01:04:57:20 01:04:52:24
הם נתנו לי 127 חיילים
ושלחו אותנו לצפון גונדר.

01:05:04:10 01:04:58:01
עברנו את כל המדבריות, חצינו
את נהר "אביי" ואז הגענו לגונדר.

01:05:07:17 01:05:04:17
ואז ישנו בגונדר, למחרת...

01:05:10:14 01:05:07:22
זאת אומרת, חזרת לגונדר?

- כן, למחרת...

01:05:14:09 01:05:10:19

הייתה לי אחות בעיר אזזו,
אמא של וורקית אדמאסו.

01:05:20:22 01:05:14:24

קוראים לה ימגסט, רציתי
לבקר אותה והלכתי לביתה.

01:05:27:21 01:05:21:04

ואז הודיעו לחיילים להגיע מהר למחוז
טגראיי, כי השמידו שם את הלוחמים.

01:05:32:03 01:05:28:07

זה קרה בזמן שביקרת אותה?
- כן, בזמן שהייתי אצלה.

01:05:37:18 01:05:32:23

ואז הגיעו הרבה רכבים,
ולקחו את כל החיילים לשם.

01:05:40:21 01:05:38:00

גם אני התארגנתי מהר ויצאתי.

01:05:42:16 01:05:41:01

מה שמעת בזמן
שביקרת אצל אחותך?

01:05:50:15 01:05:43:16

היו צעקות של אושר ושמחה, ככה
זה משפחה, בכינו ושמחנו בו זמנית.

01:05:54:10 01:05:50:24

אחרי שהגעתי אליהם,
הרכבים הגיעו מהר.

01:05:57:09 01:05:54:12

ביקשת ממנה להודיע
להוריך מה עשית?

01:06:01:06 01:05:57:11

חזרתי לכל החיילים,
חזרתי למחלקה שלי.

01:06:10:06 01:06:02:04

עד לוולקה, ב... ג'יפ
הם לקחו אותי מהר לשם בג'יפ,

01:06:14:20 01:06:10:08

ואז פגשתי אותם שם
והצטרפתי אליהם.

01:06:21:17 01:06:15:01
עברנו דרך אַמְבֵּה גיאורגיס,
ווגרה, דברק, ולימה-לימו,

01:06:26:06 01:06:22:04
כשעמדנו להיכנס ללימה-לימו...
- במה נסעתם את כל הדרך הזו?

01:06:29:22 01:06:26:13
ב... רכב שנקרא "אורל".

01:06:31:21 01:06:30:01
זה סוג של אוטובוס?
- לא.

01:06:37:16 01:06:31:24
אז?
- קראנו לזה "אורל", זה משאית.

01:06:39:16 01:06:37:24
זה משאית!
- אוקיי.

01:06:43:17 01:06:39:22
לקחו אותנו עם המשאית הזאת...
- איזה סוגים של נשקים היו לכם?

01:06:48:14 01:06:45:02
אלו נשקים נשאתם עליכם?
- חלק מהם נשאו נשק מסוג "אברראו",

01:06:54:07 01:06:49:00
חלק מהם נשאו עליהם רובים,
כיוון שהייתי מפקד גם לי היה נשק.

01:07:04:05 01:06:54:16
אחרי שהגענו לדברק, אמרו לנו,
איך תוכלו לרדת עד ללימה-לימו?

01:07:09:01 01:07:04:20
שאלנו אותם, למה לא?
הם השיבו לנו, הכול מלא במוקשים.

01:07:12:09 01:07:09:05
רכבים לא יכולים לעבור משם, אפילו
הולכי רגל לא יכולים לעבור משם.

01:07:16:14 01:07:12:12

מי אמר לך את זה?
- האחראי של מחוז דברק.

01:07:18:00 01:07:16:16

המפקד שלהם?
- כן.

01:07:24:03 01:07:18:09

הוא שאל, איך תעברו את שדה
המוקשים? אז היו שלושה מהנדסים,

01:07:28:09 01:07:24:10

בסך הכול הם למדו שלושה חודשים,
לימדו אותנו רק שלושה חודשים,

01:07:31:07 01:07:28:20

בגלל המצב שהיינו בו באותו זמן,
המצב היה מאוד קשה.

01:07:36:09 01:07:31:09

מכיוון שידעו שהמורדים תוקפים
פעם מהצד הזה ופעם מהצד השני,

01:07:43:17 01:07:36:19

היו מאמנים אותם מהר מאוד,
לכן היו חיילים שלמדו תקופה קצרה.

01:07:52:19 01:07:44:03

אמרנו לו שננטרל את המוקשים
בדרך, הוא בירך אותנו לשלום.

01:08:00:00 01:07:52:24

מה הרגשת באותו רגע, האם חששת?
הרי הלכת להילחם וגם יש מוקשים.

01:08:04:17 01:08:00:05

לא הבנתי כלום,
הייתי כמו חיה.

01:08:11:00 01:08:04:24

הייתי מאוד צעיר, אם היית מכה
בראשי לא הייתי חושב שאני אדם.

01:08:15:06 01:08:11:16

הייתי צעיר
ורציתי להפגין כוח.

01:08:22:11 01:08:15:23

ואז המשכנו ללכת תוך כדי

שבדקנו את המוקשים בדרך,

01:08:25:04 01:08:22:16

חצי מהחיילים הלכו מאחוריי
וחצי מהם הלכו בצדדים,

01:08:28:24 01:08:25:09

המנטרלים של המוקשים הלכו מקדימה
ובדקו את הדרך עם מכשיר.

01:08:33:03 01:08:29:01

ואז ירדנו את כל הירידה.
- עברתם את זה בשלום?

01:08:40:10 01:08:33:12

כן, חלק ירדו עם רכב
וחלק ווידאו שאין מוקשים.

01:08:44:06 01:08:40:19

אז מצאתם פצצות?
- לא מצאנו.

01:08:49:08 01:08:44:14

כשירדנו למטה למקום
שנקרא "זארימה", נהיה חושך,

01:08:56:03 01:08:49:12

התחיל להחשיך, המורדים הסתתרו
והתחילו לירות עלינו בצרורות.

01:09:02:07 01:08:56:11

הם התחילו לירות עליכם בזמן שישנתם?
תסביר לי טוב, התחלתם להילחם ו...?

01:09:10:21 01:09:02:09

עצרנו לנוח בבית ספר שהיה שם,
רצינו לנוח שם ולהמשיך במסע למחרת.

01:09:16:23 01:09:10:23

אחרי שעצרנו בבית הספר,
הם תפסו את כל הגבעות

01:09:20:21 01:09:17:02

ואז הם התחילו לירות עלינו
מהגבעות כלפי מטה.

01:09:25:15 01:09:20:23

החיילים שלנו ירו עליהם מלמטה,
הרבה אנשים נהרגו מהקבוצה שלהם!

01:09:29:13 01:09:26:11
אצלנו לא נהרגו הרבה אנשים.
- כמה אנשים נהרגו אצלך?

01:09:32:02 01:09:29:22
אצליהם נהרגו הרבה אנשים.
- כמה נהרגו אצלכם?

01:09:38:09 01:09:32:04
אצלנו לא היו הרוגים, היו רק
פצועים, ואז נשארנו לישון שם.

01:09:41:12 01:09:38:15
זאת הפעם הראשונה שהיית מפקד?
- כן.

01:09:47:24 01:09:41:14
זאת אומרת, נכנסת לשדה קרב,
איך פיקדת על החיילים שלך?

01:09:53:03 01:09:48:23
איך נתת להם פקודות, הם הקשיבו
לך? איך ניהלת את המלחמה?

01:09:59:04 01:09:53:07
היו לי חיילים, הייתי עוקב
אחריהם, התאמנתי איתם ביחד,

01:10:05:09 01:09:59:18
איך שאימנו אותי ולימדו אותי,
כך גם פיקדתי על החיילים שלי.

01:10:09:08 01:10:06:14
הם נעמדים בתור ואני מחלק אותם,
אתה לימין אתה לשמאל,

01:10:16:04 01:10:09:10
אתה לפנים ואתה לאחור, אני נותן
פקודה והם צועדים לפי הפקודה שלי.

01:10:22:11 01:10:16:17
אחרי שהגענו למקום מסוים,
ירו עלינו בלי הפסקה,

01:10:26:21 01:10:22:17
ואז ירינו עליהם בחזרה,
נהרגו להם הרבה אנשים.

01:10:33:07 01:10:27:10
הם אספו את כל הגופות של ההרוגים,

לא השאירו אף גופה, הם כמו נמלים.

01:10:36:18 01:10:34:04

הם לא זרקו את גופות
ההרוגים בשטח!

01:10:43:07 01:10:36:21

איך ידעת כמה אנשים נהרגו להם?
- היה לנו מודיעין, זה היה סתם...

01:10:46:15 01:10:43:22

לכן אני מבקשת שתסביר לי.
- היה לנו מודיעין.

01:10:52:19 01:10:46:24

בנוסף לזה כל החקלאים חיכו לנו,
לחיילים של השלטון, בכיליון עיניים.

01:11:02:01 01:10:53:02

הם סיפרו לנו היכן המורדים מסתתרים,
איפה הם ממוקמים ומחכים לנו ועוד...

01:11:08:21 01:11:02:15

הם אלה שסיפרו לנו כמה אנשים נהרגו
למורדים ואיך הם אספו את גופותיהם.

01:11:13:22 01:11:09:20

בעקבות המידע שקיבלתי
נקטתי זהירות רבה,

01:11:19:00 01:11:13:24

הייתי מודיע לחיילים שלי, "קרה ככה
וככה, עליכם להיות זהירים יותר."

01:11:25:23 01:11:19:13

"אתם יכולים להציל את המדינה
רק אם תשמרו על עצמכם."

01:11:29:01 01:11:26:01

לכן הייתי נותן פקודה,
לעשות א, ב, ג...!

01:11:36:17 01:11:29:23

באותו יום ישנו שם, למחרת
המשכנו בדרכנו למחוז טגראיי.

01:11:44:15 01:11:36:22

כמה שעות נלחמתם בקרב הראשון שלכם?
- נלחמנו בערך במשך 3-4 שעות.

01:11:49:14 01:11:45:02
היו חילופי יריות במשך 3-4 שעות?
- המורדים היו ממוקמים על הגבעות,

01:11:53:06 01:11:50:05
ואנחנו היינו למטה, זה היה כמו בור.
- כן.

01:12:00:05 01:11:53:21
אחרי זה המשכנו בדרכנו
למחוז טגראיי לאזור שנקרא "שירו".

01:12:09:02 01:12:02:04
רוב החיילים נהרגו במקום שנקרא
"שלקלקה" בבית הספר שהיה שם.

01:12:15:09 01:12:09:24
ואז התקשרו אלינו ואמרו
לנו להגיע לשם מהר.

01:12:19:23 01:12:15:14
אחרי שעברנו את כל הקשיים
והזוועות בלימה לימו,

01:12:23:11 01:12:20:00
ישנו שם באותו יום,
ואז למחרת המשכנו בדרכנו.

01:12:30:15 01:12:24:11
כשהגענו למקום שנקרא "שלה",
מצאנו הרבה חיילים מתים.

01:12:35:15 01:12:31:07
אפילו מצאנו חיילים שמתו בשנתם.

01:12:40:08 01:12:36:19
חכה, ספר לי את כל הפרטים,
כשהגעתם לשם, מי נכנס ראשון?

01:12:43:18 01:12:40:11
זה היה מחנה צבאי? מה היה שם?
- לא, זה היה בית ספר.

01:12:48:01 01:12:44:11
אבל בבית ספר לא היו
תלמידים, אלא חיילים.

01:12:56:12 01:12:48:14
המורדים של מפלגת "וויינה"
שהיו שם בשלטון נלחמו נגדנו.

01:13:03:09 01:12:56:15
כשהגעתי לשם, הרבה מהם כבר עזבו
את בית הספר וחלק מהם נהרגו שם,

01:13:05:13 01:13:03:12
ואז התמקמנו שם מחדש.

01:13:09:23 01:13:06:05
רגע, מה עשיתם שם כשהגעתם?
האם קברו את האנשים שכבר נהרגו?

01:13:14:02 01:13:10:12
או שהגופות שלהם היו זרוקות שם?
- מצאנו את הגופות שלהם זרוקות.

01:13:20:15 01:13:14:10
חלק מהגופות היו חצי קבורות, את
אלו שלא היו קבורות קברנו מיד.

01:13:26:18 01:13:21:07
לאחר מכן קראנו לאיגוד החקלאים,
הם באו אלינו,

01:13:30:22 01:13:27:17
ואז התמקמנו מחדש באותו מקום.

01:13:38:16 01:13:30:24
מה איגוד החקלאים עשו עבורכם?
- הם סיפרו לנו על המצב באזור,

01:13:44:07 01:13:39:16
הם סיפרו לנו איך המורדים
נכנסו לשם, איך נלחמו נגדם...

01:13:47:16 01:13:44:09
מה הם סיפרו לכם?
- הם אמרו לנו שהמורדים נמצאים שם.

01:13:51:07 01:13:48:08
הם נקראו "טאהת", הם אמרו לנו,
אנשי "טאהת" נמצאים שם

01:13:56:13 01:13:51:19
הם סיפרו לנו שאנשי "טאהת"
נלחמו בחיילים שלנו והרגו אותם.

01:14:01:06 01:13:57:06
הם סיפרו לנו שהיו שם הרבה קרבות,
ואז אספנו את כל החקלאים,

01:14:09:14 01:14:02:07
אמרתי להם, אם יש חיילים שלנו
שמסתתרים ביער, שיביאו לי אותם.

01:14:15:12 01:14:10:19
את אלו שנהרגו ולא קברו,
ביקשתי מהם לקבור בכבוד.

01:14:19:12 01:14:15:16
כמה גופות לא קבורות מצאתם שם?
- אני ראיתי אולי חמש גופות.

01:14:25:09 01:14:20:09
ואז קברתי את הגופות האלו,
את שאר הגופות כבר קברו קודם.

01:14:29:06 01:14:25:11
לאחר מכן התחילו להגיע לשם
עוד ועוד חיילים.

01:14:31:05 01:14:29:11
אוקיי, יש לי שאלה.
- כן.

01:14:36:23 01:14:31:07
אנחנו מדברים על אנשים שמתו.
כשמצאתם גופה של חייל שנהרג,

01:14:43:10 01:14:37:06
מה הייתם עושים עבורו? האם רשמתם
את שמו של החייל והודעתם למשפחתו?

01:14:48:09 01:14:43:13
או שמייד קברתם אותו? הרי באותו זמן
הייתם במלחמה! מה הייתם עושים?

01:14:54:15 01:14:48:13
באותו זמן לא היה לנו הידע
מה אנחנו צריכים לעשות עם הגופות.

01:14:58:20 01:14:55:10
לא היה לנו הידע,
לא היו לנו הנחיות במקרים האלה.

01:15:01:18 01:14:59:04
רק ידענו שצריך לקבור את הגופה.

01:15:06:23 01:15:01:23
חוץ מלקבור, לא בדקנו מה יש לו,

אפילו לא בדקנו מה יש לו בכיס.

01:15:14:21 01:15:07:11
את רק מתאבלת עליו וקוברת אותו,
לא בדקנו מי הוא, מי משפחתו...

01:15:24:03 01:15:15:05
אם כן יש לו מספר זיהוי על החזה,
היינו תולשים ולוקחים את זה איתנו.

01:15:29:05 01:15:24:15
אנחנו פונים למפקדים שמעלינו
ונותנים להם את מספר הזיהוי,

01:15:32:00 01:15:29:07
מעבר לזה אני לא יודע
מה הם עשו עם זה.

01:15:36:03 01:15:32:03
מה עשיתם לרוב במקרים כאלו?
- היינו קוברים את הגופות.

01:15:41:14 01:15:36:24
לא היה דבר כזה לקחת אותו
ולקבור אותו בכנסייה בכפר הולדתו,

01:15:45:18 01:15:41:22
מוצאים מקום נוח באזור שבו
היינו וקוברים אותו שם, וזהו!

01:15:49:12 01:15:46:11
אם לא לקחו את הנשק שלו,
היינו לוקחים את הנשק.

01:15:55:08 01:15:51:07
אם לקחו את הנשק שלו,
רק היינו קוברים אותו.

01:15:59:23 01:15:56:10
היינו צריכים להקים הכול מחדש.

01:16:07:15 01:16:00:00
לאחר מכן התקשרנו למפקד האוגדה,
מפקד האוגדה שלח מפקדים בכירים,

01:16:13:12 01:16:08:08
הוא שלח לנו עוד חיילים,
ואז כל אחד מאיתנו קיבל אזור אחר.

01:16:16:12 01:16:14:00

מפקד האוגדה חילק את האזור
ונתן לכל אחד מאיתנו אזור מסוים,

01:16:24:06 01:16:16:24
"אתה תתמקם עם החיילים שלך בהר הזה,
"ואתה תלך עם החיילים שלך להר שם."

01:16:29:19 01:16:24:11
אני ביחד עם 127 החיילים שלי
קיבלתי אזור מסוים, ואחרי...

01:16:32:05 01:16:29:21
באיזה אזור הם נתנו לך להתמקם?
- ב"סלקלקה".

01:16:36:03 01:16:32:15
התמקמת במקום שנקרא "סלקלקה"?
- כן.

01:16:38:05 01:16:36:07
אוקיי, מה היה שם?
- "סלקלקה" הייתה עיירה.

01:16:42:01 01:16:38:09
זו עיירה? היו שם חקלאים?
- בעיירה עצמה יש איגוד חקלאים.

01:16:43:20 01:16:42:05
אוקיי.
- היה איגוד חקלאים ושם...

01:16:48:00 01:16:43:24
הגעתם לשם והיכן התמקמתם?
איך הקפתם את המקום?

01:16:55:18 01:16:48:02
התמקמנו במקומות אסטרטגיים שמהם
נוכל לירות ולפגוע באויבים שלנו.

01:17:00:13 01:16:55:23
אחרי שהגענו לשם,
קיבלתי אזור מסוים לפלוגה שלי.

01:17:05:01 01:17:00:16
נתנו ככה גם למפקד השני ולמפקד
השלישי, כל אחד מאתנו קיבל אזור.

01:17:10:13 01:17:05:05
מפקדים אחרים קיבלו אזורים
אחרים, כולנו התמקמנו לפי אזורים.

01:17:13:23 01:17:10:20
התחלנו לחיות ככה...
- כשאתה אומר התחלנו לחיות...

01:17:17:05 01:17:14:07
צריך הרבה דברים כדי לנהל את החיים.
- כן, לאחר מכן...

01:17:24:12 01:17:17:07
מי בישל לכם אוכל? מי הביא
לכם מים? ומה עשיתם במהלך היום?

01:17:32:03 01:17:25:17
השלטון חילק לכל אחד מאיתנו
מימיות, לכולנו היו מימיות.

01:17:38:21 01:17:32:17
היו לנו כלי בישול, היה משהו
שנקרא "הלמט", זו קסדת ראש מברזל,

01:17:44:20 01:17:39:07
היה אוכל שנקרא "קוצ'רו יבש".
היינו טוחנים את זה בתוך הקסדה.

01:17:47:23 01:17:45:13
כמו כן היו לנו ספלים
ממתכת לחימום המים.

01:17:52:18 01:17:48:23
היינו אוספים יחד
את הקרשים, מבעירים אש,

01:17:56:23 01:17:52:20
מחממים מים ומכינים לעצמנו אוכל,
תה וכדומה, ואנחנו שותים.

01:18:01:19 01:17:57:06
הכנתם את האוכל בעצמכם?
- כן, הכנו את האוכל שלנו בעצמנו.

01:18:04:02 01:18:01:23
הם הביאו לנו רק אוכל
שנקרא "רשן יבש".

01:18:10:09 01:18:04:07
בנוסף הם הביאו קופסאות שימורים
של "בולקה", זה סוג של רוטב.

01:18:14:22 01:18:10:13

הם הביאו לנו את המאכלים האלו,
היינו טובלים בזה ואוכלים.

01:18:19:00 01:18:15:00
היה בשר, הייתם אוכלים בשר?
- היו קופסאות שהיה בהם בשר.

01:18:24:21 01:18:19:19
זה מגיע בתוך קופסא עטוף בנייר,
זה היה בתוך קופסת שימורים.

01:18:32:19 01:18:25:24
ואז אנחנו פותחים את הקופסא ורואים
אם יש בתוך הקופסא בשר או ירקות,

01:18:39:06 01:18:32:21
היינו אוכלים את זה עם ביסקוויט,
כמו כן היינו מביאים מים במימיות.

01:18:41:22 01:18:39:10
מאיפה הייתם מביאים מים?
- היה שם נהר.

01:18:47:16 01:18:42:09
בנוסף היה ג'ריקן, כמו
המיכל הצהוב שמשמש לאחסון שמן,

01:18:54:03 01:18:47:24
הם נתנו לנו מיכלים כאלו שמיועדים
לחיילים, הבאנו עם זה מים מהנהר.

01:18:58:04 01:18:54:05
ואז מחלקים מים לכל אחד
בכוס שלו, וככה היינו מסתדרים.

01:19:07:15 01:18:58:12
היה לכם מספיק אוכל, הביאו לכם
אוכל כל שבוע, כל חודש או כל יום?

01:19:14:05 01:19:07:17
צורת חלוקת האוכל הייתה, הם הביאו
אוכל כל שבוע, שבועיים, וכל חודש.

01:19:19:10 01:19:14:12
אני הייתי המפקד, לכן אני הייתי
מקבל את האוכל של החיילים שלי,

01:19:27:14 01:19:20:10
הם נתנו לי אוכל שיספיק
לחיילים שלי לתקופה מסוימת,

01:19:31:23 01:19:27:19
ואני צריך לדאוג שהאוכל
יספיק לאותה תקופה.

01:19:35:09 01:19:32:05
אם הייתי נותן להם את זה סתם ככה,
הם יכלו לגמור את האוכל בתוך יום.

01:19:41:20 01:19:35:12
אבל חילקתי להם את האוכל בשמרנות
הם הבינו את המצב, כמוני.

01:19:46:18 01:19:42:17
הם השתמשו באוכל לפי התקופה
שנקבעה, אם זה שבוע או שבועיים.

01:19:48:24 01:19:46:22
ככה השתמשנו באוכל שחילקו לנו.

01:19:53:20 01:19:49:01
היה מספיק אוכל? לא היו אנשים
רעבים? איך הסתדרתם מבחינת אוכל?

01:20:00:07 01:19:53:22
היינו רעבים, היינו רגילים לאכול
אינג'רה עם רוטב ובשר לפי רצוננו,

01:20:05:24 01:20:00:11
האוכל שקיבלנו בקופסאות שימורים
היה רק בשביל הטעם ולא השביע אותנו.

01:20:13:00 01:20:06:12
לכן בהחלט היינו רעבים,
אבל זאת הייתה הרגשה כיפית לגופך!

01:20:19:16 01:20:13:18
הם הביאו לנו אוכל בריא, את אוכלת
קצת ומרגישה שאכלת הרבה אוכל.

01:20:23:18 01:20:20:08
לא הרגשנו רעבים,
ככה זה היה.

01:20:31:05 01:20:25:20
אוקיי. התמקמתם באותו
מקום שנקרא סלקלקה.

01:20:33:11 01:20:31:07
כן, התמקמנו בסלקלקה.

- אוקיי.

01:20:36:11 01:20:33:16
כמה זמן נשארתם שם?

01:20:42:09 01:20:36:21
למעשה היינו יוצאים משם
והולכים לכל מיני מקומות.

01:20:48:04 01:20:42:23
אמנם המחנה הצבאי שלנו היה שם,
אבל היינו הולכים לכל מיני כפרים.

01:20:54:17 01:20:48:14
היינו הולכים ל "ווקלו", "אדרו",
"שאר", ולעוד הרבה מקומות.

01:20:59:00 01:20:54:24
היינו הולכים לעשות ניווט וחוזרים
או שהיינו נשארים שם לישון וחוזרים.

01:21:02:10 01:20:59:09
כשהלכנו לשם היו מקרים
שהמורדים ירו עלינו.

01:21:08:01 01:21:02:12
אתה זוכר מקרה מסוים
שירו עליכם כשהלכתם לניווט?

01:21:13:06 01:21:08:13
האמת, אני יכול להגיד
שאלוקים תמיד נמצא איתי.

01:21:20:24 01:21:14:12
כשהייתי מודיע לחיילים שלי
שאני הולך לניווט,

01:21:27:12 01:21:21:08
גם חיילים מפלוגות אחרות
היו מבקשים לבוא איתי.

01:21:32:01 01:21:27:24
הסיבה היא שאלוקים מנע ממני להיתקל
במורדים. לא נתקלתי בדברים רעים.

01:21:37:20 01:21:33:00
פעם אחת מפקד אחר
לקח את החיילים ויצא לניווט.

01:21:43:05 01:21:38:20

אחרי שהם הלכו, המורדים
חיסלו אותם ולא השאירו מהם כלום.

01:21:47:05 01:21:43:13
הם הרגו גם את החיילים שלך?
- לא, רק חיילים אחרים.

01:21:49:16 01:21:47:15
ואז, ביום השלישי...

01:21:59:07 01:21:52:17
שלחו לשם מספר חיילים עם מפקד
אחר וחיילים נוספים.

01:22:02:21 01:21:59:18
הם סירבו ללכת ואמרו
שלא ילכו אם אני לא אלך!

01:22:06:03 01:22:03:00
שאלו אותם למה,
שניהם בני אדם, למה אתם מסרבים?

01:22:11:20 01:22:06:14
הם השיבו שהם רוצים רק אותי,
ואז הלכנו לשם יחד.

01:22:21:22 01:22:12:23
מצאנו בערך שבעה אנשים שנהרגו,
והגופות שלהם הסריחו והתנפחו.

01:22:25:13 01:22:22:16
באותו זמן לא ידעתי מה לעשות!

01:22:30:24 01:22:25:22
לגעת באנשים מתים,
זו צמרמורת בגוף.

01:22:37:10 01:22:31:03
העניין המסורתי היהודי לא היה קיים,
אין דבר כזה שאסור לגעת באדם מת.

01:22:41:18 01:22:38:00
במלחמה כולם היו, יהודים
וגם נוצרים, כולנו אותו דבר!

01:22:47:06 01:22:42:04
ואז אמרתי לחיילים להוריד מהגופות
את כל הדברים ולשחרר את חגורותיהם,

01:22:50:01 01:22:48:02

הם כבר לקחו את הנשקים שלהם.

01:22:56:09 01:22:51:04
אבל הקליעים והפצצות היו על הגופות שלהם, ואז דאגתי שיקברו אותם.

01:23:02:13 01:22:56:17
סחבנו את הציוד שלהם וחזרנו למחנה, חזרנו מבלי שירו עלינו ירייה אחת.

01:23:10:01 01:23:03:01
ואז בתאריך 27 באפריל 1972,

01:23:14:15 01:23:10:04
התחילה מלחמה גדולה, המורדים הגיעו וכבשו הכול.

01:23:16:08 01:23:14:17
הם הגיעו למקום שהייתם בו? - כן, למקום שהיינו בו.

01:23:22:23 01:23:16:10
הם באו כשהם מתופפים בתופים, תופים ומלחמות זה דבר שהולך ביחד.

01:23:30:01 01:23:23:02
התופים עזרו להם במלחמה, הם באו אלינו כשהם שרים ומתופפים.

01:23:37:23 01:23:31:00
ואז התחילו קרב נגדנו, ריססנו את כל הבתים בריות.

01:23:44:10 01:23:38:01
אצלנו נהרגו הרבה חיילים, אבל אצלם אין אחד שנשאר בחיים.

01:23:53:11 01:23:45:16
כל הבורות שהמים זורמים בהם, הם מילאו בהם את כל הגופות,

01:24:03:03 01:23:53:14
שבוע לאחר מכן ירד גשם והגופות צפו ועלו על פני המים.

01:24:06:06 01:24:04:06
ראינו מראות קשים כאלו, ואז...

01:24:10:05 01:24:06:10

רגע, רגע, כשכל זה קרה
כמה מהחיילים שלך נהרגו?

01:24:13:05 01:24:10:12
אצלי נהרגו שני חיילים.
- אוקיי.

01:24:16:13 01:24:13:08
בזמן חילופי האש, שניים מהחיילים
שלי חטפו כדור במצח ונהרגו.

01:24:21:03 01:24:16:20
אבל אני ברוך ה' יצאתי מזה בשלום.
- אוקיי.

01:24:25:23 01:24:21:21
מה עשיתם כשנגמר את הקרב?

01:24:31:01 01:24:26:05
אחרי הקרב משקמים הכול,
שיקמנו והתחלנו מחדש.

01:24:36:00 01:24:31:20
חלק מהחיילים מתו וחלקם נעלמו,
אבל משקמים ומתחילים מהתחלה.

01:24:39:19 01:24:36:11
ואז לפי המצב, אם צריך להוסיף
עוד לוחמים, מצרפים לוחמים,

01:24:47:07 01:24:40:05
אם לא מצרפים עוד לוחמים,
צריך לחזק את הפלוגות שלנו,

01:24:50:24 01:24:48:00
כדי שנהיה מוכנים אם יבואו
למחרת ויתקפו אותנו שוב.

01:24:56:06 01:24:51:07
לכן היינו צריכים לשקם הכול,
ואז נשארנו הרבה זמן באותו מקום.

01:24:59:21 01:24:56:15
רגע, לפני שאתה מדלג,
שני החיילים שלך שנהרגו,

01:25:03:02 01:25:00:06
מה הרגשת כשהם נהרגו,
אתה זוכר את זה?

01:25:10:06 01:25:03:18
הרגשתי רע מאוד, מעבר לזה שהם היו
החיילים שלי שמילאו את פקודתי,

01:25:17:13 01:25:11:03
אפילו כשהשכן והחיילים שלו
נהרגו, הרגשתי צער עמוק.

01:25:22:05 01:25:18:00
באתיופיה כולם היו כמו משפחה.

01:25:28:01 01:25:22:22
אם מדובר בחברים או סתם מכרים,
אהבנו וכיבדנו זה את זה כמו משפחה.

01:25:34:09 01:25:29:05
אם לפלוני היו מים ולי לא, היה
נותן לי ואותו הדבר גם להפך.

01:25:37:12 01:25:34:12
אם היו לו סיגריות הוא נותן לי,
וגם אני הייתי נותן לו.

01:25:43:23 01:25:38:24
אם הוא היה באמצע אוכל,
ואני הולך לשאול לשלומי,

01:25:47:18 01:25:44:07
הוא מיד קם לקראתי
כאילו יש לו בית משלו,

01:25:52:15 01:25:47:21
הוא היה טוחן בידו את "הרשן היבש"
שהיינו מקבלים מהצבא,

01:25:59:10 01:25:53:01
הוא היה מוסיף לזה רוטב ומגיש
לי את זה בכוס מתכת והייתי אוכל.

01:26:03:00 01:25:59:14
כמו כן, כשהוא היה בא אליי, הייתי
מארח אותו באותה צורה ונפרד ממנו.

01:26:06:22 01:26:03:08
אהבנו וכיבדנו זה את זה!

01:26:12:11 01:26:07:20
עד היום הם לא יוצאים לי מהראש,
אני נזכר בהם ולא שוכח אותם.

01:26:15:19 01:26:12:16
אני זוכר את הפנים שלהם,
ואת ההליכה והעמידה שלהם.

01:26:20:04 01:26:16:01
כששניהם מתו, עשיתם להם הלוויה?
מה הייתם עושים במקרה כזה?

01:26:22:13 01:26:20:10
תלוי במצב!

01:26:27:01 01:26:23:16
לא עושים הלוויה לחיילים.

01:26:31:16 01:26:28:06
אם היו מצליחים לקבור את החייל,
זו הייתה נחשבת הלוויה גדולה.

01:26:38:03 01:26:33:00
לרוב גופת החייל הייתה נשארת
זרוקה והנשרים אכלו את גופתו.

01:26:41:20 01:26:38:22
רק ברי המזל זכו להיקבר!

01:26:50:05 01:26:42:10
באותו זמן קברנו את החיילים שלנו,
עשינו מסדר כבוד וקברנו אותם.

01:26:53:05 01:26:50:07
מה עשיתם כשקברתם
את שני החיילים שלכם שנהרגו?

01:26:59:02 01:26:53:07
עשינו מסדר כבוד וקברנו אותם,
קראתי לכל החיילים שלי ועשינו מסדר.

01:27:04:07 01:27:00:21
עשיתי מסדר עם החיילים
"הכתף שק, הדגל שק."

01:27:08:03 01:27:04:18
לאחר שקברנו אותם,
ירינו בנשק לשמיים

01:27:12:07 01:27:08:07
ואז נפרדנו מהמתים.

01:27:15:22 01:27:12:20
אפשר לומר שההלוויה

הייתה דומה ללוויות בארץ.

01:27:20:01 01:27:16:05

לקחת בשבילם את זה...
- מה?

01:27:24:21 01:27:20:03

את התליון עם השמות שלהם,
כדי להודיע לבני משפחתם על מותם?

01:27:26:20 01:27:24:24

האם נהגתם לעשות את זה,
האם עשיתם את זה עבורם?

01:27:31:18 01:27:27:15

לקחתי את התליון של אחד החיילים,
ומסרתי את זה למפקדים מעליי.

01:27:37:17 01:27:32:13

לגבי התליון של השני, אני לא
יודע היכן הוא נפל והלך לאיבוד.

01:27:42:20 01:27:38:00

זה היה מצמרר לראות את גופותיהם
מנופחות וזרוקות ככה.

01:27:46:07 01:27:43:00

חוץ מזה, את רואה את החיילים
שנפצעו מדממים,

01:27:51:04 01:27:46:10

אותם אנשים שאוכלים ושותים איתך
ועומדים לצידך במלחמה,

01:27:56:00 01:27:51:09

כשאת רואה אותם פצועים,
בשבילי זה פצע גדול בלב.

01:27:57:05 01:27:56:03

כן.
- זאת ההרגשה!

01:28:01:04 01:27:58:14

קברנו אותם בצורה הזאת,
וככה עברנו את התקופה הזאת.

01:28:06:21 01:28:01:23

הייתם הולכים לעשות סיורים בכפרים?
- כן, היינו עושים ניווטים.

01:28:07:24 01:28:06:23

עשיתם ניווטים?

- כן.

01:28:12:04 01:28:08:01

כיצד הסתכלו עליכם התושבים
ואיגוד החקלאים של אותו הכפר?

01:28:17:05 01:28:12:10

אחרי שתסיים לספר לי את זה,
העובדה שאתה מביתא ישראל,

01:28:21:04 01:28:17:07

האם החיילים ידעו את זהותך?
או שהיית צריך להסתיר את זה?

01:28:24:24 01:28:22:16

אלו הן שתי השאלות שלי.

- בסדר.

01:28:28:09 01:28:25:22

בזמן שהיינו הולכים

לעשות ניווטים,

01:28:33:15 01:28:30:14

האנשים הטיגרים היו חכמים,
הם מאוד תחמנים!

01:28:38:07 01:28:35:03

כשהחיילים של השלטון הגיעו לאזור
שלהם, הם קיבלו אותם בצהלה!

01:28:42:17 01:28:38:22

וכשהמורדים "וויינה" הגיעו
אליהם, גם אותם הם קיבלו בצהלה!

01:28:47:01 01:28:43:03

כשאנחנו הגענו אליהם,
הם קיבלו את פנינו בצהלה ובשמחה.

01:28:53:21 01:28:47:07

אף שלפעמים אי אפשר לשפוט אותם,
כי המורדים באו ודיכאו אותם.

01:28:59:09 01:28:54:09

הם הכו אותם ואמרו להם,
למה אתם מקבלים את חיילי ה"דרג"?

01:29:01:21 01:28:59:15

הם אמרו להם,

למה נתתם להם לשתות ולאכול.

01:29:04:12 01:29:02:07

הם היו תחת דיכוי.
ואז אנחנו הלכנו לשם,

01:29:13:14 01:29:06:08

לגבי האוכל, היינו סוחבים במזוודה
על גבנו את ה"רשן" שחילקו לנו.

01:29:22:02 01:29:14:11

מעבר לזה תושבי האזור היו אופים
לחם מרצונם ומביאים לנו לאכול,

01:29:28:18 01:29:22:04

אבל לפי החוק, אסור לנו לקחת
בכוח את האוכל של התושבים.

01:29:35:21 01:29:30:00

אם הם לא היו נותנים לנו אוכל
מרצונם, לא היינו לוקחים להם!

01:29:42:10 01:29:36:14

אנחנו לא רצינו בכך, וגם המפקדים
שמעלינו לא רצו שנעשה את זה!

01:29:48:23 01:29:43:09

אסור לחיילים להיכנס לבית
של התושבים ולעשות...

01:29:57:04 01:29:49:00

פעם הלכו חיילים למסעדה ודרשו שיתנו
להם אוכל ולקחו להם משהו בכוח.

01:30:04:16 01:29:58:01

כששני החיילים חזרו למחנה הצבאי,
הוציאו אותם להורג!

01:30:08:02 01:30:04:24

מה זאת אומרת, הוציאו אותם להורג?
- הרגו אותם!

01:30:10:03 01:30:08:10

היו עונשים כאלו?
- כן!

01:30:13:06 01:30:10:05

מייד הרגו אותם,
אין להם רחמים.

01:30:15:21 01:30:14:04
חיילים כאלו אינם שונים
מהמורדים של "וויינה".

01:30:21:10 01:30:15:24
אם הוא לוקח אוכל בכוח ואוכל,
או חוטף אוכל של הילדים בכוח,

01:30:29:06 01:30:22:00
אדם כזה לא שונה מהמורדים והשודדים,
לכן היו מוציאים אותו להורג!

01:30:34:11 01:30:32:12
ככה עברנו את התקופה הזאת,
זה היה עולם ומלואו.

01:30:38:05 01:30:35:03
אני מאוד אהבתי לשרת בצבא!

01:30:41:09 01:30:38:16
מה הייתה השאלה השנייה שלך?
- על השתייכותך לקהילת ביתא ישראל.

01:30:44:19 01:30:42:01
סליחה... אף אחד לא ידע
שאני מביתא ישראל.

01:30:50:01 01:30:45:20
היו מספר חברים שידעו על זה,
החברים שלי שהתגייסו איתי.

01:30:56:02 01:30:52:05
בנוסף לזה,
אף שלא גרנו באותה שכונה,

01:31:01:24 01:30:56:22
היו אנשים שגרו במקומות רחוקים
שאני הכרתי את קרובי המשפחה שלהם,

01:31:05:16 01:31:02:08
כשקראו בשמם יכולתי לדעת מי הם,
ואז היינו עושים היכרות.

01:31:09:04 01:31:05:18
גם הם היו מביתא ישראל או...?
- כן, מביתא ישראל...

01:31:17:11 01:31:09:18
לא היה מקרה, שגם אני וגם הם
נפגשים בסתר ומדברים זה עם זה.

01:31:23:24 01:31:18:10
אבל לא אמרנו לאף אחד
שאנחנו מביתא ישראל.

01:31:24:22 01:31:24:05
למה?

01:31:29:20 01:31:26:12
חששנו לחשוף את הזהות שלנו,
חשבנו שאסור לנו לגלות!

01:31:33:03 01:31:30:02
אם זה היה כמו בארץ, היינו אומרים
בגלוי "משה רבנו, אלוקי ישראל..."

01:31:36:21 01:31:33:05
אני רוצה שתספר על מה שהיה שם,
למה אסור לומר את זהותכם?

01:31:41:24 01:31:37:20
אם היית אומר
שאתה מביתא ישראל,

01:31:48:02 01:31:42:06
היו אומרים לך, אתה קניבל,
אתה נווד, אתה כזה וכזה...

01:31:54:20 01:31:48:08
כדי שלא יקראו לנו בשמות גנאי,
לא אמרנו להם מה הזהות שלנו.

01:32:00:00 01:31:56:01
אפילו כשגרתי בגונדר,
אף אחד לא העיז לקרוא לי "נווד".

01:32:05:20 01:32:00:03
אף אחד לא אמר לי מעולם,
אתה יהודי או אתה קניבל.

01:32:08:04 01:32:07:04
מעולם לא שמעתי
את המילים האלה!

01:32:16:06 01:32:08:20
לכן לא הייתי מספר לאף אחד
שאני יהודי, או מביתא ישראל.

01:32:20:24 01:32:16:08
הסתרת את זהותך מפני שחששת?

- בדיוק! לא גיליתי לאיש.

01:32:23:11 01:32:21:04

לא אמרתי לאף אחד
שאני כזה וכזה.

01:32:26:11 01:32:23:15

כשחייתי בעיר כולם הכירו אותי
כמו שהכירו כל אדם אחר.

01:32:32:12 01:32:26:22

היו מזמינים אותי לאכול אצלם,
היו פונים אליי שאעזור להם.

01:32:37:13 01:32:32:15

מעבר לזה אף פעם לא אמרו לי,
אתה יהודי, אתה נווד וכדומה.

01:32:41:19 01:32:37:20

הם לא ידעו שאתה יהודי?
- אם ידעו, לא אמרו לי את זה.

01:32:47:08 01:32:42:09

הם לא היו אומרים שום דבר!
- אוקיי, תמשיך, היית בסלקה ו...!

01:32:56:02 01:32:47:12

כן, משם הלכנו לעשות
קורס במחוז "שרע",

01:33:03:22 01:32:57:07

כשהלכנו לשם לקחתי את החיילים שלי,
וגם חיילים של מפקדים אחרים.

01:33:07:07 01:33:04:07

אפשר להגיד שכולם ביחד
היו כמו גדוד אחד גדול.

01:33:14:06 01:33:07:23

ואז כשהלכנו לשרע נסענו במכונית,
באמצע הדרך היה מקום הררי,

01:33:17:02 01:33:14:08

ההרים היו מחוברים זה לזה,

01:33:22:13 01:33:17:09

אני לא יודע מי גילה להם,
אבל ה"וויינה" חיכו לנו בהרים.

01:33:27:08 01:33:22:24

הם המתינו לנו שם, וכשהגענו
הם התחילו לירות עלינו.

01:33:33:01 01:33:27:19
הם ירו עלינו בצרורות בלי הפסקה,
ואז ירדנו מהרכבים.

01:33:36:23 01:33:33:08
אחרי שירדנו מהרכב,
סידרתי את החיילים שלי בטור

01:33:41:09 01:33:37:20
גם שאר המפקדים סידרו
את החיילים שלהם בטור,

01:33:44:02 01:33:41:11
ואז התחלנו להתקדם אליהם
תוך כדי יריות.

01:33:51:07 01:33:44:19
ואז הגענו למישור, החיילים שלי היו
בצד הזה ושאר החיילים היו בצד השני,

01:33:58:14 01:33:51:21
חלק מהחיילים נפצעו בקרב הזה,
שניים מהחיילים שלי נפצעו.

01:33:59:16 01:33:58:18
אני נפצתי שלישי!

01:34:07:08 01:34:00:12
בזמן שניהלתי את הקרב ונתתי להם
הוראות, אתה תלך לשם ואתה לפה,

01:34:12:07 01:34:07:18
בזמן שנלחמתי איתם מאחור,
אני לא יודע איך הם הצליחו,

01:34:15:02 01:34:12:09
הם התחבאו וירו עליי,
הכדור פגע בי בכתף!

01:34:17:09 01:34:15:21
הכדור נכנס מקדימה
ויצא מאחורה.

01:34:21:21 01:34:17:11
אחרי שהלכתי הרבה
היד שלי נפלה למטה.

01:34:28:24 01:34:22:13
היד שלי נפלה, ואז את הנשק
שנשאתי עליי העברתי ליד השנייה.

01:34:37:06 01:34:29:16
כשהמשכתי ללכת, הדם שלי פגע
בנעליים שלי ועשה רעש.

01:34:40:20 01:34:37:22
תהיתי לעצמי מה זה והתכופפתי לבדוק,
אני לא הרגשתי את הירי ביד.

01:34:42:05 01:34:40:22
לא הרגשתי את זה?
- לא הרגשתי את זה.

01:34:47:02 01:34:43:01
התכופפתי לבדוק מה זה,
אבל לא הצלחתי להרים את היד שלי.

01:34:49:15 01:34:47:10
התכופפתי וראיתי הרבה דם!

01:34:53:13 01:34:49:20
נבהלתי ואמרתי להם, נראה
לי שנפצעתי, אמרתי להם!

01:34:57:12 01:34:53:15
הם צחקו עליי, אמרתי להם
שנראה לי שירו עליי.

01:35:05:09 01:34:57:16
ואז אחד החיילים שלי הגיע בריצה
וחיבק אותי ככה חזק.

01:35:12:04 01:35:05:22
היה לי מכשיר קשר,
אבל לא יכולתי להשתמש בו.

01:35:18:13 01:35:12:08
הוא התקשר והודיע להם שנפצעתי,
ואז הגיע רכב,

01:35:23:24 01:35:19:07
הם הרימו ושמו אותי בתוך הרכב,
ואז הם לקחו אותי לשרע.

01:35:30:07 01:35:24:15
הם הביאו לשרע מסוק,
ומשם לקחו אותי במסוק לאקסום.

01:35:36:17 01:35:31:04
אחרי שהגעתי לאקסום קיבלתי
טיפול רפואי ברמה מאוד גבוהה.

01:35:43:12 01:35:37:14
לגבי החברים שלי אחד מת מיד מפצעיו.
הם ירו בו ברגל והוא מת מיד.

01:35:49:00 01:35:44:00
השני ירו בו בבטנו והכדור
יצא בגבו והוא ניצל ממוות.

01:35:53:19 01:35:49:04
סליחה, הוא ניצל אף שכל
ההפרשות שלו נזלו החוצה.

01:35:56:17 01:35:54:11
אבל הוא ניצל!

01:36:02:13 01:35:56:20
זה שירו בו ברגל נהרג?
- זה שירו בו ברגל מת מיד.

01:36:09:08 01:36:03:11
אני נוריתי בכתף, מכיוון שהכדור
חדר ויצא, העורק הראשי שלי נקרע.

01:36:11:09 01:36:09:19
לכן לא יכולתי לעשות הרבה
דברים עם היד.

01:36:20:15 01:36:12:16
לאחר מכן לקחו אותי לאקסום,
אושפזתי באקסום בערך חודש,

01:36:24:13 01:36:20:18
אחרי זה לקחו אותי לאסמרה
לקבל טיפול רפואי מקצועי.

01:36:30:10 01:36:25:03
הגעתי לאסמרה, וכל פעם הלכתי
לקבל טיפול רפואי תחת השגחה.

01:36:38:20 01:36:31:08
ואז הלכתי למוֹרְד, משם המשכתי להֶסֶב
בעצם הגעתי למְצוּעָה משם להֶסֶב,

01:36:42:01 01:36:38:22
ואז עברתי דרך וּלּוּ,

ומשם הגעתי לאדיס אבבה.

01:36:48:23 01:36:42:12
באדיס אבבה היה מקום בשם "נגדדו",
שנתן שירותים לחיילים, נכנסתי לשם.

01:36:58:04 01:36:49:13
בזמן ששהיתי ושירתי שם,
היד שלי הייתה חלשה מכדי לסחוב נשק,

01:37:00:12 01:36:58:18
לכן החליטו שאני לא מספיק
כשיר להמשיך לשרת בצבא.

01:37:09:24 01:37:01:22
נתנו לי מדליה גדולה,
ותעודות הוקרה.

01:37:15:21 01:37:10:02
לאחר מכן, הם ארגנו לי
אוטובוס ושלחו אותי לכפר שלי.

01:37:18:13 01:37:15:23
הגעתי לשם והצטרפתי למשפחתי.

01:37:22:23 01:37:18:18
איך היה לפגוש את משפחתך
בפעם הראשונה, מה אתה זוכר?

01:37:26:17 01:37:23:00
לא יודע, אבי זיכרונו לברכה,
לא יודע איך לתאר לך את התגובה שלו.

01:37:32:17 01:37:27:19
איני יודע אם זה משמחה או משהו אחר,
כל השטח של הבית לא הספיק לו!

01:37:39:14 01:37:33:01
הוא קפץ ממקום למקום מהתרגשות,
גם כיום אני זוכר את זה היטב.

01:37:44:00 01:37:39:18
גם אמי צרחה מהתרגשות
וצהלה משמחה.

01:37:48:21 01:37:45:07
הגעתי בשלום לביתי, באותו זמן
אשתי התגוררה בבית הוריה,

01:37:54:19 01:37:49:11

אחרי מספר ימים
החזירו אותה אליי.

01:37:58:16 01:37:54:23
אחרי שאשתי חזרה,
חזרנו לגור באותו בית שעזבתי.

01:38:03:18 01:37:59:11
לא היה לי מספיק כוח כדי לעבוד,
לא יכולתי להרים דברים ביד.

01:38:09:09 01:38:04:18
כמה שנים או חודשים היית
בצבא עד שחזרת לביתך?

01:38:14:19 01:38:09:11
הלכתי לצבא בשנת 1970
וחזרתי לביתי בשנת 1973.

01:38:18:00 01:38:14:24
חזרת אחרי 3 שנים?
- כן, חזרתי אחרי 3 שנים.

01:38:25:19 01:38:19:11
אחר שחזרתי משם, לא הצלחתי לקשור
את הבקר ולחרוש שדות בידיים שלי.

01:38:27:07 01:38:25:24
לא יכולתי לעבוד עם יד אחת!

01:38:32:09 01:38:27:10
ואז החלטתי לעבור
לעיר ולמצוא עבודה.

01:38:39:02 01:38:32:22
במקרה מצאתי מודעת דרושים
במשרד של העירייה המחוזית.

01:38:46:09 01:38:39:22
נרשמתי לשם, לאחר מכן אמרו לי
לבוא לבחינה ביום מסוים.

01:38:51:14 01:38:46:19
חזרתי לביתי, ובאתי לשם
שוב למועד המבחן.

01:38:58:11 01:38:52:09
ניגשו למבחן בערך 30 אנשים,
אני הגעתי למקום הראשון.

01:39:04:00 01:38:59:08
אחריי הייתה אישה נוספת, מתוך 30 אנשים רק שנינו עברנו את המבחן.

01:39:09:23 01:39:04:19
ואז רק אני והיא נשארו שם, הם נפרדו משאר המועמדים.

01:39:12:00 01:39:10:15
לאחר מכן המשכתי בעבודתי.

01:39:14:09 01:39:12:03
באיזו עבודה המשכתי לעבוד, במה התחלת לעבוד?

01:39:19:08 01:39:14:11
התחלתי לעבוד במשרדים של המחוז אצל מֶלְקוּ טְפֶּרָה.

01:39:25:03 01:39:20:13
הוא היה ראש המחוז, היו לו כל הסמכויות.

01:39:31:06 01:39:25:17
הם אמרו עליי, "הוא אדם טוב, בנוסף הוא היה חייל".

01:39:37:08 01:39:31:14
אמרו שאני יודע לעשות הרבה דברים, מינו אותי לשליח של מֶלְקוּ טְפֶּרָה.

01:39:40:08 01:39:37:13
אתה מתכוון לֶמְלִיקוּ ששלט בגונדר?
- כן, מֶלְקוּ טְפֶּרָה.

01:39:41:16 01:39:40:13
מֶלְקוּ?
- כן.

01:39:45:23 01:39:41:20
האיש המפחיד ביותר!
- כן, הוא הוציא להורג אנשים.

01:39:47:24 01:39:46:01
אבל הוא בן אדם טוב!
- עבדת תחתיו?

01:39:52:03 01:39:48:01
כן, הם שמו אותי לעבוד תחתיו, לאחר מכן...

01:39:57:02 01:39:52:16
אתה זוכר שנפגשת איתו לראשונה?
- כן.

01:39:59:19 01:39:57:06
מה אתה זוכר?
- מה...

01:40:04:18 01:39:59:21
בזמן שפגשת אותו,
התושבים פחדו ממנו?

01:40:08:21 01:40:04:21
מכיוון שרוב הזמן הייתי בצבא,
לא הכרתי את ההיסטוריה שלו.

01:40:13:00 01:40:09:00
לא שמעתי שהוא היה מוציא
להורג ותולה אנשים.

01:40:17:05 01:40:13:02
ידעתי על אחרי הרבה זמן שעבדתי אתו,
לפני זה לא ידעתי שום דבר.

01:40:22:20 01:40:17:21
האמת, הוא היה איש של שלום,
מעולם לא ראיתי אדם טוב כמוהו!

01:40:28:08 01:40:23:07
הבעיה היחידה שהייתה לו היא
שהוא הקשיב לעצות של כל מיני אנשים.

01:40:33:09 01:40:29:12
אם היו מספרים לו שפלוני עשה
משהו, הוא היה מאמין להם!

01:40:40:19 01:40:33:21
מעבר לזה, לא ראיתי אדם
חרוץ ושאפתן כמוהו.

01:40:44:13 01:40:41:00
הוא היה אדם טוב ונדיב!
ואז מינו אותי לעבוד תחתיו.

01:40:50:00 01:40:44:23
אני הייתי לוקח ומחזיר
את המכתבים שהוא כתב.

01:40:56:07 01:40:50:11

כשהיה צריך לקחת את המכתב שהוא חתם
עליו, רק אני הייתי לוקח אותו!

01:40:58:23 01:40:56:11
על מה הוא היה חותם,
מה היה כתוב בניירות האלו?

01:41:02:12 01:40:59:08
אלה היו המסמכים
של העבודה שלו.

01:41:07:16 01:41:03:04
אם נגזר עונש מוות על מישהו
או מאסר או שנגזר עליו משהו אחר,

01:41:10:21 01:41:07:24
רק אני הייתי לוקח את המסמכים האלו,
חוץ ממני אף אחד לא עשה את זה!

01:41:15:02 01:41:11:07
מישהו אחר יכול לעשות עם זה...
מה?

01:41:19:22 01:41:15:04
אם מישהו היה מגיע...
אם מישהו אחר היה לוקח את המכתב,

01:41:24:06 01:41:20:01
הוא היה יכול לפתוח את המכתב,
יכול להיות שכתובים סודות במכתב.

01:41:29:12 01:41:24:18
כדי שלא יחשפו את סודותי,
מינו אותי לאחראי.

01:41:36:14 01:41:29:16
אני הייתי היחידי ששירת בצבא,
היו לי מסמכים שהעידו על היושר שלי.

01:41:40:01 01:41:37:12
היה לי כל מה שצריך,
לכן הוא נתן בי אמון!

01:41:46:11 01:41:40:04
כאשר אני רואה מרחוק שהוא בא למשרד,
המשרד היה בקומה השנייה או שלישית,

01:41:51:05 01:41:46:24
כשהוא מגיע לבניין של המשרד שלו,
הרכב שלו היה צופר.

01:41:54:00 01:41:51:07
באותו רגע הייתי עומד ליד הדלת.

01:42:02:10 01:41:54:14
אחד משומרי הראש שלו רץ מקדימה,
ועוד שניים מהם רצים מאחור

01:42:08:09 01:42:02:12
ואז אני יורד למטה
ומקבל את הנשק שלו.

01:42:12:14 01:42:08:17
ואז אני פותח את הדלת
של המשרד, והוא נכנס מהר.

01:42:16:12 01:42:13:07
לא יודע למה, הוא היה נכנס מהר
למשרדו, אולי מכיוון שהוא פחד.

01:42:20:17 01:42:16:15
ואז הייתי לוקח את הנשק שלו...
חוץ ממני אף אחד לא עשה את זה!

01:42:24:12 01:42:21:06
אפילו שומרי הראש שלו
לא היו נוגעים בנשק שלו.

01:42:29:23 01:42:25:03
הייתי לוקח ושם את הנשק במקום,
ואז הוא היה מתיישב.

01:42:33:19 01:42:30:19
הוא היה יושב רק אחרי שהנחתי
את הנשק שלו במקום הייעודי שלו.

01:42:35:13 01:42:34:05
ואז הוא יושב...

01:42:37:23 01:42:35:17
כל זה היה קורה במשרד שלו?
- כן, במשרד שלו.

01:42:41:10 01:42:38:00
זה לא היה בבית שלו?
- לא, במשרד שלו.

01:42:46:16 01:42:41:16
לא ראיתי את הבית שלו, חוץ מהחצר
החיצונית, לא ראיתי את ביתו מבפנים.

01:42:52:03 01:42:47:08
אחרי שאני מניח את הנשק,
הוא יושב במקומו ואז אני יוצא.

01:42:56:22 01:42:52:21
אני יוצא וממשיך בעבודתי,
שומרי הראש עומדים בדלת ושומרים.

01:43:05:04 01:42:57:14
ואז כשמישהו הגיע להיפגש איתו, הוא
מתקשר אליי ואומר לי מי צריך להגיע.

01:43:07:19 01:43:05:12
אני שואל, המפקד, להכניס את פלוני?
הוא היה אומר לי, כן תכניס אותו!

01:43:12:22 01:43:07:24
ואז אני עושה עליו חיפוש יסודי,
החיילים לא עשו עליו חיפושים.

01:43:17:07 01:43:13:06
רק אני הייתי עושה על האורח חיפוש
יסודי, ורק אז מכניס אותו למשרד.

01:43:19:17 01:43:17:20
למה אתה עושה עליו חיפוש?
למה היה צריך לעשות חיפוש?

01:43:26:00 01:43:20:05
הוא היה מפחד, הוא היה ראש המחוז,
הוא היה כותב את גזרי הדין.

01:43:31:21 01:43:26:16
בנוסף האשימו אותו שהוא הרג הרבה
בשם הלחימה נגד מפלגות "איאפא",

01:43:35:05 01:43:32:17
לכן היו אנשים שרצו לנקום בו.

01:43:41:14 01:43:35:21
כדי שלא יתנקמו בו, אני הייתי בודק
את כל האנשים שרצו להיכנס למשרדו,

01:43:46:20 01:43:41:23
גם אם אלו היו כמרים, או שופטים
בבית משפט, כל עוד הוא בן אנוש,

01:43:51:16 01:43:47:07
אני חייב לעשות עליו חיפוש בגופו,

רק אחרי זה אני נותן לו להיכנס.

01:43:57:08 01:43:51:20
ואז האורח נכנס למשרדו ומשוחח אתו,
או שהוא היה מוצא פתרון לבעיה שלו,

01:44:02:14 01:43:57:13
אם לא היה מוצא פתרון, הוא יוצא
ממשרדו בפנים חמוצות והולך לדרכו.

01:44:04:14 01:44:02:22
זה מה שהייתי עושה בתפקיד שלי.

01:44:10:00 01:44:04:18
הוא אהב אותי מאוד!
כשאמה של אשתי נפטרה,

01:44:17:04 01:44:10:23
אמרתי לו שאמה של אשתי נפטרה בבבלסה,
הוא אמר לי, אתה חייב לנסוע לשם.

01:44:23:14 01:44:17:18
אמרתי לו, בסדר, אני אסע ללוויה,
מיד הוא רשם לי צ'ק של 500 ביר.

01:44:28:23 01:44:24:14
אז, באתיופיה, 500 ביר זה היה
יותר ממשכורת של ראש מחוז.

01:44:35:05 01:44:29:15
קיבלתי את הצ'ק ונסעתי לבלסה
ללוויה של אמה של אשתי וחזרתי.

01:44:38:18 01:44:35:07
הוא היה בן אדם טוב,
הוא היה אדם מדהים.

01:44:41:01 01:44:39:09
הפקידים שתחתיו
עשו את כל הפשעים.

01:44:46:16 01:44:41:13
למשל מאשימים את מנגיסטו
היילה-מרים שהוא רצח הרבה אנשים,

01:44:51:10 01:44:46:24
אני לא מאמין למה שאמרו על...
- מלקו!

01:44:55:09 01:44:51:16

למה שאמרו על מלקו,
אני לא מאמין לזה.

01:45:00:08 01:44:55:13
הסיבה לכך היא שמי שתכננו וביצעו
את כל הפשעים היו הפקידים שמתחתיו.

01:45:08:12 01:45:01:00
אבל הוא לא יכול לשלוט, לעצור
או להעניש את כל הפקידים שתחתיו!

01:45:09:11 01:45:08:16
זאת בעיה!

01:45:13:00 01:45:09:23
לגבי מלקו, הפקידים הזוטרים
היו עושים את הפשעים,

01:45:18:02 01:45:13:14
כמו שאומרים "העז אכלה את האוכל,
והאשימה את הכבשה!"

01:45:22:07 01:45:18:11
הפקידים היו מתעללים בתושבים,
מכים אותם ומאשימים את מלקו.

01:45:30:00 01:45:23:11
האם מלקו הרג את כל האנשים?
האם הוא הכה אותם כל הלילה? לא!

01:45:31:19 01:45:30:07
אלו שמתחתיו עשו את זה.

01:45:38:06 01:45:32:09
תספר לי על המצב בתקופה שעבדת
אצלו, האם נהרגו הרבה אנשים?

01:45:41:09 01:45:38:08
על מה היו כל המהומות בגונדר?

01:45:47:04 01:45:43:03
הרבה אנשים נהרגו. האמת, נהרגו
הרבה אנשים שמלקו לא ידע עליהם.

01:45:55:16 01:45:47:22
אבל את רוב האנשים הכניסו לכלא!
בכלא היו מתעללים בהם במכות.

01:45:58:00 01:45:56:00
אחרי שהוא סיים להנהיג

את העיר גונדר,

01:46:06:00 01:45:59:13

הוא עבר לבית הדין
של המחוז הגדול.

01:46:09:24 01:46:06:20

ואז מינו אדם אחר לתפקיד שלו,

01:46:13:08 01:46:10:04

אני עזבתי את התפקיד
ואז מינו אותי במחוז גונדר.

01:46:16:21 01:46:14:01

כאשר מלקו עזב,
הם מינו אותי במחוז גונדר.

01:46:22:00 01:46:16:24

האם חששת לחייך כיוון שעבדת אתו?
- לא.

01:46:25:10 01:46:23:02

לא חששתי לחיי בכלל.

01:46:32:07 01:46:25:20

הייתי חושש לחיי אם הייתי מסכסך,
או אם הייתי מלשין שמלקו עשה משהו,

01:46:37:15 01:46:32:13

הם יכלו ללכת לספר למלקו, והוא יכול
להוציא אותי להורג או משהו כזה.

01:46:41:08 01:46:38:04

מכיוון שלא הייתי עושה
דברים כאלו, לא חששתי לחיי.

01:46:45:11 01:46:41:13

לא הייתי מדבר עליו,
שמרתי על הפה שלי.

01:46:48:18 01:46:46:07

כדי לעבוד עם מלקו,
את צריכה לשמור על הפה שלך,

01:46:53:24 01:46:49:05

לעשות את מה שהוא מבקש ממך בזמן,
ולהראות לו את עבודתך.

01:46:58:14 01:46:55:13

הוא לא כמו כל האנשים.

היה לו, לא יודע...

01:47:05:09 01:46:59:04
אם מכפישים את השם שלך פעם אחת,
אנשים יכפישו אותך כל הזמן.

01:47:08:24 01:47:05:16
אבל למען האמת הוא היה
בן אדם מאוד טוב.

01:47:13:15 01:47:10:07
תאמיני לי, שמעתי שהוא השתחרר
מהכלא עכשיו, הייתי שמח לבקר אותו.

01:47:16:13 01:47:13:23
הוא השתחרר מהכלא?
- כן, אומרים שהוא נמצא באדיס,

01:47:23:18 01:47:16:17
לא מזמן חיים רצה ללכת לראיין אותו,
אך משפחתו סירבה להכניס אותו לביתו.

01:47:25:12 01:47:23:20
זה מה שאמרו לו?
- כן, למקום שהוא גר בו.

01:47:30:04 01:47:26:05
הוא רצה ללכת לראיין אותו.
- אוקיי.

01:47:34:00 01:47:31:00
ואז הם פחדו להכניס אותו.

01:47:39:12 01:47:35:11
הם חשבו שהוא כמו כל האנשים,
בא אליו כדי להרוג אותו.

01:47:43:02 01:47:39:22
הם פחדו ולא נתנו לו להיכנס,
ואז הוא חזר לארץ.

01:47:45:22 01:47:44:08
ככה העברתי את התקופה הזאת!

01:47:48:18 01:47:46:01
לאחר מכן מינו אותי לתפקיד
במחוז גונדר.

01:47:53:16 01:47:49:00
כשהייתי במחוז גונדר,

התחילה המהפכה של שנת 1976.

01:47:59:00 01:47:54:05
רגע, מה היה התפקיד החדש שלך?
- עבדתי בבית הדין.

01:48:01:06 01:47:59:04
עבדת בבית הדין, אוקיי.
- כן.

01:48:05:15 01:48:01:12
בזמן שעבדתי בבית הדין במחוז,

01:48:16:20 01:48:06:22
התחילה המהפכה של 1976, בנוסף
היו תכניות לבניית שכונות חדשות.

01:48:21:11 01:48:17:05
אוספים את כל התושבים,
ובונים את השכונות כמו בערים.

01:48:28:06 01:48:21:24
הם דרשו שנעזור בזה.
ואז בזמן שעבדתי ככה במחוז גונדר,

01:48:33:17 01:48:30:13
אמבובֶר, וויינייה, ווגלו...

01:48:43:03 01:48:35:24
ווגלו ו... סרמֶלה, ווסנגל,
אמרו לי לאחד את כל הכפרים האלו,

01:48:48:13 01:48:43:05
ללכת יחד עם קבוצת המהנדסים,
ולנהל את העבודות שם.

01:48:53:14 01:48:49:11
הייתם צריכים לרתום
את התושבים לעבוד יחד?

01:48:57:15 01:48:53:16
כן, להרוס את הבתים ולבנות...

01:49:03:23 01:48:59:14
לרכז ולבנות את כל הבתים
של כפר סרמֶלה באזור אחד.

01:49:07:12 01:49:04:11
לבנות את כל הבתים
באמבובֶר באזור אחד.

01:49:11:14 01:49:08:07
לקחת את התושבים של כפר ווסנגה
ולצרף אותם לתושבי אמבובר.

01:49:14:08 01:49:11:18
אוקיי, אתה צריך לספר לי
בהרחבה על ההיסטוריה הזאת,

01:49:17:07 01:49:14:12
הם מינו אותך לתפקיד הזה.
- כן.

01:49:22:13 01:49:17:09
איך התושבים הגיבו, האם הם רצו את
העבודה הזו, איך שכנעתם את התושבים?

01:49:27:05 01:49:23:01
מה הרגשת? הרי זה אזור
שקרובי משפחתך חיו בו.

01:49:32:11 01:49:27:14
שלחו לשם דווקא אותי, כי הם חשבו
שיהיה לי קל לשכנע את קרובי משפחתי,

01:49:38:23 01:49:33:19
ויהיה לי קל לתקשר ולהבין אותם,
הם מינו לתפקיד הזה מהסיבות האלו.

01:49:47:16 01:49:39:15
ואז בכל אזור בכל מחוז ובכל שכונה
הם מינו (קלדי) אחראים.

01:49:52:09 01:49:47:21
אבל אני חזרתי לכפר הולדתי,
חזרתי לכפר שנולדתי וגדלתי בו.

01:49:59:21 01:49:52:15
לפניי היה שם מישהו שהיה מורה ראשי,
יָרְגָה, הוא היה מורה באמבובר.

01:50:03:00 01:50:00:11
הם מינו אותנו שיעזור לי
לנהל את העבודות,

01:50:08:01 01:50:03:05
נוסף אליו היה עוד מישהו צעיר,
הם נתנו לי עוד אנשים שיעזרו לי,

01:50:17:10 01:50:08:16

וברגע שהעבודות התחילו,
אותו מורה לא הצליח להסתדר איתם.

01:50:21:15 01:50:17:21
הם אמרו זה לזה מי אתה ומה אתה,
והגיעו למצב שירו אחד על השני.

01:50:29:08 01:50:22:13
ואז קראו לי, כשהגעתי אליהם גיליתי
שהם ירו בנשק ועמדו להרוג זה את זה.

01:50:34:01 01:50:29:17
לאחר מכן קראתי לשני
הצדדים לבוא אליי.

01:50:38:05 01:50:34:23
אמרתי למורה,
כל דבר שאתה צריך, תספר לי.

01:50:45:11 01:50:39:07
אני נולדתי וגדלתי כאן, אף שהם
נוצרים, הם כמו אחים ואחיות שלי.

01:50:48:23 01:50:45:18
כמו כן, ביתא ישראל הם אחים שלי.

01:50:56:17 01:50:50:22
לכן אסור לך לירות בנשק,
אפילו אסור לך לאיים עליהם בנשק.

01:51:04:05 01:50:57:22
אמרתי לו שהוא טעה, ואז שלחתי אותו
לעבוד במקום אחר, לא איפה שירו.

01:51:06:21 01:51:04:21
את הבחור השני מיניתי
להיות אחראי במקום אחר,

01:51:13:02 01:51:06:24
ואז אני הייתי מסתובב
בין הכפרים ומשגיח על העבודות.

01:51:15:18 01:51:13:14
מה היית אומר להם?
איך שכנעת את התושבים?

01:51:18:01 01:51:15:20
האם האמנת במה שעשיתם?

01:51:22:20 01:51:18:17

זה היה החוק, ניתנה פקודה לעשות את זה.

01:51:31:01 01:51:23:11
היות שהאיחוד של העם והצמיחה של ארצנו נעשה ביחד,

01:51:38:16 01:51:31:06
במקום שכל אחד ילך בין ההרים לחפש מישהו אחר,

01:51:42:23 01:51:38:22
כל התושבים יתרכזו במקום אחד, אם מחפשים אותך, יודיעו לך בקלות,

01:51:47:05 01:51:43:00
כדי שיודיעו לכם, "פלוני צריך לעשות ככה וככה."

01:51:51:02 01:51:47:19
לכן השלטון נתן הוראה שכולכם תגורו באותו אזור.

01:51:58:14 01:51:51:15
לכן עליכם לקבל את החוק, ולנהוג זה בזה בכבוד, כמו משפחה.

01:52:01:09 01:51:58:24
אני אומר להם שהם צריכים להתנהל ככה ומצליח לשכנע אותם.

01:52:03:07 01:52:01:16
איך התושבים הגיבו באותו זמן?

01:52:06:24 01:52:04:09
מכיוון שהתושבים היו שומרי חוק,

01:52:12:16 01:52:08:17
הם בעיקר שאלו, מאיפה נביא קרשים, איפה נביא מים, כל השאלות האלה...

01:52:15:19 01:52:12:19
כל השאלות האלה... זה מה שהטריד אותם בעיקר.

01:52:17:01 01:52:15:22
אוקיי, מה היית אומר להם?

01:52:22:01 01:52:17:04

כמו כן לחלק מהמשפחות
היו כל מיני בעיות.

01:52:26:18 01:52:22:16
לא היו חקלאים בכל משפחה,
חלקם התפרנסו ממכירת כלי חרס.

01:52:31:20 01:52:26:20
חלקם מכרו קרשים וחלקם מכרו פחמים,
היו הרבה אנשים חלשים כאלו.

01:52:37:08 01:52:31:24
העמיתים שלי סגרו את האנשים האלו
ככה ולא נתנו להם לצאת.

01:52:43:13 01:52:37:19
הם אמרו להם, "אל תעזבו, אם תעזבו,
אנו נהרוס את בתיכם היום או מחר."

01:52:50:05 01:52:44:01
ואז הם היו שולחים אליי אנשים,
ומתלוננים שהם עושים להם ככה וככה.

01:52:55:22 01:52:50:09
אחרי שהם באים ומספרים לי את זה,
הייתי הולך ישר לשם ואומר להם,

01:53:00:09 01:52:56:07
למה אתם עושים להם דברים כאלו?
צריך לעשות את הדברים בדרך אחרת.

01:53:04:11 01:53:01:01
"האדם הזה עני, גם זה עני,
והוא, יש לו פרנסה."

01:53:08:24 01:53:04:18
בזמן שאחד מהם עובד בכפר, השני יכול
ללכת לשוק ולמחרת השלישי ילך לשוק.

01:53:11:13 01:53:09:16
אמרתי להם, איך אתם רוצים
שהם יאכילו את הילדים שלהם?

01:53:16:15 01:53:12:06
מה הם יכולים לעשות, איך אפשר
לחיות בלי פלפל, מלח וסוכר.

01:53:22:04 01:53:16:24
החקלאים, יש להם ממה להתפרנס.
הם מוכרים עגלות ומסתדרים.

01:53:23:23 01:53:22:11
מאז נתנו להם ללכת
למכור בשוק בתורות,

01:53:29:05 01:53:24:00
אחד הולך היום, השני הולך למחרת,
ואז מישהו אחר הולך...

01:53:32:12 01:53:29:07
הם הלכו לעבודה?
לבנות את הבתים?

01:53:35:20 01:53:32:17
אחד מהם הולך למכור בשוק,
וכשהוא חוזר, מישהו אחר הולך לשוק.

01:53:38:05 01:53:36:16
כך הייתי מנהל אותם.

01:53:44:09 01:53:38:10
ככה בניתי מספר שכונות כמו
ווינייה, ווגלו, אמבוגר.

01:53:48:18 01:53:45:18
יש מקום שנקרא טיעמטב באזור סרמלה,
הייתי אחראי לבניית השכונות האלו.

01:53:54:06 01:53:49:16
מה הבדל בין הבתים שבניתם לבין
הבתים הכפריים שהיו קיימים בכפר?

01:53:59:04 01:53:54:11
אין הבדל, הקירות של הבתים
עשויים מקרשים ומבוץ.

01:54:06:02 01:54:00:07
אבל ההבדל העיקרי בבתים החדשים,
הם נבנו באזור אחד, כמו בערים.

01:54:14:09 01:54:06:07
הבתים נבנו שורה של לבנים,
הם נבנו בטור.

01:54:17:23 01:54:14:12
הם בנו את הבתים שורה אחת מכאן,
שורה אחת מכאן, ועוד שורה מכאן.

01:54:21:01 01:54:18:07
כל זה היה בשביל הפורמליות,

אין לזה מטרה אחרת.

01:54:25:14 01:54:21:04

ואיפה הם יכלו לחרוש שדות?
- השדות היו מחוץ לשכונות.

01:54:28:20 01:54:25:16

כל פעם הם הלכו לשדות שלהם לחרוש?
- כן.

01:54:31:06 01:54:29:01

זה היה רחוק מבתיהם?
- זה לא היה רחוק.

01:54:33:10 01:54:31:15

היו שדות רחוקים,
והיו גם שדות יותר קרובים.

01:54:42:21 01:54:33:22

בנוסף חילקו ביניהם את השדות,
הם הסתדרו בעצמם.

01:54:48:24 01:54:44:01

דאגתי שכל העבודות האלו יתבצעו,
ואחרי שסיימתי את כל העבודות,

01:54:56:03 01:54:49:10

אחרי שחזרתי, המדינה החליטה,
היה מקום שנקרא מרכז העצמאות,

01:55:01:17 01:54:56:22

כל התושבים התאספו שם, גם
הכפריים וגם העירוניים,

01:55:03:14 01:55:02:08

ואז הגיע לשם מלקו טפּרה.

01:55:09:05 01:55:06:14

הוא נאם שם,
הוא אמר תודות לאנשים.

01:55:15:13 01:55:10:17

הוא אמר שהוא בטוח שגם
בעתיד נעשה עבודה טובה,

01:55:23:07 01:55:16:04

אחרי שהוא הודה לכולם, הוא חילק
לכל אחד מאיתנו מכתב הוקרה ותודה.

01:55:24:17 01:55:23:14

ואז חזרנו לבתינו.

01:55:29:14 01:55:25:02
רגע, בזמן שעשיתם את העבודה שלכם
היו אנשים שהתנגדו לכם?

01:55:30:22 01:55:30:03
כן, היו מתנגדים.

01:55:36:12 01:55:30:24
מה קרה לאלו שהתנגדו?
- אם הם היו מסרבים להרוס את בתיהם,

01:55:44:04 01:55:37:10
היה להם איגוד חקלאים מקומי,
היה להם בית משפט ומנהל מקומי,

01:55:47:05 01:55:44:16
אנחנו אומרים להם
שפלוני מסרב להוראה שלנו,

01:55:53:21 01:55:48:21
אנו מבקשים שיבררו את הסיפור,
וימסרו לנו את החלטתם לגביו.

01:55:57:03 01:55:54:19
הם מזמנים אותנו מיד ושואלים אותנו
למה הוא מסרב להרוס את ביתו,

01:56:04:09 01:55:57:08
הם אומרים לו, האם אתה מחליט
איך לבנות את השכונות ואת המדינה?

01:56:08:11 01:56:04:15
הוא משיב להם, אני עשיתי ככה וככה
ואני רוצה לבנות במקום מסוים.

01:56:11:01 01:56:08:14
הם משיבים לו, זו לא החלטה
שלך, אלא של הממשלה.

01:56:15:09 01:56:11:09
אתה לא יכול לסרב לקבל
החלטה של הממשלה.

01:56:17:22 01:56:15:20
הם שואלים אותנו מה הוא מחליט
לעשות, או שהוא מבצע את העבודה

01:56:24:11 01:56:18:02

או שהוא מסרב, ואז אנחנו כותבים
מכתב לבית הדין המחוזי בטדה,

01:56:27:23 01:56:24:19
בית הדין המחוזי נותן לו עונש,
מכניסים אותו למאסר ומשחררים אותו.

01:56:29:24 01:56:28:02
יש הרבה אנשים שנכנסו
למאסר עקב הסיבה הזאת?

01:56:33:24 01:56:30:14
כן, יש אנשים שנכנסו למאסר.

01:56:42:12 01:56:35:09
אם אומרים שהם לא הסבירו את עצמם
טוב ומבקשים מאיתנו סליחה,

01:56:47:06 01:56:43:17
אנחנו סולחים להם, ושולחים
אותם לבנות את הבתים שלהם.

01:56:53:16 01:56:48:18
הם היו מתחרטים, ואז בונים
את הבתים שלהם כפי שרצינו.

01:56:59:20 01:56:56:09
אוקיי, איך אתה ממשיך את זה?
- לאחר מכן...

01:57:04:04 01:56:59:22
מלקו נתן לכם מכתב הוקרה ו...
- קיבלתי מכתב הוקרה.

01:57:09:16 01:57:04:08
אחרי שקיבלתי את מכתב ההוקרה,
חזרתי עם זה לביתי לעיר גונדר.

01:57:17:04 01:57:10:11
ואז המשכתי לעבוד
בעבודה הקבועה שלי.

01:57:21:10 01:57:17:11
היו לך ילדים באותו זמן?
- כן, היו לי ילדים.

01:57:25:16 01:57:21:21
כמה ילדים נולדו לכם?
בשלב הזה כבר עברתם לגור בגונדר.

01:57:29:08 01:57:26:03
כן, היו לי שני ילדים.
- אוקיי.

01:57:35:06 01:57:30:01
אחרי שחזרתי לעבודה הקבועה שלי,
אז התחילו כל התנועות.

01:57:41:15 01:57:35:15
בשנת 1976 התחילה התנועה
למסע דרך סודן לישראל.

01:57:50:01 01:57:42:05
ואז כל הקרובים שלנו התחילו לעזוב
בלילה ולהשאיר את הכפרים ריקים.

01:57:52:19 01:57:50:18
כשהלכנו לבדוק את הכפרים,
הם לא מצאו אף אחד.

01:57:56:12 01:57:52:21
הם מכרו את הבקר שלהם,
והתחילו לעזוב לסודן.

01:58:04:21 01:57:56:16
כשכולם ידעו על זה,
החיילים ואיגוד החקלאים,

01:58:10:17 01:58:05:00
יצאה הוראה לעצור את היהודים
שמתכננים לעזוב לסודן.

01:58:17:01 01:58:11:10
אחרי שההוראה הזו ניתנה,
כל מה שנוגע אליי ולמשרד שלי,

01:58:22:00 01:58:17:17
אני הייתי רואה את המכתב שרשמו,
וגם אני הייתי כותב בעצמי.

01:58:29:01 01:58:22:08
הייתי כותב לאיגוד החקלאים
כיצד לפעול בנושא הזה,

01:58:36:24 01:58:29:07
הייתי מעביר את המכתב לראש המחוז,
הוא שם חותמת ואז שולח את זה.

01:58:38:24 01:58:37:15
הייתי עושה גם את זה.

- אוקיי.

01:58:44:20 01:58:39:02
כשהיהודים היו בורחים או נתפסים,
אני הייתי מקבל את כל המידע.

01:58:49:13 01:58:45:11
איך היית מרגיש עם זה?
- מה אני יכול לעשות, אין לי כוח.

01:58:51:08 01:58:49:16
כן, אבל מה היית מרגיש?

01:58:57:10 01:58:51:10
כשהיו תופסים ומענישים את הקרובים
שלי, הייתי מרגיש מצוקה פנימית.

01:58:59:01 01:58:57:15
לא ידעתי איך לעזור להם.

01:59:03:08 01:58:59:08
היו תופסים אותם באמצע הדרך,
ומביאים אותם למאסר.

01:59:09:23 01:59:04:11
כמו כן היו תופסים אותם בערים,
ואז מכניסים אותם לכלא,

01:59:17:11 01:59:10:08
ואז אני הולך לשם, ההנהגה,
הכלא והמשטרה היו מחוברים.

01:59:24:00 01:59:18:00
הם גוף אחד, אבל ההנהגה של הכלא
הייתה מעל המשטרה.

01:59:25:22 01:59:24:02
מעל המשטרה?
- כן, מעל המשטרה.

01:59:29:00 01:59:26:10
הם הכירו אותי ואז הייתי
הולך לשם ואומר להם,

01:59:34:14 01:59:29:08
אין כלום לעצור המסכן הזה,
והייתי מבקש שישחררו אותו.

01:59:38:01 01:59:35:08
הם היו נענים לבקשתי

ומשחררים אותם.

01:59:45:18 01:59:39:04
ואז עוד פעם תופסים אותם,
ואז אני שוב הולך לשחרר אותם.

01:59:52:17 01:59:45:23
אחרי זה הם עצרו אחיינים שלי,
הבן של דודה שלי היה רופא.

01:59:57:03 01:59:54:00
קוראים לו זמנה ווקנג',
הוא גר בראש העין.

02:00:05:13 01:59:57:22
הוא ארז בפחיות הרבה תרופות
כמו "טטרסיקל" ועוד,

02:00:11:22 02:00:06:09
הוא לקח מעבודתו תרופות
ונתן אותן לאחיינים שלי.

02:00:15:22 02:00:12:14
כשהם ברחו עם התרופות
דרך גונדר, הם נתפסו.

02:00:18:19 02:00:16:22
אחרי שהם נתפסו שאלו אותם
מאיפה הם השיגו את התרופות,

02:00:21:10 02:00:19:23
הם אמרו שזמנה נתן
להם את התרופות.

02:00:23:13 02:00:21:14
שאלו אותם איפה זמנה,
הם אמרו להם שהוא ברח.

02:00:31:10 02:00:24:15
לאחר מכן החליטו להעניש אותם,
ואז שמעתי על זה והלכתי לשם.

02:00:37:01 02:00:32:11
הלכתי לשם וראיתי שאלו
אחיינים שלי, לא ידעתי מה לעשות.

02:00:39:20 02:00:37:16
לאחר מכן...
- מה עשית?

02:00:45:02 02:00:39:22
פניתי לשוטר ואמרתי לו,
מה הילד הזה יודע מהחיים שלו?

02:00:49:14 02:00:45:21
אמרתי לו, נראה לך שהילד הזה תכנן
לעשות דבר חמור כזה ביודעין,

02:00:55:19 02:00:49:22
אמרתי, אני מבקש ממך בשם האל,
תעזור לי לצאת מהמצב הזה,

02:00:58:24 02:00:56:08
תעשה את זה בשבילי.

02:01:05:11 02:00:59:11
ואז הוא חשב קצת והפחית
מהפשע שהם ביצעו וחתם על המסמך.

02:01:11:09 02:01:06:07
הם השאירו את התרופות,
גם הבחור השני שברח נתפס במקום אחר.

02:01:13:20 02:01:12:01
הם תפסו אותם.
- את מי הם תפסו?

02:01:16:03 02:01:14:04
הוא נתפס במקום אחר.
- אוקיי.

02:01:19:09 02:01:16:06
הבן של דודה שלי, הרופא.
- הדוקטור!

02:01:21:03 02:01:19:17
הוא נתפס במקום אחר.
- אוקיי.

02:01:27:13 02:01:21:15
לאחר מכן נראה לי שהוא
נתפס במתמה או באברט,

02:01:31:24 02:01:27:15
הביאו אותו במסוק והכניסו אותו
לכלא, הוא עבר הרבה התעללות שם.

02:01:34:12 02:01:32:16
זה מה שעשו לו,
היום הוא גר בראש העין.

02:01:39:04 02:01:35:06

בסוף הם לא הרגו אותו.
זו הייתה העבודה שלי.

02:01:41:16 02:01:39:08

לאחר מכן...

02:01:51:23 02:01:43:08

הם נתנו הוראה לגייס לצבא
את כל הנערים היהודים.

02:01:54:24 02:01:52:18

הם נתנו הוראה כזו?
- כן, זו הייתה ההוראה.

02:01:58:01 02:01:55:02

למה רצו לגייס
רק את הנערים מביתא ישראל?

02:02:02:19 02:01:58:05

מכיוון שהם ברחו, הם מכרו
את רכושם וברחו מהמולדת שלהם,

02:02:06:12 02:02:03:00

הם נתנו הוראה לברור מהר את הנערים
היהודים ולגייס אותם לצבא,

02:02:12:16 02:02:06:21

אם הם ימותו או יישארו בחיים,
לפחות הם ישרתו את המולדת שלהם.

02:02:18:07 02:02:12:24

הם לקחו את כל הנערים
למחנה אימונים שנקרא "סמונה בר".

02:02:24:03 02:02:18:16

הם הכניסו אותם למחנה האימונים,
ואז הלכתי לשם ואמרתי למנהל שלהם,

02:02:31:11 02:02:26:04

היה מקום שנקרא "פיאסה",
ביקשתי ממנו להיפגש איתו שם.

02:02:39:19 02:02:33:13

הוא הגיע, אמרתי לו שיש מספר ילדים,
הזמנתי אותו לארוחה כולל שתייה.

02:02:44:24 02:02:40:08

הזמנתי אותו לארוחה כולל שתייה,

עשיתי עבורו כל מה שצריך לעשות.

02:02:49:10 02:02:45:01
ואז אמרתי לו שיש מספר ילדים במחנה
האימונים וביקשתי ממנו שישחרר אותם.

02:02:54:03 02:02:49:23
הם חטפו ילדים מסכנים סתם ככה
ולקחו אותם לצבא.

02:02:59:11 02:02:54:23
אחרי שהוא אכל ושתה,
הוא כבר יעשה הכול עבורך.

02:03:04:06 02:03:00:08
ואז הוא שחרר אותם מהר.

02:03:08:18 02:03:04:14
אמרתי לילדים שנחטפו לצבא,
שבתאריך כזה שטח מסוים מתפנה,

02:03:16:00 02:03:09:00
בתאריך כזה איגוד החקלאים,
עובדי ממשלה והמשטרה מפנים את השטח,

02:03:20:21 02:03:16:04
אמרתי להם לברוח דרך השטח הפנוי,
ואז הם ברחו לבתיהם דרך השטח הפנוי.

02:03:24:12 02:03:21:01
כיום הם קוראים לי "אבא",
"אבא שהציל את חיינו".

02:03:26:15 02:03:24:23
שחררתי ככה הרבה נערים.

02:03:33:04 02:03:27:17
כל האנשים שעזרתי להם
להשתחרר מהכלא,

02:03:38:08 02:03:33:15
ביקשתי שיחזרו לבית שלהם.

02:03:45:01 02:03:39:10
כתבתי לאיגוד החקלאים שלא
יחרימו את הבתים ואת הרכוש שלהם.

02:03:54:01 02:03:45:08
שלחתי מכתב לאיגוד החקלאים
שיחזירו להם את הרכוש שלהם.

02:03:57:23 02:03:54:12
ואז איגוד החקלאים נתן
להם לחזור לבתים שלהם.

02:04:03:23 02:03:58:00
זמן מה אחרי שחזרו לביתם,
הם היו בורחים בסתר לסודן.

02:04:07:07 02:04:04:08
זו הייתה העבודה שעשיתי.

02:04:10:22 02:04:07:17
פחדת לעשות את הדברים האלה?
- מה?

02:04:15:11 02:04:11:10
פחדת להיתפס?
- בסוף נתפסתי.

02:04:18:22 02:04:15:17
כן, אבל חששת שתיתפס?
- מאוד!

02:04:26:10 02:04:19:09
עשיתי מעשה שדרש
ממני לסכן את חיי.

02:04:33:01 02:04:27:03
בנוסף היו שוטרים וחיילים
שעזרו לי ועודדו אותי.

02:04:37:12 02:04:33:18
אפילו היו אנשים שעבדו
במוסד ובשב"כ שעזרו לי.

02:04:40:16 02:04:38:01
בזמן שעבדת שם?
- כן.

02:04:43:10 02:04:40:22
היה לך קשר איתם?
- כן.

02:04:44:18 02:04:43:12
אז תספר לי על זה.

02:04:51:15 02:04:44:20
היינו נפגשים בערבים.
ביום כל אחד הולך לעבודה שלו,

02:05:00:19 02:04:51:22
בערב, היינו הולכים לבית "טלה"
או שהיינו הולכים לבית של מישהו.

02:05:03:17 02:05:01:05
היינו יושבים ומדברים
על הקהילה שלנו.

02:05:14:05 02:05:04:06
היה מישהו בשם צגאו יצחק שהיה
גיבור גדול, הוא הציל הרבה אנשים.

02:05:18:03 02:05:15:13
כיום הוא מתגורר בלוד.
- אוקיי.

02:05:24:21 02:05:18:07
הוא גיבור גדול שהציל ממוות
הרבה אנשים מהקהילה שלנו.

02:05:32:08 02:05:26:15
כל המקרים של בריחות,
חטיפות ומאסרים.

02:05:38:12 02:05:33:03
כל הדיווחים על אנשים שנמלטו ונתפסו
דבר ראשון מגיעות לצגאו יצחק.

02:05:46:05 02:05:38:16
הוא ידע הכול. כיוון שהיה לנו
הרבה במשותף, תמיד היינו יחד.

02:05:50:07 02:05:46:17
אני עבדתי בבית דין והוא עבד
במשטרה, לכן תמיד היינו ביחד.

02:05:56:05 02:05:50:12
הוא היה גיבור גדול
שהציל הרבה אנשים ממוות.

02:05:59:13 02:05:57:05
הוא אדם חרוץ,
אני מאוד אוהב ומעריך אותו.

02:06:03:02 02:05:59:15
מי היה מלשין
על האנשים שנמלטו?

02:06:06:24 02:06:04:09

היו אנשים מהקהילה שלנו.

02:06:10:18 02:06:07:01
הם הלשינו על אנשים מהקהילה שלהם?
- כן, הם הלשינו על האנשים שלהם.

02:06:14:14 02:06:10:23
הם הלשינו מי נמלט
וגרמו להם להיתפס.

02:06:18:02 02:06:14:24
יש הרבה אנשים כאלו שאני מכיר
שבגללם התעללו באנשים שנתפסו.

02:06:20:19 02:06:18:04
מה יוצא להם מזה?
- אני לא יודע.

02:06:26:23 02:06:20:21
אני לא יודע מה היה היחס המיוחד
שהם קיבלו מהשלטון בעבור מעשיהם.

02:06:29:19 02:06:27:00
אני לא יודע מה נתנו להם
או במה סייעו להם.

02:06:36:23 02:06:30:01
הם לא היו מספרים
לי או למפקד צגאו,

02:06:41:03 02:06:37:02
אבל הם היו הולכים לאיגוד החקלאים
ומספרים להם שפלוני מתכנן להימלט.

02:06:45:19 02:06:41:06
הם מלשינים עליהם, ואז תופסים אותם
ומכניסים אותם לכלא ומתעללים בהם.

02:06:48:05 02:06:45:21
אתה ידעת על כל הדברים
האלו בזמן שעבדת שם?

02:06:50:04 02:06:48:07
כן, ידעתי על הכול.
- מה היית עושה?

02:06:53:00 02:06:50:15
מה יכולתי לעשות,
גם אני חששתי לחיים שלי.

02:06:58:00 02:06:53:12
הייתי חושש שהם ילשינו עליי
ואז יכניסו גם אותי לכלא.

02:07:02:01 02:06:58:05
כמו כן גם הם פחדו ממני,
כיוון שהם ידעו שאני עובד במנהלה.

02:07:06:14 02:07:02:13
הם פחדו גם מהמפקד צגאו.

02:07:12:03 02:07:08:00
המפקד צגאו היה מאוד חרוץ,
אני לא יודע איך לתאר אותו.

02:07:18:10 02:07:12:19
הם היו מתקשרים אליו מאדיס אבבה
ואומרים לו שעצרו ילדים כאלו וכאלו,

02:07:21:01 02:07:18:15
מבקשים ממנו שיעשה משהו למענם,

02:07:26:23 02:07:21:09
הוא היה הולך מיד ומדבר עם
אנשי המוסד ואז משחררים את העצורים.

02:07:28:23 02:07:27:20
הוא היה אדם מאוד חרוץ.

02:07:31:23 02:07:30:08
הוא הבן אדם היחיד
שאני לא שוכח עד היום,

02:07:36:05 02:07:32:01
אני לא אשכח מה שהוא עשה עבור
הקהילה שלו, ביתא ישראל.

02:07:39:22 02:07:36:08
הוא בחיים?
- כן, הוא חי בלוד.

02:07:41:24 02:07:40:01
אוקיי.
- כן, את יכולה לדבר אתו.

02:07:45:13 02:07:42:04
צגאיי מה...?
- צגאו יצחק, תת אלוף צגאו יצחק.

02:07:51:05 02:07:48:24

הוא היה תת אלוף
בתקופת שלטון ה"דרג".

02:07:57:05 02:07:51:20
כשהתנועה התחילה, איך שמעת על זה?
מצד אחד שמעת על דרך המשרד שלך,

02:07:58:14 02:07:57:13
אבל ב...

02:08:04:21 02:08:00:19
איך הגבת לשמועה ברמה המשפחתית?
מה רצית לעשות בנידון?

02:08:16:13 02:08:06:10
התחילו את הפעילות המבצעית ב-1976.

02:08:21:21 02:08:17:12
בימי שישי שבת אחרי העבודה,
היו מדברים על הנושא הזה,

02:08:25:07 02:08:22:12
בסוף שבוע הייתי הולך למשפחתי.

02:08:29:13 02:08:25:23
כשהייתי הולך למשפחתי,
דיברנו רק על הנושא הזה.

02:08:32:03 02:08:30:07
באותה תקופה דיברו רק על זה.

02:08:37:14 02:08:32:17
כל השירים והשיחות היומימיות
היו רק סביב הנושא הזה.

02:08:45:03 02:08:38:01
באותו זמן שמעתי מחברים ומשפחה
על אנשים שתכננו לברוח לסודן.

02:08:54:12 02:08:45:17
היו מספרים, "האנשים האלו מתכננים
לברוח, הם הכינו את הציוד שלהם".

02:09:02:03 02:08:55:05
כשהייתי מגיע למשרד,
הייתי שומע על אנשים שכבר נמלטו,

02:09:05:09 02:09:02:14
לכן ידעתי על כל המקרים.

02:09:10:22 02:09:05:18
מה היית מייעץ למשפחה שלך?
- הייתי מייעץ למשפחתי...

02:09:16:07 02:09:11:16
לא רציתי שמשפחתי יעזבו אותי,
אני אף פעם חשבתי להימלט.

02:09:24:23 02:09:16:10
לא נמלטתי כי אם היו תופסים אותי,
ישר היו מוציאים אותי להורג.

02:09:29:05 02:09:25:01
בגלל זה הייתי אומר למשפחתי
שלא יתפסו, ושאני לא אתפס בגללם.

02:09:35:19 02:09:29:07
אם יתפסו אתכם,
היות שמקום עבודתי מוכר,

02:09:40:04 02:09:35:23
ייעצתי להם להיות
מאוד זהירים.

02:09:49:21 02:09:40:19
כפי שייצתי להם, אחי ברהנו,
שסיפרתי עליו, שלמד עד כיתה ח',

02:09:57:04 02:09:50:15
באותו זמן הוא עבד כפעיל עלייה,
הוא היה מוביל את האנשים לסודן.

02:10:00:16 02:09:57:14
כל אלו נתפסו ונשלחו למאסר,
ואני שחררתי את כולם.

02:10:07:17 02:10:01:24
הם ידעו על הפעילות של אחיך?

02:10:11:15 02:10:08:05
הוא היה מוביל את האנשים,
הוא היה לוקח אותם לסודן,

02:10:14:16 02:10:11:18
הוא סיפר לך על פעילותו?
האם ידעת מה הוא עושה?

02:10:17:04 02:10:14:18
ידעתי על הפעילות שלו
אבל הוא לא סיפר לי על זה.

02:10:21:04 02:10:17:07

הוא פחד ממני,
הרי עבדתי בבית הדין.

02:10:29:04 02:10:22:07

הוא חשש שאם הוא יספר לי,
הם יעשו לי בעיות.

02:10:34:09 02:10:29:12

הם יכלו להכניס אותי לצרות,
לכן לא רצה לספר לי על פעילותו.

02:10:44:05 02:10:34:19

במסגרת עבודתו הוא הסתובב בכפרים
בלסה, ווזבה, מאצ'ה, טדה.

02:10:47:05 02:10:44:16

הוא נעזרים בצעירים,
ולוקח את האנשים לסודן.

02:10:52:12 02:10:47:23

ואז הוא חוזר ולוקח עוד אנשים,
פעם אחת הוא נתפס בזמן שעשה את זה.

02:10:55:23 02:10:53:14

הוא נתפס ויחד אתו
נתפסו עוד צעירים,

02:11:02:01 02:10:56:20

הם הביאו אותם לתחנת משטרה
שהייתה ליד המשרד שאחי צגה עבד בו.

02:11:03:08 02:11:02:07

הם שמו אותם שם בכלא.

02:11:08:15 02:11:04:20

לאחר מכן עשינו הרבה
מאמצים כדי לשחרר אותם.

02:11:11:21 02:11:08:17

הגיעה אליך הידיעה על כליאתו?
- כן, המשרד שלנו היה קרוב לכלא.

02:11:15:02 02:11:12:09

המשרד שלי והכלא
שבו שמו אותם היו קרובים.

02:11:20:00 02:11:15:06

מי סיפר לך שהכניסו את אחיך לכלא?

- צגאו.

02:11:25:09 02:11:20:11
המרד של צגאו והכלא
היו סמוכים זה לזה.

02:11:29:11 02:11:25:12
כשהוא סיפר לי שהכניסו
אותם לכלא, מאוד נבהלתי!

02:11:33:21 02:11:29:23
חשבתי שיבואו לעצור
גם אותי, פחדתי מאוד.

02:11:37:04 02:11:34:10
לאחר מכן צגאו עודד אותי.

02:11:40:12 02:11:37:09
הם ידעו שאחייך נכנס לכלא?
- הם ידעו.

02:11:43:07 02:11:40:17
לא צגאו, אלא עובדי המשרד?
- הם לא ידעו.

02:11:44:21 02:11:43:15
הם לא ידעו?
- לא, הם לא ידעו!

02:11:50:24 02:11:45:13
אבל צגאו הכיר את כל אלו שנתפסו.
כולם היו קרובי המשפחה שלו.

02:11:53:09 02:11:51:02
כן, הוא בעצמו ביתא ישראל,
הוא ידע את כל הסודות.

02:11:57:01 02:11:53:11
כן, כולנו מביתא ישראל.
- אוקיי.

02:12:00:24 02:11:57:09
הוא ידע הכול ובא לספר לי
שעצרו אותם, אחרי זה הלכתי.

02:12:04:12 02:12:01:02
הוא סיפר לך את זה בסוד?
- כן, נבהלתי מאוד.

02:12:09:19 02:12:04:21

לאחר מכן התחלנו לחשוב מה לעשות,
שאלתי אותו מה אני אעשה בנידון.

02:12:14:11 02:12:10:10
הוא אמר לי,
אל תדאג, אנחנו נמצא פתרון.

02:12:21:13 02:12:15:00
יצרנו קשר עם המשרד הקטן, המשרד
הגדול, והמטרה וכל מי שקשור לזה,

02:12:23:18 02:12:21:23
לאחר שעשינו את כל זה
הם השתחררו.

02:12:26:04 02:12:23:22
מה אמרתם להם כדי שישחררו אותם?

02:12:30:21 02:12:26:21
אמרנו להם, הם רק ילדים,
עצרתם אותם בטעות,

02:12:35:11 02:12:31:00
אמרתי להם שהם לא התכוונו
לברוח או לבגוד במולדת.

02:12:43:10 02:12:36:01
היינו נפגשים בכל מיני הזדמנויות,
בבתי משקאות, אוכלים ושותים יחד.

02:12:46:10 02:12:43:21
כל הזמן היינו עם השוטרים.

02:12:53:12 02:12:47:00
בנוסף, צגאו היה איש מוכר
מאוד והיה מספר להם עלינו.

02:12:56:20 02:12:53:23
ואז הם השתחררו,
וכל אחד הלך לדרכו.

02:13:04:14 02:12:58:00
לאחר תקופה מסוימת
הוא חזר לעבודתו.

02:13:07:13 02:13:04:23
מאז הוא המשיך להוביל
עוד אנשים לסודן.

02:13:12:02 02:13:08:08

האם ידעת אז על הפעילות שלו,
או שהוא שמר את זה בסוד?

02:13:14:04 02:13:12:04
ידעתי על פעילותו.

02:13:17:12 02:13:14:09
לא אמרת לו שאתה
חושש שיתפסו אותך?

02:13:20:22 02:13:17:14
רציתי שהצעירים היהודים
יצאו מאתיופיה.

02:13:24:21 02:13:21:07
גם אני רציתי לברוח,
אבל אם הייתי נתפס,

02:13:30:02 02:13:25:07
לא היו מרחמים עליי,
היו הורגים אותי.

02:13:34:15 02:13:30:15
לכן לא תכננתי לברוח.

02:13:39:13 02:13:35:01
לא חשבתי לצאת משם,
אלא להישאר שם.

02:13:41:14 02:13:40:00
וזו הסיבה שלא ברחתי...

02:13:45:09 02:13:42:02
הדבר שהכי סייע לך זה שהשלטון
לא ידע שהמשפחה שלך ברחה מאתיופיה.

02:13:46:14 02:13:45:14
לא, הם לא ידעו!

02:13:50:04 02:13:47:00
אחי, אחרי שהוא השתחרר,
המשיך בפעילות שלו.

02:13:57:20 02:13:50:14
הוא המשיך להוביל אנשים לסודן,
ואז הזה של סודן נסגר.

02:14:00:07 02:13:58:21
מה?
- מחנה הפליטים בסודן נסגר.

02:14:04:23 02:14:00:16
אחרי שסגרו את מחנה הפליטים,
לא הייתה דרך לברוח לסודן.

02:14:13:11 02:14:05:15
לאחר מכן זרקו אותו מסודן
לארמז'או יחד עם החברים שלו.

02:14:15:13 02:14:13:15
למי אתה מתכוון כשאתה
אומר, הם זרקו אותי?

02:14:20:04 02:14:15:18
אני מתכוון לסודנים
ולפעילים של מפלגת "וויינה".

02:14:23:06 02:14:21:00
הם תפסו אותי?
- כן, תפסו אותי והחזירו אותי.

02:14:26:04 02:14:23:08
החזירו אותי לאתיופיה.

02:14:31:20 02:14:26:09
איך שמעת על זה?
- היה לי קשר עם איגוד החקלאים.

02:14:37:03 02:14:32:15
בנוסף הוא שלח מישהו להודיע לי
שהוא חזר לאתיופיה מהסיבה הזאת.

02:14:39:22 02:14:37:21
הוא שלח אליך בן אדם?
- כן, הוא שלח מישהו.

02:14:46:13 02:14:40:14
הוא שלח מישהו להודיע לי שסגרו לו
את הדרך לסודן, שהוא חזר לאתיופיה.

02:14:51:22 02:14:47:21
אחרי ששמעתי על זה, לא עשיתי
כלום, לא יכולתי ללכת לארמז'או,

02:14:57:05 02:14:53:05
לאחר מכן, אחרי שהמתנו
תקופה מסוימת...

02:15:06:04 02:14:57:21
אחי עבד בסריגת בגדים,

והמשיך לחיות עם אשתו ככה.

02:15:09:19 02:15:07:07

הלכת לבקר אותי
לאחר שנודע לך שהוא חזר?

02:15:14:22 02:15:11:05

הוא שלח מישהו להודיע לי שהוא חזר,
אנשים באו והודיעו לי על כך.

02:15:17:17 02:15:15:09

הם באו עד אליך?
- כן, הם באו אליי.

02:15:22:20 02:15:18:02

הם סיפרו לי על מה שקרה לברהנו,
הם אמרו לי שהוא נמצא איתם.

02:15:28:06 02:15:23:10

ואז אני אומר להם לשאול מה שלומו,
והם הלכו ואמרו לו ששאלתי לשלומו.

02:15:33:08 02:15:29:15

לאחר מכן,
שלחו לי מכתב...

02:15:36:22 02:15:34:00

רגע, זה קרה כשהיית בגונדר?
- כן, בזמן שעבדתי בגונדר.

02:15:39:10 02:15:36:24

בנה של דודה שלי היה שולח
לי מכתבים כל הזמן.

02:15:43:14 02:15:39:13

אני מתכוון לרופא, שסיפרתי לך
שעצרו אותי עם כל הצעירים.

02:15:51:05 02:15:44:06

הוא היה שולח לי מכתב, אתה עשית
את זה ואת זה, אתה אדם טוב וכדומה.

02:15:56:11 02:15:51:12

את המכתב שהוא שולח לי
הייתי שם במגירה במשרד,

02:16:03:07 02:15:57:13

אחרי שאני קורא את המכתב, אני מרחם
עליהם ואז אני שם את המכתב במגירה.

02:16:09:19 02:16:03:18
אני לא יודע איך ראו או מצאו את זה,
הם קראו את המכתב.

02:16:16:18 02:16:10:16
הם ראו את המכתב,
ואז החליטו לעצור אותי.

02:16:23:24 02:16:18:00
רגע, ספר לי מי הגיע לעצור אותך.
היית בבית או במשרד?

02:16:32:02 02:16:24:02
הם אמרו לי, "הוא עובד עבור CIA."
טענתי שאני לא יודע מה זה CIA.

02:16:37:02 02:16:32:12
הם טענו שאני עובד במשרד
עבור סוכנות הריגול CIA.

02:16:47:18 02:16:38:13
והם שלחו מכתב והודיעו
למחלקה המיוחדת של מלקו,

02:16:55:23 02:16:47:21
הם כתבו שעשיתי כל מיני דברים,
הם האשימו אותי שאני עובד עבור CIA.

02:17:06:04 02:16:56:12
השומרים של מלקו עם הידיים הגדולות,
"כל אחד מסוגל לבלוע עז לבדו",

02:17:11:11 02:17:06:19
הם באו אליי ולקחו את הנשק שלי.

02:17:14:11 02:17:12:08
הם באו לביתך או למשרד?
- למשרד.

02:17:19:21 02:17:14:24
כשהשומרים הגיעו,
כל העובדים במשרד נכנסו ללחץ.

02:17:25:21 02:17:20:23
הם באו ואמרו, איפה גשאו,
איפה גשאו?

02:17:31:11 02:17:26:12
באותו זמן ישבתי במשרד,
הצצתי להסתכל מי הם.

02:17:36:10 02:17:33:05
אמרו לי שמחפשים אותי,
שאלתי אותם, מי מחפש אותי?

02:17:42:00 02:17:38:01
הם אמרו, מחפשים אותך מהמשרד
הגדול, באותו רגע קפאתי במקום.

02:17:47:22 02:17:42:22
ואז רציתי לפתוח את המגירה,
והם אמרו לי, לא, אסור לך לפתוח!

02:17:50:00 02:17:48:16
הם חשדו שתעשה משהו?

02:17:54:15 02:17:50:21
לא, רציתי לשים
את המכתב במגירה.

02:17:59:14 02:17:55:05
השומר אמר לי, אתה לא יכול
להיכנס יותר למשרד שלך.

02:18:06:22 02:17:59:21
ואז שני השומרים לקחו אותי
והכניסו אותי לרכב שלהם.

02:18:15:19 02:18:07:14
הם לקחו אותי לחקירות מיוחדות,
בחקירה הם רשמו את פרטי המשפחה שלי.

02:18:22:08 02:18:16:02
ואז הם לקחו אותי לאיזה בית.

02:18:28:04 02:18:24:14
היה מבנה שהיו בו אסירים פוליטיים
ואסירים פליליים,

02:18:30:07 02:18:28:06
הם לקחו אותי והכניסו אותי
לאגף של אסירים הפוליטיים.

02:18:34:22 02:18:30:14
מכניסים לשם את כל האסירים
ומתעללים בהם, הם סובלים שם.

02:18:39:19 02:18:35:20
הכניסו אותי לשם
ואז אמרו לי לשבת, ישבתי.

02:18:49:03 02:18:40:19
מה כבר יכולתי לעשות,
ואז הם נכנסו בערב וביקשו "אגוזה".

02:18:51:21 02:18:49:21
זה היה החוק בבית ה"ויינה".

02:18:53:21 02:18:51:23
- מה זה?
- זה כסף.

02:18:56:20 02:18:54:01
ראשית תסביר לי איך נראה
בית ה"וויין".

02:19:00:05 02:18:57:03
כמה אנשים היו שם, היו שם
חדרי שינה? מה זה היה?

02:19:03:16 02:19:01:09
היו לכם שירותים וכדומה,
באופן מסודר?

02:19:10:01 02:19:03:18
היו שם אסירים פוליטיים, הבית גדול.
הבית יכול היה להכיל 40-50 אנשים.

02:19:16:07 02:19:12:00
לגבי השירותים, אנשים יושבים
והמשתנה הייתה לידם.

02:19:20:10 02:19:16:24
היה דלי וכדומה שאנשים
עשו בהם את הצרכים שלהם.

02:19:25:07 02:19:20:21
בהתחלה הם שמו אותי באזור טוב.

02:19:31:08 02:19:26:01
בערב הם תכננו לבוא
לבקש ממני "אגוזה",

02:19:39:04 02:19:31:10
"אגוזה" זה כשמישהו נכנס לכלא,
הוא משלם כופר כניסה.

02:19:43:22 02:19:39:10
בכסף שמשלמים להם, הם קונים
עבורם תה, אוכל וכדומה.

02:19:47:04 02:19:44:11
מי?

- הסוהרים.

02:19:52:09 02:19:47:18
עד שהם באו אליי,
הם התייחסו אליי יפה.

02:19:59:19 02:19:52:17
ואז בערב הסוהר בא וקראו לי,
מר גשאו, עניתי לו, כן.

02:20:06:06 02:20:00:20
הוא אמר לי, בוא לכאן.
קמתי והלכתי לכיוון של השירותים.

02:20:09:15 02:20:06:22
הוא שאל אותי, אתה מוכן לשלם
את מה שנהוג לשלם או לא?

02:20:13:15 02:20:10:04
שאלתי מה נהוג לשלם,
הוא אמר לי דמי "אגוזה".

02:20:18:21 02:20:14:18
שאלתי מה וכמה צריך לשלם דמי אגוזה,
אמרו לי לשלם סכום מסוים.

02:20:22:13 02:20:19:22
כמה אמרו לך לשלם?
- מאיפה היה לי לשלם להם!

02:20:25:18 02:20:23:02
הם הביאו אותי ישר מהמשרד,
מאיפה היה לי כסף לתת להם!

02:20:31:03 02:20:26:13
הם אמרו לי, אם אתה לא משלם
את זה, אתה תישן ליד המשתנה.

02:20:38:05 02:20:32:00
ואז אמרתי להם,
למחרת אני אביא להם את הכסף.

02:20:43:05 02:20:38:11
הם הזיזו אותי קצת, הייתי ליד
המשתנה, חוץ ממני לא היה אף אחד.

02:20:47:03 02:20:43:24

זזתי קצת וישבתי שם,
בלילה ישנתי באותו מקום.

02:20:48:23 02:20:47:14
כמה כסף אמרו לך לשלם?
- מה?

02:20:50:10 02:20:49:01
כמה כסף נהוג לשלם?

02:20:57:13 02:20:51:10
זה תלוי לפי מה שיש לך,
חלק שילמו ביר, וחלק שילמו 2 ביר.

02:21:02:17 02:20:58:12
היה נהוג לשלם לפי היכולת שלך,
אמרתי להם שאני אביא להם כסף למחרת.

02:21:10:11 02:21:03:14
למחרת המשפחה שלי באו לחפש אותי,
ואז הם מצאו אותי בכלא.

02:21:12:09 02:21:10:16
הם באו ושאלו אם אני נמצא,
אמרו להם שכן.

02:21:15:13 02:21:12:18
הם ביקשו לראות אותי,
השיבו להם שאי אפשר לראות אותי.

02:21:23:09 02:21:16:15
ואז ביום השלישי
לקחו אותי לגורגורה.

02:21:26:10 02:21:23:12
הם הביאו לך את הכסף?
הם נתנו לך את הכסף?

02:21:28:14 02:21:26:22
כן, הם הביאו לי ושילמתי להם.
- דמי "אגוזה".

02:21:35:20 02:21:28:18
שילמתי להם, ואז כשמישהו עוזב הייתי
זז קדימה, כשמישהו עוזב אני מתקדם.

02:21:39:06 02:21:36:00
כשמישהו חדש הגיע, הוא התיישב
ליד המשתנה, וככה הגעתי לאמצע.

02:21:44:18 02:21:39:21
לאחר מכן החליטו לקחת אותי
למקום הענישה של האסירים.

02:21:52:23 02:21:45:24
ואז הייתה מכונית שפחדנו ממנה
כמו משטן, היא הגיעה אלינו ועצרה.

02:21:57:04 02:21:53:12
כולם היו רועדים, אפילו היו
כאלו שהשתינו במכנסיים.

02:22:00:07 02:21:57:17
כאשר המכונית הזו מגיעה,
כולם היו רועדים!

02:22:03:13 02:22:00:13
למה? מה יש למכונית הזאת?
- כל אחד פחד שייקחו אותנו במכונית.

02:22:06:20 02:22:03:21
המכונית מסיעה אותם
למרכז הענישה של האסירים.

02:22:13:00 02:22:08:14
היא מסיעה אותם לשם, לכן כולם
פחדו שייקחו אותם במכונית.

02:22:19:08 02:22:13:07
הם הקריאו שמות של אסירים,
כל מי שלא קראו לו, פלט אנחת הקלה.

02:22:23:04 02:22:19:19
ואז כל מי שקראו בשמו
היה הולך לשם בכעס.

02:22:28:17 02:22:24:00
הסוהרים אוזקים אותם
ולוקחים אותם, כמו שראית בסרט.

02:22:35:05 02:22:29:08
בזמן שאחד חוטף מכות בתלייה,
השני ממתין בעירום לתור שלו.

02:22:39:03 02:22:35:16
כשהתור שלו מגיע, השני יורד
מהעץ ואותו תולים על העץ.

02:22:47:01 02:22:39:11
ואז הוא חוטף מכות, היה משהו יבש

שנקרא "קונה", מרביצים לו עם זה.

02:22:52:13 02:22:47:13
כשהם מתעייפים, הם זורקים
אותו מהעץ, וככה מתעללים בו.

02:22:57:08 02:22:52:17
הם אומרים לו, ספר לנו מי שלח אותך,
איך אתה קשור לביתא ישראל,

02:23:03:18 02:22:57:14
האם אתה עובד עבור CIA,
אלה השאלות שהיו שואלים.

02:23:08:06 02:23:04:06
כאלה שאלות הם היו שואלים.

02:23:13:05 02:23:08:16
הם מאשימים אותם שהם עובדים
בשביל ביתא ישראל וכדומה...

02:23:19:04 02:23:13:19
כשהם התעייפו, הם היו מחזירים
מישהו ולוקחים מישהו אחר להעניש.

02:23:22:17 02:23:19:14
אחרי שמורידים אותם מהעץ, אומרים
להם, תספר מיד עבור מי אתה עובד,

02:23:27:08 02:23:23:02
כל מי שפחד, היה אומר
להם דברים שהוא לא עשה.

02:23:33:12 02:23:27:22
מי שלא פחד, אמר לעצמו, גם ככה
יהרגו אותי, ולא סיפר להם כלום.

02:23:40:18 02:23:33:23
אני סירבתי לספר, הם קראו לי
"נווד אכזרי" והרביצו לי.

02:23:48:15 02:23:41:02
ככה הם התעללו בי יום שלם,
ואז לא היה לי יותר כוח.

02:23:52:04 02:23:48:19
הם הרביצו לך?
- כן, ברגליים.

02:23:58:03 02:23:52:13

הם תלו אותך על העץ? איך הרביצו לך?
- הם תלו אותי ככה, וקשרו את רגליי,

02:24:04:13 02:23:58:14
הם מעבירים את החבל מלמטה
ומושכים למעלה הוא נתלה.

02:24:10:12 02:24:04:18
ואז מרביצים ברגליים,
עם מטאטא וקרשים.

02:24:15:05 02:24:10:18
בנוסף לזה, מרביצים לך בגב.

02:24:19:05 02:24:15:09
הם הרביצו לי כל היום,
ואני לא סיפרתי להם שום דבר.

02:24:22:11 02:24:19:23
כמו כן הם קראו לי "נווד אכזרי".

02:24:29:11 02:24:23:15
אחרי זה הם מרחו אותי באלכוהול,
איך זה נקרא בעברית...

02:24:34:06 02:24:30:11
אלכוהול.
- זה משהו שחור.

02:24:38:10 02:24:34:12
דיו?
- כן, דיו, הם מרחו אותי בזה.

02:24:46:03 02:24:39:08
לא יכולתי לעמוד, הם תפסו אותי
בזרועותיי ושמו אותי במכונית.

02:24:52:15 02:24:46:06
ואז החזירו אותי לכלא, אחרי שבעה
חודשים ותשעה ימים השתחררתי משם.

02:24:57:08 02:24:53:20
הייתי שם שבעה חודשים ותשעה ימים,
אפשר לומר שמונה חודשים.

02:25:00:03 02:24:57:13
בזמן הזה לקחו אותך לחקירות?
- כן, הם היו חוקרים אותי.

02:25:06:04 02:25:00:11

אבל לא נתתי להם שום מידע.
וככה זה המשיך.

02:25:11:04 02:25:06:12
צגאו, הבחור שסיפרתי לך עליו,
הוא אהב אותי מאוד,

02:25:15:12 02:25:11:11
המשפחה שלו לא הייתה שם,
אפשר לומר שרק אני המשפחה שלו.

02:25:21:17 02:25:15:23
כולם כבר נמלטו לסודן, התייחסנו
אחד לשני כמו אחים או אבא ובן.

02:25:29:00 02:25:22:01
הוא הסתובב בין כל המשרדים,
כל הזמן שהייתי כלוא.

02:25:31:05 02:25:29:20
בסוף הם לא הגיעו לשום תוצאה.

02:25:37:00 02:25:31:19
לפני שאתה עובר לנושא אחר,
במהלך 7 חודשים שהתעללו בך,

02:25:42:06 02:25:37:06
כשהיית באותו חדר,
איך היה נראה היום יום שלך?

02:25:47:01 02:25:44:01
כפי שציננתי, היו אסירים
פליליים ואסירים פוליטיים.

02:25:49:20 02:25:47:22
אני הייתי עם האסירים הפוליטיים.
- כן.

02:25:59:24 02:25:50:01
למעט רצח, מי שמואשם בבגידה
במולדת או בבריחה, הוא אסיר פולטי.

02:26:07:02 02:26:00:09
אני הייתי אסיר פוליטי,
אחרי שעברתי את כל התעללות הפיזית,

02:26:15:06 02:26:07:07
השתקמתי והתחלתי ללכת בכוחות עצמי,
והם מינו להיות אחראי על האסירים.

02:26:19:16 02:26:15:12

אחראי על מי?

- הייתי משגיח על האסירים.

02:26:26:05 02:26:19:19

מה הייתה עבודתך בתור אחראי?

- מי נמצא, מי הלך מהכלא,

02:26:32:06 02:26:26:18

מי ישן, מי קם וכדומה...

אני מקריא בשמם של האסירים.

02:26:36:06 02:26:32:24

אלו שהיו צריכים ללכת להיענש,

היו אומרים לי לקרוא לאלו ולאלו,

02:26:41:12 02:26:36:13

אני מוציא אותם מהכלא, מברך אותם
שהאל יחזיר אותם בשלום ושולח אותם.

02:26:48:09 02:26:41:14

ואז העבירו אותי למחלקה העליונה.

את כל המסמכים והתמונות שהיו שם,

02:26:53:15 02:26:49:08

את כל המכתבים וכדומה,

הייתי רואה הכול.

02:27:00:14 02:26:54:00

ראיתי את כל התמונות של האנשים שלנו
מביתא ישראל, כל מי שהיה במאסר.

02:27:06:13 02:27:00:21

הייתי רואה את התמונות ואומר לעצמי,
"פלוני" המסכן היה בכלא עד עכשיו.

02:27:11:09 02:27:07:03

אני לא מאמין שיש יהודי

אתיופי שלא נכנס למאסר.

02:27:18:03 02:27:11:11

כל מה שהיה במסמכים שלהם,

זה פשוט מדהים!

02:27:22:22 02:27:18:18

אין אדם שלא ראיתי את שמו שם,

בנוסף היו אנשים שהיו בכלא ביחד.

02:27:26:19 02:27:23:04

חלקם אסירים פליליים וחלקם

פוליטיים, היו שם הרבה אנשים.

02:27:31:01 02:27:27:01

אני מכיר חלק מהאסירים,
היינו מתראים זה עם זה, זהו!

02:27:33:15 02:27:31:22

כך העברתי את אותה תקופה.

02:27:40:16 02:27:34:20

השתחררתי מהכלא,
לאחר מכן הלכתי חזרה לביתי.

02:27:50:01 02:27:40:22

בזמן שהיית בכלא, מי הגיש לך אוכל?
מה הייתם אוכלים ושותים בכלא?

02:27:57:00 02:27:50:04

האוכל היה סוג שעועית מושרית
במים, זה לא נחשב אוכל.

02:28:02:15 02:27:57:16

זה לא היה אוכל בריא,
מי שאכל את זה היה משלשל מיד.

02:28:07:01 02:28:03:09

הם הגישו לנו את השעועית ביד,
זזה מה שהיינו אוכלים.

02:28:10:23 02:28:07:03

כמו כן נתנו לנו שתייה,
היו כאלו שערבבו הכול ביחד ואכלו.

02:28:20:15 02:28:11:11

חוץ מזה, שהאל ישמור על קרובינו,
הם הביאו לי אוכל פעם בשבוע.

02:28:26:19 02:28:20:20

בנוסף כל בעלי הדרגות שנכלאו,
המשפחות שלהם היו עשירות.

02:28:35:04 02:28:27:03

הם הכירו אותי מעבודתי במשרד,
היו אומרים, גם אותך הכניסו לכלא.

02:28:40:08 02:28:35:11

כשהם הביאו אוכל לבן המשפחה שלהם,
אני הייתי אוכל איתם ביחד.

02:28:44:13 02:28:40:17

אני הייתי מטפל בכולם.

02:28:49:12 02:28:44:19

בנוסף לזה אבא-קייס ימארו
היה קרוב משפחה שלי,

02:28:53:24 02:28:49:17

קייס ימארו היה אדם טוב,
הוא גר כיום בלוד.

02:29:02:13 02:28:55:00

הוא היה אוסף את כל השכונה וקרובי
המשפחה שלנו, הם היו מתפללים עבורי.

02:29:06:07 02:29:03:04

הם נשאו תפילה עבורי,
"אלוהי ישראל תציל אותי.

02:29:11:23 02:29:06:10

"הוא לבד, אין לו קרובי משפחה,
אנא האל, תציל אותי בבקשה."

02:29:16:20 02:29:12:03

ככה הם היו מתפללים עבורי
בכל יום שבת.

02:29:22:00 02:29:17:11

בזכות המאמצים שלהם,
הכוחות שלהם והתפילות שלהם,

02:29:26:16 02:29:22:13

יצאתי מהכלא,
ברוך ה' הגעתי עד לארץ.

02:29:36:09 02:29:27:15

בזמן שהיית בכלא, מעבר לנושא
של האוכל והעבודה שקיבלת,

02:29:38:24 02:29:36:17

מה הייתם עושים בכלא,
איך הייתם מעבירים את היום שם?

02:29:40:24 02:29:39:02

הייתם סגורים כל הזמן בתא?

02:29:44:15 02:29:42:08

אין לאסירים שום זכויות.

02:29:49:21 02:29:45:12

בארץ, לעומת זאת, האסירים

הערבים מקבלים כל מה שהם רוצים,

02:29:55:24 02:29:50:05
הם דורשים שהדודים והדודות שלהם
יבקרו אותם, ועוד הרבה דברים.

02:29:58:19 02:29:56:02
אבל באתיופיה מי שאסיר הוא אסיר!

02:30:05:15 02:30:00:13
אם מישהו מואשם, הוא נכנס לכלא
כדי להיענש, לכן אין שום זכויות.

02:30:11:07 02:30:05:23
אז איך היה נראה היומיום שלכם שם?
- את משחקת עם אנשים והיום עובר.

02:30:15:01 02:30:11:14
במה שיחקתם? היו לך משחקים?
- לא היו לנו משחקים.

02:30:19:00 02:30:15:08
את לא יושבת ומשחקת,
אפילו לא היו מכניסים נייר.

02:30:23:18 02:30:19:12
לא היו לנו ניירות או ספרים
לקריאה, פשוט יושבים שם.

02:30:28:13 02:30:23:22
הסיבה לכך היא שמי שביצע פשע
נכנס לכלא כדי להיענש,

02:30:34:23 02:30:28:21
לכן הוא צריך להיענש בכלא ולהשתחרר,
אם הוא לומד וחי טוב בכלא,

02:30:38:11 02:30:35:01
כל האנשים בחוץ ירצו להיכנס לכלא
ללמוד כמוהו ולהתקדם.

02:30:42:00 02:30:38:13
לשהות בתנאים כאלו בכלא במשך
8 חודשים לא גרם לך להשתגע?

02:30:45:00 02:30:42:02
מה יכולתי לעשות,
לא הייתה לי ברירה!

02:30:50:02 02:30:45:17

הייתי משוחח פעם עם חבר כזה
ופעם עם חבר אחר.

02:30:55:10 02:30:50:10
היינו אומרים זה לזה, אחד יספר
משל והשני יספר סיפורים,

02:31:01:19 02:30:55:24
למעט הסיפורים שסיפרנו זה לזה
לא יכולנו לעשות שום דבר אחר.

02:31:07:16 02:31:02:02
אפילו בשירותים התייבבו משני
הצדדים שני שומרים חמושים בנשק,

02:31:14:13 02:31:08:09
היית נדחף בתא קטן עם כל האסירים
כדי ללכת להשתין ולחזור.

02:31:22:22 02:31:15:17
היה דלי קטן בתא למקרה שמישהו
שתה מים ויצטרך להשתין בלילה.

02:31:25:19 02:31:23:18
הדלי לא הספיק לצרכים של כולם.

02:31:29:15 02:31:26:23
בבוקר התורן מרוקן את הדלי.

02:31:37:00 02:31:30:14
מגיע חייל חמוש, מלווה את התורן,
וזה לוקח את הדלי, מרוקן, ומחזיר.

02:31:42:03 02:31:37:03
הוא מחזיר את הדלי למקומו,
ואז מי שהיה צריך השתמש בו.

02:31:44:23 02:31:42:05
אז לא הוציאו אתכם מהתא לשירותים?
- לא.

02:31:47:04 02:31:45:00
היו עושים את הצרכים רק בתוך התא?
- כן, רק בתוך התא.

02:31:48:24 02:31:47:08
כל מחלקה הייתה בחצר משלה,

02:31:54:16 02:31:49:06
הייתה חצר קטנה לאסירים הפלילים,

והייתה חצר קטנה לאסירים הפוליטיים.

02:31:57:24 02:31:54:20
החצר הייתה קטנה, לא היה מקום לעמוד ולהסתכל על משהו.

02:32:05:24 02:31:58:14
כל אחד נכלא בחצר שלו, לכן יכולנו רק לשוחח בינינו, לא היה משהו אחר.

02:32:10:02 02:32:06:12
כאשר שחררו אותך מהכלא בסוף, מאלו נסיבות שחררו אותך?

02:32:14:05 02:32:10:06
אתה זוכר מה אמרו לך?
מה הרגשת באותו יום?

02:32:18:16 02:32:14:10
מי בא לומר לך שאתה משתחרר?
לאן הלכת אחרי שהשתחררת?

02:32:23:07 02:32:18:24
איך פגשת את בני משפחתך?
תספר על התחושות האישיות שלך.

02:32:33:02 02:32:23:24
כן, קודם כל השתחררתי אחרי שישבתי בכלא במשך שמונה חודשים.

02:32:38:07 02:32:33:20
אחרי שסיימתי לרצות את המאסר, הם באו להודיע לאנשים שמשתחררים,

02:32:44:04 02:32:38:16
אם האסיר נשפט על ידי מחלקה מיוחדת או אם נשפט על ידי בית המשפט,

02:32:52:13 02:32:44:12
מגיע מכתב מבית המשפט לתחנת המשטרה, מודיעים את זה לאחראי של הכלא.

02:32:59:17 02:32:53:06
אחראי בא לחצר הכלא ומודיע, מי שנכלא נשפט לכך ולכך,

02:33:03:03 02:32:59:20
הוא קורא בשמו של האסיר ואומר לו שהוא משוחרר מהכלא.

02:33:05:02 02:33:03:08
הם באו לתא שלך להודיע לך את זה?
- כן.

02:33:09:02 02:33:05:10
ואז כולם צועקים, "וואו, וואו...
פלוני השתחרר מהכלא."

02:33:15:11 02:33:10:01
אם היית אסיר פוליטי,
היו אנשים מיוחדים שטיפלו בהכול,

02:33:22:19 02:33:15:20
הם היו חותמים על המכתב,
ובאים להודיע שפלוני השתחרר מהכלא.

02:33:30:02 02:33:23:00
ואז האסיר שהודיעו לו שהוא משתחרר,
קופץ וצוהל משמחה ומתחבק עם כולם.

02:33:35:12 02:33:30:06
תספר לי על עצמך, לא על אחרים.
- סיפרתי על עצמי, הייתי איתם יחד.

02:33:39:09 02:33:35:19
האם ידעת שעומדים לשחרר אותך?

02:33:45:01 02:33:39:16
לא חשבתי שישחררו אותי, מכיוון
שהאשימו אותי שאני עובד עבור CIA,

02:33:46:24 02:33:45:16
ממש חששתי לחיי!

02:33:56:20 02:33:47:10
מי שבגד במולדת, כיוון שזאת סיבה
פוליטית, היו מוציאים אותו להורג!

02:34:01:13 02:33:57:04
הסיבה היא שהוא בגד במולדתו ונמלט.

02:34:08:10 02:34:01:20
היות שהוציאו להורג על זה, חשבתי
שיהרגו אותי, לא חשבתי שאשתחרר.

02:34:14:14 02:34:08:22
יכולתי לומר שאני אשתחרר רק אם היו
מעבירים אותי מאסיר פוליטי לפלילי.

02:34:20:20 02:34:14:20

אסיר פלילי משתחרר על ידי בית משפט,
שופט לרוב לא פוסק גזר דין מוות,

02:34:29:00 02:34:21:00

אבל מכיוון שזה היה בית משפט צבאי,
בגלל הפוליטיקה חששתי שיהרגו אותי.

02:34:34:13 02:34:29:11

ואז, כשאמרו לי שאני
משתחרר, שמחתי מאוד!

02:34:41:05 02:34:35:04

יצאתי מהכלא, היום בדיעבד לא נראה
לי שלקחתי איתי את הדברים שלי.

02:34:45:03 02:34:41:24

שחררו אותך באותו יום שהודיעו לך?
- כן, שוחררתי מיד והם הלכו לדרכם.

02:34:56:04 02:34:45:20

השתחררתי מהכלא והלכתי לביתי,
לקחתי חופשה בביתי לתקופה מסוימת.

02:35:01:09 02:34:56:14

כשיצאתי מכותלי הכלא והלכת
לביתך, האם משפחתך חיכו לך?

02:35:05:06 02:35:01:13

הרי שוחררת באותו רגע
שהודיעו לך, מי חיכה לך?

02:35:07:16 02:35:05:12

כבר לא נשאר אף אחד מהקהילה שלנו!

02:35:11:02 02:35:07:24

אז חזרת לביתך עם אשתך?
- גם אשתי לא ידעה שישחררו אותי.

02:35:14:14 02:35:11:09

אתה זוכר את זה?
- היא ידעה רק אחרי שהגעתי לביתי.

02:35:16:16 02:35:14:22

לא ידעתי אם אני אשתחרר
היום או מחר.

02:35:18:08 02:35:16:20

הם לא אמרו לך.
- לא.

02:35:22:23 02:35:18:16
איך היה כשהגעת לביתך?
מה אשתך עשתה באותו זמן?

02:35:30:08 02:35:23:12
היה לה מקום עבודה,
היא הייתה מכינה תה בעבודתה,

02:35:34:13 02:35:30:15
כשהיא חזרה מעבודתה וראתה
שאני בבית, היא צהלה משמחה.

02:35:40:21 02:35:35:18
מה אפשר לעשות!
בסוף השתחררתי מהכלא, ברוך השם.

02:35:43:10 02:35:41:10
לאחר תקופה מסוימת
שהייתי בביתי,

02:35:54:22 02:35:44:00
הכלא שהייתי בו במאסר, מכיוון
שהם לא מצאו מספיק ראיות נגדי,

02:36:00:10 02:35:55:23
הם אמרו לי שאני צריך לחזור
לעבודתי מכיוון שלא הודיתי באשמה.

02:36:04:18 02:36:01:04
שלחו לי מכתב לביתי
שאני צריך לחזור לעבודתי.

02:36:11:22 02:36:05:06
לאחר מכן המשכתי לעבוד
בעבודתי הקודמת.

02:36:20:19 02:36:12:04
המשכתי לעזור לקהילה שלי, והמשכתי
לעבוד בכלא כפי שעשיתי קודם לכן.

02:36:26:19 02:36:21:00
לא חששת לחזור שוב לעבודה?
הרי סבלת 7-8 חודשים בכלא בגלל זה.

02:36:32:17 02:36:28:11
לא הייתה לי ברירה!

02:36:37:12 02:36:33:13
מכיוון שלא הייתה לי ברירה,
הסכמתי לכל מה שביקשו ממני.

02:36:46:24 02:36:38:09
שנה אחרי ששחררתי מהכלא, הם היו
אומרים עליי, זה היהודי שישב בכלא.

02:36:53:17 02:36:47:23
אבל ברוך השם, הסוף
היה טוב, עליתי לארץ!

02:37:02:15 02:36:54:10
מאז הבאתי ילדים לעולם, כיום אני
אבא ל-8 ילדים וסבא ל-6 נכדים.

02:37:05:06 02:37:03:13
...ן
- יפה!

02:37:11:23 02:37:06:19
היה לי רצון לנסוע לאדיס אבבה.
- למה?

02:37:13:22 02:37:12:01
רצינו לעלות לארץ ישראל.

02:37:19:18 02:37:14:09
היה לי קרוב שהגיע לארץ כבר ב-1976,
קוראים לו אבבה אֶסְנֶקָאוּ.

02:37:23:23 02:37:20:02
הוא שלח לי את כל הטפסים.

02:37:29:14 02:37:24:15
הוא אמר שאני צריך למלא את הטפסים
ולעלות לארץ בדרך חוקית.

02:37:34:03 02:37:30:07
הוא ידע שאם אני אמלט,
אני אכנס לצרות ולא אצא מזה,

02:37:36:11 02:37:34:18
לכן הוא שלח לי את הטפסים
כדי שאעלה ארצה בצורה חוקית.

02:37:38:00 02:37:36:14
איך קיבלתם את האישור לעלות לארץ?

02:37:44:05 02:37:39:00
ממלאים טפסים במשרד הפנים,
ושולחים לנו דרכון.

02:37:48:18 02:37:45:08
הם היו שולחים טופס להוציא דרכון.
- אוקיי.

02:37:55:11 02:37:48:22
הם רושמים שצריכים אותך לעבודה
כאן ושולחים לך טפסים,

02:38:02:03 02:37:55:18
אני מגיש את הטפסים למשרד הפנים,
המנהלה זה משרד הפנים.

02:38:07:01 02:38:02:05
יש מחלקה שנקראת "שלום האזרחים",
הגשתי להם את הטפסים.

02:38:13:09 02:38:07:20
הם מעבירים את הטפסים
למשרדים הארציים,

02:38:17:18 02:38:13:11
זה עובר שם תהליך
ואז נותנים לך דרכון.

02:38:20:13 02:38:18:10
ואז עם הדרכון הזה
אפשר לעלות לארץ.

02:38:25:23 02:38:21:08
כן, אחי שלח לי את הטפסים בדרך
הזאת אחרי שקיבלתי את הטפסים.

02:38:28:04 02:38:26:16
לא יכולתי להגיש את הטפסים
במקום שבו עבדתי,

02:38:30:14 02:38:28:06
אם הייתי מגיש את זה שם,
הם היו חושדים בי.

02:38:36:09 02:38:31:18
כמו כן היו אנשים בקהילה
שלנו שהיו רצים להלשין.

02:38:40:16 02:38:36:18
מה זאת אומרת?
- הם מלשינים שפלוני מתכנן להימלט.

02:38:42:20 02:38:40:19
היו שם אנשים שהלשינו?

- כן, היו מלשינים שם.

02:38:45:02 02:38:42:23

היו אנשים שהלשינו,
הייתי צריך להיזהר מהם.

02:38:55:14 02:38:45:07

לכן חשבתי על רעיון,
שאני צריך לבקש אישור מהמשרד.

02:38:59:13 02:38:55:18

שלחתי להם מכתב שיתנו אישור,
כתבתי להם שיש לי אחות

02:39:04:13 02:38:59:18

שמתכננת לנסוע למקום אחר
ושהיא ביקשה ממני ללוות אותה.

02:39:09:17 02:39:04:20

מכיוון שאחותי עוזרת לי הרבה,
אני צריך ללכת בהקדם כדי לעזור לה.

02:39:13:13 02:39:10:12

ביקשתי מהמשרד שיתנו לי
חופש של 15 ימים.

02:39:19:00 02:39:14:10

הם חשדו בי,
אבל הם עיינו בבקשה שלי...

02:39:25:09 02:39:19:03

למה היו להם חשדות?
- הם ידעו שאני יהודי, הם ידעו!

02:39:27:12 02:39:25:12

חשבתי שהם לא ידעו שאתה יהודי.
- לא, הם ידעו.

02:39:30:22 02:39:27:17

במקום עבודתי ידעו שאני יהודי,
אבל בצבא לא ידעו שאני יהודי.

02:39:33:02 02:39:31:01

אוקיי.
- כן, הם ידעו שאני יהודי.

02:39:36:19 02:39:33:08

ואז הם נתנו לי אישור בכתב,
לקחתי את המכתב,

02:39:40:23 02:39:37:10
לקחתי את המסמכים ואת שני ילדיי
ונסעתי לאדיס אבבה.

02:39:42:22 02:39:41:20
הגעתי לאדיס אבבה...

02:39:44:17 02:39:42:24
נסעת עם אשתך או בלעדיה?
- לא.

02:39:47:04 02:39:45:02
נסעת רק עם שני הילדים שלך?
- כן, רק עם שני הילדים שלי.

02:39:52:05 02:39:47:22
ישר כשהגעתי לשם,
טיפלתי בזה תוך שבוע.

02:39:54:04 02:39:52:09
היכן התגוררתם באדיס אבבה?

02:39:58:01 02:39:54:07
תוך שבוע טיפלתי בטפסים
וקיבלתי דרכונים.

02:40:02:23 02:39:58:12
לא הייתה שום מגבלה לכתוב
מכתב ולשלוח למשרדים,

02:40:08:21 02:40:03:12
רשמתי מכתב ושלחתי למשרדים,
הם חתמו והחזירו לי את הטפסים

02:40:11:18 02:40:09:01
סיימתי את התהליך,
ואז קיבלתי את הדרכון.

02:40:17:12 02:40:12:00
בעלה של אחותי
היה גר באדיס אבבה.

02:40:22:08 02:40:17:15
התארחתם אצלו?
- כן, גם אחי היה גר לידו.

02:40:24:17 02:40:22:14
כשהגעתי לשם התארחתי אצלם.

02:40:32:02 02:40:24:24

היו שם כל מיני אנשים זקנים,
אמהרים וטיגרים,

02:40:35:06 02:40:32:08
ביקשו ממני להוציא להם דרכון,
אני לא ידעתי מי הם.

02:40:40:17 02:40:35:13
הייתי הולך למשרדים, מטפל בטפסים
שלהם ומביא להם את הדרכונים.

02:40:44:23 02:40:41:05
היו אנשים שעזרו לאחרים
להוציא דרכונים וגבו על זה כסף.

02:40:50:13 02:40:45:12
קיבלו מהם כסף, אבל אני לא קיבלתי
כסף, רק הוצאתי להם את הדרכונים.

02:40:53:21 02:40:51:21
הייתי מביא להם את הדרכונים...

02:40:56:03 02:40:54:00
הם היו מביתא ישראל?
- כן, הם מביתא ישראל.

02:40:58:14 02:40:56:09
הוצאתי דרכון להרבה אנשים.

02:41:01:04 02:40:58:18
בזמן שגרת שם ב...
- כן, בזמן שגרתי באדיס אבבה.

02:41:08:00 02:41:01:19
אחרי שהוצאתי את הדרכונים,
בסוף הגיע תורי לעלות לארץ.

02:41:12:02 02:41:08:05
כמה זמן גרת באדיס אבבה?
- בערך חודשיים.

02:41:13:07 02:41:12:10
חודשיים.
- כן.

02:41:16:04 02:41:13:09
נסעת לשם יחד עם הילדים שלך?
- כן, לקחתי את הילדים שלי.

02:41:20:04 02:41:16:06

גם להם היו דרכונים?
- כן, אחי שלח דרכונים גם בשבילם.

02:41:21:23 02:41:20:10
לשני הילדים שלך?
- כן.

02:41:26:20 02:41:22:03
זהו אבי,
שמו מר אֶסְנֶקָאוּ אֶלְמוּ יִשְׁלַעַל.

02:41:32:20 02:41:28:11
הוא היה אדם מאוד טוב,
הייתה לו אריכות ימים.

02:41:36:17 02:41:33:10
האל היה איתו,
הוא נפטר בשיבה טובה.

02:41:46:00 02:41:37:05
בגיל 111 הוא נפרד מהעולם הזה,
לפני כ-4 שנים.

02:41:50:17 02:41:46:17
הוא היה אדם טוב,
מאוד אהבתי וכיבדתי אותו.

02:41:54:14 02:41:51:08
ככה הוא היה נראה!
- יפה.

02:42:01:23 02:41:57:10
זאת אמי היקרה,
שמה אֶסְרֶסְיָ אַבְרָהָה.

02:42:09:16 02:42:03:24
היא הייתה אישה מאוד טובה,
היא אהבה מאוד את ילדיה.

02:42:13:15 02:42:09:24
תמיד עזרה ודאגה לקהילה שלנו.

02:42:22:15 02:42:14:19
בזמן שחיינו בכפר הולדתנו
בוויינייה ובווג'לו,

02:42:30:11 02:42:22:17
הקברים של הקהילה שלנו ושל
הקרובים שלנו היו בסמוך לבית שלה,

02:42:36:10 02:42:31:00
כשמישהו נפטר, היו באים
דרך ההרים ומודיעים לה.

02:42:40:06 02:42:36:21
כשמישהו נפטר היא הייתה
קמה מוקדם בבוקר,

02:42:45:22 02:42:40:12
מתייעצת עם השכנים ואומרת
שצריך להכין מים וקפה לאורחים.

02:42:55:13 02:42:46:21
הם ממלאים במים את כל המיכלים,
ואז כשאנשים הגיעו להלוויה,

02:43:03:06 02:42:56:21
היא הייתה מבקשת שיגישו מים
לאנשים הצמאים שבאו להלוויה.

02:43:08:19 02:43:03:19
מי שהיה צמא מזגו לו מים,
ומי שהיה עייף מזגו לו קפה.

02:43:14:11 02:43:09:00
מי שרצה אוכל הגישו לו אוכל,
כזו הייתה אימא שלי.

02:43:16:20 02:43:14:15
היא הייתה אדם טוב.

02:43:24:19 02:43:17:08
עברו כמעט 15 שנים
מאז שהיא נפרדה מהעולם הזה,

02:43:27:09 02:43:24:24
זיכרונה לברכה,
היא הייתה אימא מאוד טובה.

02:43:29:14 02:43:28:10
תודה רבה לכם!

02:43:34:09 02:43:32:03
יש לי שאלה אחרונה.
- כן.

02:43:37:22 02:43:34:12
מהו הדבר שאתה הכי מתגעגע
אליו בחיים אתיופיה?

02:43:42:00 02:43:38:03
האם יש משהו מסוים שאתה
מתגעגע אליו באופן מיוחד?

02:43:47:01 02:43:42:06
תמיד יש געגועים למדינה שלך,
אי אפשר לשבוע מאמך ומהמדינה שלך!

02:43:54:08 02:43:47:20
הדבר שאני הכי מתגעגע אליו
הוא הכפרים וויינייה ואמבובר.

02:43:57:09 02:43:54:16
ראשית, אמבובר,
העיירה שאבי ייסד.

02:44:04:11 02:43:57:11
הדבר השני הוא החגים,
חג הסיגד והסעודות בחג הסיגד.

02:44:10:04 02:44:04:21
כל האוכל והשתייה וכל האנשים שבאו
מוגרה, דנביה, בלסה וארמצ'או,

02:44:15:00 02:44:10:14
כולם נפגשו שם, כולם התחבקו
והתנשקו וכולם שמחו ורקדו ביחד.

02:44:18:05 02:44:15:14
חגגו את החגים בשלום ובשלווה,
האמת, זה התקיים בשדות שלנו.

02:44:24:09 02:44:18:10
הדבר שהייתי רוצה לספר הוא
שחג הסיגד היה מתקיים בשדה של אבי.

02:44:34:03 02:44:25:09
אבי אמר שלא יעשה כלום בשדה הזה,
אמר שזה מקום לשאת בו תפילה לאל.

02:44:37:10 02:44:34:07
לכן אבי לא היה חורש את השדה
הזה, שהיה שייך לו.

02:44:42:10 02:44:37:21
החג היה מתקיים שם,
ואנשים באו לחגוג וחזרו לבתיהם.

02:44:44:10 02:44:42:21
כל זה שימח אותי מאוד!

02:44:51:15 02:44:44:15
בנוסף לזה, כל הקייסים שהיו
לנו שם היו יוצאי דופן!

02:44:56:04 02:44:51:24
הם היו אנשים גדולים,
זיכרונם לברכה, כולם כבר נפטרו.

02:45:02:00 02:44:56:20
הילדים שלמדו מהקייסים שם,
כיום הם קייסים בעצמם פה בארץ.

02:45:04:03 02:45:02:12
אבל הקייסים שהיו לנו שם...

02:45:14:21 02:45:06:00
כשהייתה בצורת במדינה, היו
מבקשים מהקייסים של ביתא ישראל,

02:45:18:19 02:45:15:08
היו מבקשים מהקייסים להתפלל,
ואז מקפלים את המטריות שלהם.

02:45:24:19 02:45:19:18
כל הזקנים והקייסים עולים
להר ומתפללים כל היום.

02:45:31:17 02:45:25:23
כשהם ירדו מההר, הם פתחו
את המטריות המקופלות שלקחו איתם,

02:45:35:10 02:45:31:23
הם חוזרים רטובים מגשם,
כל הרגליים שלהם מלאים בבוץ.

02:45:39:11 02:45:35:20
היו לנו אבות כאלו,
שעשו מעשים כאלו.

02:45:42:21 02:45:39:19
זה המקום שבו גדלתי,
ואני מתגעגע אליו מאוד.

02:45:49:04 02:45:43:10
הסיפורים של הקייסים שלנו,
מה שהתפילות שלהם חוללו,

02:45:57:07 02:45:49:19
התפילות שלהם התקבלו כי הם היו

אנשי אלוקים, הם התפללו וצייתו לאל.

02:46:04:06 02:45:58:02
האל חנן אותם בחוכמה ובזכותה
הם הנהיגו והדריכו את התושבים.

02:46:10:13 02:46:04:20
זה באמת אחד הדברים שאני הכי זוכר,
אסור לנו לשכוח את הקייסים.

02:46:15:04 02:46:10:19
זיכרונם לברכה, אני מודה להם מאוד.